

UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

GUVERNUL ROMÂNIEI
Ministerul Administrației și Internelor

PROGRAMUL OPERAȚIONAL
"Dezvoltarea capacității
administrative"

Strategia de dezvoltare a Comunei Lisa pe termen scurt, mediu și lung

Dezvoltarea strategică a Comunei Lisa COD SMIS 3016

Fondul Social European
PROGRAMUL OPERAȚIONAL
"Dezvoltarea
Capacității Administrative"

INTRODUCERE

Prezenta strategie reprezinta o noutate in plan local si totodata un proiect comun al tuturor actorilor locali, menit sa stabileasca oportunitatile de dezvoltare ale comunei in noul context dat de redistribuirea proprietatii, de reconfigurarea economiei nationale si structurii demografice.

Avand in vedere si particularitatea data de gradul ridicat de saracie si de resursele limitate ale comunei, este necesara identificarea urgenta a unor puncte de sprijin pentru ridicarea economica. Aceste puncte de sprijin constau in:

- Valorificarea creativa a potentialului localitatii;
- Reevaluarea potentialului teritorial si uman al localitatii;
- Structurarea sau consolidarea parteneriatelor de tip public- privat si al comunitatii in vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare comun agreeate;
- Corelarea documentelor si demersurilor majore privind dezvoltarea intr-o abordare structurata, integrata, sinergica, in beneficiul localitatii si a cetatenilor sai;
- Constientizarea existentei valorilor, a potentialului local si angajarea cetatenilor in procesele de planificare si implementare a obiectivelor identificate in acest parteneriat.

Pentru a se contura un diagnostic corect si o viziune cat mai complexa a comunitatii, s-a procedat la chestionarea unui procent semnificativ al populatiei comunei, astfel incat sa fie exprimate opiniile tuturor etniilor, categoriilor sociale si de varsta. In urma prelucrarii raspunsurilor cetatenilor, a discutiilor cu autoritatile locale si judetene si a documentarii, s-au desprins primele idei de exploatat, expuse in cadrul Analizei SWOT anexate. Plecand de la aceste date initiale si idei s-au conturat principalele axe de dezvoltare, obiective strategice si cai de actiune pentru atingerea acestor obiective. Acestea se constituie in Strategia de dezvoltare a localitatii, document ce va fi legiferat in urma dezbaterii publice si la nivelul Consiliului Local.

Odata stabilite directiile de urmat, politica locala va urmari punerea in practica a acestora, ceea ce va facilita procesul de luare a deciziilor si va conduce la evitarea unor accidente decizionale ce pot dauna viitorului localitatii.

Ca baza de plecare pentru directiile de dezvoltare s-a luat radiografica generala a comunei, analizandu-se situatia actuala, resursele si posibilitatile oferite de comuna.

I. Informatii generale privind zona

Datele culese direct de pe teren, cat si datele statistice sau alte materiale relevante privind localitatea si zona, reflecta o degradare a situatiei economice a comunei fata de anul 1989. Schimbarile de proprietate, de structura, de interese, au determinat desfiintarea CAP, a fermelor de stat, dar si a Taberelor scolare si Satelor de vacanta din Lisa si Breaza, care constituiau atat o sursa de venit importanta, cat si o baza de locuri de munca. Din aceasta perspectiva, se poate lua istoricul localitatii ca reper. Ceea ce a functionat bine in trecut, datorita potentialului natural al zonei, poate functiona bine si in viitor, reasezat pe baze noi.

Comuna Lisa este situata la poalele Muntilor Fagaras, intr-o zona de un pitoresc deosebit si, foarte important, cu potential schiabil, aici existand inaltimi corespunzatoare si conditii climaterice pentru realizarea de partii pentru schi si pentru alte sporturi montane. Cunoscand acest potential, autoritatile locale au avut contacte cu diversi investitori, printre care niste investitori austrieci care au realizat un concept de statiune de ski ecologica, urmand a se realiza pasii urmatari, respectiv studiul de fezabilitate si identificarea surselor de finantare.

Elaborat de: SC BRAMEDIA PUBLISHING S.R.L. – Brasov

Exista **oportunitati deosebite de utilizare in scop turistic a cadrului natural si patrimoniului cultural.** Acest potential este confirmat de existenta si functionarea pana nu demult, in satele Lisa si Breaza, de tabere scolare si sate de vacanta, aflate in prezent in stare avansata de degradare, datorita unor probleme juridice, ce se cer a fi de urgenta rezolvate.

De asemenea, sunt de interes turistic elementele de patrimoniu – Cetatea Negru Voda, Bisericile si Muzeul „La Valtori”.

O alta alternativa de dezvoltare identificata este silvicultura.

Fondul forestier apartinand comunei Lisa totalizeaza o suprafata de 3038 ha reprezentand 34 % din suprafata teritoriului administrativ al comunei. Principalele specii care formeaza fondul forestier sunt: molidul 48% bradul 11% si frasinul 40 %.

Exploatarea masei lemnoase precum si accesul in zona se face prin intermediul retelei de drumuri forestiere nemodernizate.

Se impun masuri urgente de exploatare superioara, in limitele mentinerii unui echilibru natural si conservarii habitatelor, Comuna fiind in Sit Natura 2000.

Agricultura, in special zootehnia, reprezinta, de asemenea, un potential de exploatat.

Plecand de la aceste constatari esentiale, s-au conturat principalele puncte forte pe care se sprijina strategia de dezvoltare: turism, silvicultura, ecologie, agricultura.

Concluziile privind punctele de sprijin ale strategiei se reflecta si in rezultatele sondajului de opinie, unde respondentii au afirmat in mare majoritate ca principalele prioritati la nivel local sunt turismul (realizarea partiei de schi, reabilitarea taberelor din Lisa si Breaza), infrastructura (apa, gaz, canalizare, drumuri, poduri de acces) si dezvoltarea agriculturii.

In ceea ce priveste echiparea teritoriului, de la infrastructura rutiera, apa - canal, pana la sistemul de educatie, sanatate si asistenta sociala, toate acestea reflecta starea economiei romanesti, a unei regiuni preponderent agrare, dominata actualmente de agricultura de subzistenta si semisubzistenta, asociindu-se unei stari de fapt, expuse pana acum.

Istoricul localitatii cu particularitatile sale, pozitionarea geografica, starea economica actuala, au facut obiectul Analizei SWOT. S-a tinut cont si de reperele si performantele localitatii de pana in anii 1990, performante care pot reveni daca resursele de care dispune zona sunt corect evaluate, atent redirectionate, eficientizate si sprijinite financiar spre dezvoltare.

Din datele statistice (teritoriu, populatie, structura populatie, calificare, tendintele din ultimii 20 de ani) coroborate cu Analiza SWOT, rezulta ca starea actuala a localitatii este departe de media europeana in ce priveste indicatorii de dezvoltare.

În ciuda acestui fapt, 36% dintre cetățeni consideră starea economică a comunei bună și foarte bună, iar 30% satisfăcătoare. Aceste răspunsuri reflectă un orizont restrâns de așteptări (firește după eșecul ultimilor ani în a reuși pe baze noi economia românească) și scepticism.

Totuși, la întrebarea „Cum apreciați dvs. situația existentă în localitatea Lisa în ceea ce privește starea economică?” 48% consideră situația foarte gravă iar 31% nu răspund.

În concluzie, percepția este corectă, pe de-o parte cetățenii constată nivelul scăzut de dezvoltare, considerând problema dezvoltării ca foarte gravă, pe de altă parte, pe de altă parte nu se așteaptă la mai mult, ba dimpotrivă, sloganul de bază pare a fi „se poate și mai rău”. În aceste condiții, este foarte importantă recastigarea încrederii cetățenilor, imprimarea unei precepții pozitive și ascultarea părerii majorității asupra viitorului comunei prin implicarea cetățenilor în elaborarea strategiei.

INFORMATII GENERALE PRIVIND ZONA

I.1 Cadrul natural

UAT Lisa face parte din Țara Făgărașului, cu centru coordonator, polarizator și de servire local în municipiul Făgăraș. În componenta UAT Lisa intra satele Lisa (reședința), Breaza și Pojorta.

Comuna Lisa este situată la limita vestică a județului Brașov la sud de râul Olt, învecinându-se la sud - vest și nord cu teritoriul comunei Voila, la nord - est cu teritoriul comunei Beclean, la est cu teritoriul comunei Recea la sud cu teritoriul județului Argeș.

Accesul la rețeaua de cai ferate (distanță până la cea mai apropiată stație sau hală CFR) - 14 km până la Stația CFR Voila;

Reședința de comună - satul Lisa este situat la următoarele distanțe de centrele importante din regiune și de localitățile componente: 94 Km de municipiul Brașov, 27 Km de municipiul Făgăraș, 20 Km de orașul Victoria, 12 Km de Sâmbăta de Jos, 3 Km de satul Breaza, 2,4 Km de satul Pojorta.

Legătura rutieră cu rețeaua de drumuri naționale (DN 1 Brașov - Sibiu) este asigurată prin intermediul drumurilor județene și comunale ce leagă localitățile componente ale comunei.

Teritoriul comunei este străbătut de următoarele cai de comunicații:

- DJ 104A - Sâmbăta de Jos - Sâmbăta de sus - Recea - Sinca Veche
- DC 75 Beclean - Pojorta - Lisa - Breaza
- DJ 103F Voila - Pojorta - Breaza

Comuna Lisa se desfășoară dominant pe direcția nord sud pe o lungime de cca. 19 Km, intrând în sfera de influență a municipiului Făgăraș și al orașului Victoria, influență mai ales sub aspectul relațiilor de muncă.

Are o suprafață de 88,94 km² și o populație stabilă de 1696 persoane. Densitatea medie a populației este de 19,1 locuitori / km².

Teren	Total suprafață - 8894 ha								
	Agricol (5313ha)					Neagricol (3581ha)			
	Arabil	Fâneată	Pășuni	Livezi	Vii	Teren construcții	Teren cu ape	Teren cu păduri	Teren neprod uctiv
Ha	1544	912	2834	23	-	208	64	3038	271

Din analiza acestor date se poate vedea ca 42 % din teritoriu este reprezentat de pasuni si fanete, ceea ce implica dezvoltarea agrozootehniei, 34% - paduri si doar 17 % este teren arabil.

Gradul de ocupare al populatiei pe domenii de activitate, ocupatiile au urmatoarea structura:

- agricultura-silvicultura – (646 persoane) 77%,
- administratie publica – (13 persoane) 1,5%,
- comert – (50 persoane) 6%,
- sanatate – (6 persoane) 0,7%,
- cultura, sport, turism – (5 persoane) 0,6%,
- invatamant – (36 persoane) 4,3%,
- persoane in cautarea unui loc de munca – (86 persoane) 10,2%

Din punct de vedere al activitatilor economice din zona, ocupatia predominanta este **agricultura**, in special agrozootehnia si activitati legate de exploatarea fondului forestier. Exista insa si **activitati industriale si comerciale**, dupa cum urmeaza:

- unitati de alimentatie publica si prestari servicii:
 - 2 mori
 - 6 ateliere de tamplarie si/sau joagar
 - 20 altfel de unitati de alimentatie publica (din care: 7 baruri, 11 magazine mixte)
- 8 unitati de prestari servicii (anume: 5 unitati de transport, un service auto, o societate de agroturism, un darac piua pentru lana)
- 5 unitati de utilitate publica (anume: 3 unitati postale, o banca – cooperativa de credit – o sucursala CEC)

Elementele cadrului natural:

Relieful

Teritoriul administrativ al comunei se intinde in partea sudica a Depresiunii Fagaras, numita si "Tara Oltului" si se intinde pana la crestele masivului Fagaras, ocupand sub forma unei fasi o parte din depresiunea Fagarasului si cuprinde:

- Treapta muntilor, inalti – muntii Fagaras cu altitudini mai mari de 1700 m
- Zona depresionara – Depresiunea Fagaras situata intre 450 – 700 m altitudine

Masivul Fagaras se prezinta ca un ansamblu cristalin. Ca urmare a agentilor externi la poalele muntelui s-au format puternice conuri de dejectie ce se intrepatrund luand aspectul unei zone piemontane. Zona montana instalata la bordura sudica a bazinului Transilvaniei respectiv Depresiunea Fagarasului se prezinta ca un perete abrupt fragmentat de o retea de ape.

Zona depresionara se gaseste la bordura nordica a muntilor si se prezinta ca un amfiteatru ce se dispune intre zona montana si cea de podis.

Relieful de podis se prezinta ca o serie de culmi ce se succed unele dupa altele, care coboara usor de la sud spre nord cu pante mici.

In cadrul acestei depresiuni in zona studiata distingem urmatoarele trepte:

a) Zona magurilor subfagarasene

Intre vatra depresiunii si masa montana se interpune o zona de tranzitie reprezentata prin maguri subfagarasene cu o valoare altimetrica de 600 – 700 m constituite din formatiuni

burdigaliene de moloasa argilo-nisipoasa cu conglomerate, in care sistemele hidrografice fagarasene sunt adancite destul de puternic

- b) Campia aluvionara (piemontana) – treapta mijlocie a depresiunii, constituita din campii inalte care inregistreaza scaderi de pante morfologice de la 600 m la 450 m.

Clima

Potrivit datelor statiunii meteorologice din Fagaras (cea mai apropiata de comuna Lisa) clima comunei se incadreaza intr-un climat continental cu veri racoroase si ierni reci, cu precipitatii abundente. Temperatura medie anuala este de 8,2⁰C in depresiune, avand valori ceva mai ridicate (8,8⁰C) in podis si mai scazute in zona alpina a muntilor Fagaras. In zona depresionara sunt mai frecvente gerurile si ingheturile nocturne care incep din octombrie si tin pana tarziu in mai.

Precipitatiile medii anuale insumeaza 700 mm in zona depresionala fiind ceva mai reduse in podis si mai abundente in zona montana unde depasesc chiar 1000 mm pe an.

Stratul de zapada cazut in timpul iernii este in medie de 50 – 70 cm asigurand o buna protectie a culturilor de toamna impotriva temperaturilor scazute.

In regiune predomina vanturile umede din vest si nord, care aduc precipitatii. Caracteristic este vantul mare cu aspect de föhn.

Reteaua hidrografica

Teritoriul administrativ al comunei este brazdat de o serie de paraie care izvorasc din partea nordica a Muntilor Fagaras si se varsa in albia Oltului. Reteaua de ape din zona face parte din cea mai densa retea hidrografica din tara (1,3 – 1,4 Km /Km²).

Dintre numeroasele paraie ce brazdeza comuna Lisa cele mai importante sunt: Valea Lisei, Valea Breaza (Valea Pojorta sau Valea Mare), Valea Seaca si Valea Dumbravita, etc.

Aceasta retea se caracterizeaza prin debite relativ constante, ape limpezi si in general repezi. La topirea brusca a zapezilor sau dupa ploi torentiale se inregistreaza viituri puternice care insa nu produc inundatii deoarece albiile acestora sunt adancite.

Vegetatia

Teritoriul comunei Lisa se situeaza in zona forestiera astfel: subzona stejarului pedunculat si gorunului in depresiune si podis si subzona fagului si a rasinoaselor in zona montana.

Arealul pe care se intinde teritoriul comunei asigura conditii pentru toate zonele de vegetatie, incepand cu vegetatia alpina si trecand succesiv prin zona rasinoaselor, a fagului, a stejarului si terminand cu vegetatia specifica luncilor (salcii, ploi, arini).

In zona montana sunt intinse paduri de fag, brad, mestecan, paltin, iar in pasunile si fanetele situate in aceasta zona se intalnesc asociatii de ierburi.

In zona depresionara, pe conurile de dejectie, pe terasa piemontana si pe terasa propriu – zisa se intalneste vegetatia ierboasa.

Solurile

Conditiiile bioclimatice ale depresiunii Fagarasului sunt specifice celor mai tipice regiuni cu soluri podzolice, argilo – iluviale din tara noastra.

Diversitatea conditiilor pedo-genetice (varsta reliefului, natura si grosimea depozitelor de suprafata, adancimea nivelului hidrostatic al apei freatic) a determinat formarea de soluri foarte variate ca tip genetic sau grad de evolutie.

Din aceste motive, pe teritoriul comunei Lisa se intalnesc mai multe unitati de sol si anume:

- **podzoluri superficiale**, acide cu o textura heterogena cu un bogat continut grosier provenind din dezagregarea rocii mama. Aceste soluri ocupa aproape in intregime zona de munte;

- **soluri gleice si humicogleice**, pe cca. 30 % pe suprafata teritoriului comunei sunt cu exces de umiditate si cu drenaj defectuos;

- **soluri aluviale, coluviale si aluvioprofurale**, aflate pe vaile cursurilor de apa;

Pe terenurile in panta sunt soluri degradate sub forma de roci la zi in ravene si rape si soluri brune si brune galbui podzolite uneori si alte ori cu eroziune de adancime. Cele mai bune soluri pentru agricultura sunt in zone de teren arabil situat intre satele Lisa, Breaza si Pojorta.

Pentru a putea a putea defini problemele de mediu ale zonei administrative ale Lisa, trebuie sa tinem cont de incadrarea teritoriala si distantele fata de zonele care prezinta factori de poluare a factorilor de mediu: aer, apa, soluri, paduri si biodiversitate.

Zonele naturale protejate – Situri Natura 2000 - de pe teritoriul UAT LISA

- 60% din administrativ al UAT Lisa, (5.232,6 ha), se afla in Situl Natura 2000 – Arie de Protectie Speciala – Piemontul Fagaras (1);

Specii pentru care s-a declarat situl:

Specii pasari: *Aquila pomarina*, *Pernis apivorus*, *Bonasa bonasia*, *Crex crex*, *Strix uralensis*, *Dryocopus martius*, *Picus canus*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos syriacus*, *Dendrocopos leucotos*, *Lullula arborea*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Ciconia ciconia*, *Circus cyaneus*, *Circus aeruginosus*, *Circaetus gallicus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Tetrao urogallus*.

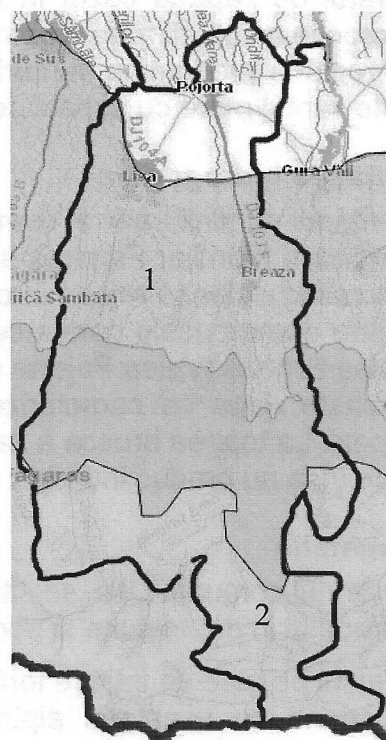
Efective importante pe plan global – cristelul de camp (Crex crex); populatii importante din specii amenintate la nivelul Uniunii Europene - 11 specii.

- 55% din administrativ al UAT Lisa (4.796,55 ha), se afla in situl Natura 2000 – Sit de Importanta Comunitara - Muntii Fagaras (2).

Specii si habitate pentru care s-a declarat situl:

Habitat: Formatiuni pioniere alpine din *Caricion bicoloris-atrofuscae*, Tufarisuri cu *Pinus mugo* si *Rhododendron myrtifolium*, Pajisti montane de *Nardus* bogate in specii pe substraturi silicioase, Paduri din *Tilio-Acerion* pe versanti abrupti, grohotisuri si ravene, Paduri aluviale cu *Alnus glutinosa* si *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Specii: *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*, *Lutra lutra*, *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Triturus cristatus*, *Bombina variegata*, *Triturus montadoni*, *Gobio uranoscopus*, *Barbus meridionalis*, *Cottus gobio*, *Eudontomyzon mariae*, *Ophiogomphus cecilia*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Osmoderma eremita*, *Rosalia alpina*, *Morimus funereus*, *Stephanopachys substriatus*, *Carabus hampei*, *Phryganophilus ruficollis*, *Lucanus cervus*, *Lycaena dispar*, *Euphydryas aurinia*, *Pholidoptera transsylvanica*, *Chilostoma banaticum*, *Eleocharis carniolica*, *Liparis loeselii*, *Campanula serrata*, *Tozzia carpathica*, *Poa granitica* ssp. *disparilis*, *Meesia longiseta*, *Drepanocladus vernicosus*.

Una dintre cele mai mari extensii ale reliefului glaciar si periglacial, fragmente reprezentative de paduri naturale virgine si cvasivirgine - astazi practic disparute din Europa

Aria de Protectie Speciala – Piemontul Fagaras se suprapune partial peste Situl de importanta comunitara – Muntii Fagaras. In zona de suprapunere masurile de conservare se aplica pentru speciile si habitatele din cele doua situri.

Concluzii derivate din analiza cadrului natural:

- turismul este potentialul numarul 1 ce trebuie valorificat
- amplasarea la poalele Muntilor Fagaras, intr-o zona cu inaltimi pretabile la schi si alte sporturi de iarna, clima, temperaturile scazute, determina ideea valorificarii potentialului echiabil prin realizarea de partii de schi, facilitati de cazare si agrement – proiect conturat la ora actuala intr-un material realizat de o firma austriaca, unde se propune o statiune ecologica de schi
- faptul ca aproximativ o treime din suprafata comunei este ocupata de paduri, trebuie valorificat prin exploatarea potentialului silvic: masa lemnoasa (intr-o masura care sa nu afecteze echilibrul zonei), produse forestiere nelemnoase, silvoturism, eco-turism bazat pe observarea speciilor
- suprafetele semnificative ocupate de SIT-urile Natura 2000, reclama masuri de valorificare a siturilor, astfel incat acestea sa aduca venituri comunei si populatiei – Centru de educatie ecologie, intercontactat la Taberele scolare din Lisa si Breaza; activitati turistice de observare a speciilor; piste de ciclism
- Existenta fostelor tabere scolare si sate de vacanta trebuie fructificata prin reluarea acestor activitati si „reinventarea” acestora functie de cerinte; astfel cele doua tabere pot deveni tabere tematice: o tabara de echitatie si o tabara de creatie artistica pentru elevi
- suprafata intinsa de pasune, reclama revigorarea sectorului zootehnic, ceea ce ar insemna stimularea unor forme asociative pentru cresterea animalelor, un centru de colectarea laptelui in vederea pastrarii in conditii de igiena
- traditia cultivarii cartofului reclama extinderea acestei activitati, practicarea uni forme intensive de cultura si crearea unui centru de colectare si desfacere, ca intermediar in distributia produsului, astfel incat sumele obtinute din vanzarea cartofului sa fie mai mari

I.2 Activitatile economice

a) Cadrul general

Din teritoriul administrativ al Judetului Brasov, impartit pe mai multe zone, se disting trei mari zone distincte: Brasov, Fagaras si Rupea diferite prin dezvoltarea economico - sociala, traditii si prin gradul de urbanizare.

Comuna Lisa face parte din Zona Fagaras unde rolul polarizator il joaca Municipiul Fagaras, centru coordonator si de servire cu caracter local.

Din punct de vedere al infrastructurii, situatia este destul de proasta. Nu exista alimentare cu gaze anturale si lipseste reseaua de canalizare.

Doar alimentarea cu apa este asigurata in sistem centralizat, dar reseaua este invecchita, nu exista statie de epurare iar apa nu corespunde parametrilor pentru consum.

Populatia comunei, conform datelor de recesament, este inaintata in varsta, aceasta fiind una dintre problemele . Acest lucru se regaseste intr-o alta forma si dupa 1990. Pana la nivelul anului 1990 majoritatea tinerilor au migrat catre centrele industriale, in special Fagaras si Brasov, existand legatura directa atat pe sosea (DN1) cat si pe calea ferata. Dupa anul 1990, datorita marilor probleme din economia Romaniei, lipsa unor reforme si mai ales o tranzitie care s-a prelungit nepermis de mult, a facut sa repara fenomenul emigrational, majoritatea populatiei active s-a indreptat spre marile orase sau au plecat in strainatate. Aici trebuie mentionat si fenomenul de dupa 1990 al parasirii de catre etnicii sasi.

Pe acest fond al depopularii prin plecarea masiva a tinerilor, natalitatea este relativ scazuta, numarul de nou nascuti fiind in 2008 cu aproximativ 30% mai mica fata de 1990, scadere usor mai accentuata decat media pe judet.

Judete	Localitati	Ani	
		Anul 1990	Anul 2008
		UM: Numar persoane	
		Numar persoane	Numar persoane
Brasov	TOTAL	7989	6673
-	LISA	35	25

Acest fenomen de scadere a natalitatii, se traduce prin scaderea populatiei, cu efect direct in dezvoltarea zonei.

Concluzii rezultate in urma analizarii cadrului general:

- **asa cum s-au exprimat si cetatenii in cadrul sondajului de opinie, se impune rabilitarea masiva a infrastructurii: lucrari de drumuri, canalizare, extinderea si modernizarea retelei de alimentare cu apa**
- **reabilitarea infrastructurii este pe de-o parte un mijloc de crestere a nivelului de trai si de stopare a migratiei, pe de alta parte un mijloc de a crea locuri de munca si de a readuce o parte din tineri in comuna**

b) Structura economiei locale

Pe raza localitatii principala ocupatie a locuitorilor este cultivarea pamantului, in mare masura in ferme de subzistenta si semisubzistenta. Conform sondajului de opinie, 49,7% dintre cetateni traiesc de pe urma produselor din propria gospodarie.

Veniturile din aceasta activitate reprezinta maximum 10% din sursa principala de venit a locuitorilor. Industria este reprezentata in cadrul comunei de ramura de industrializare a lemnului de unitati de mica industrie si prestari servicii.

In satul Lisa se gasesc ateliere de mica industrie darac de lana, joagar si piua, presa de ulei.

In localitatile Breaza si Pojorta nu exista unitate de mica industrie sau de prestari servicii.

Regresul activitatilor economice determina oportunitati restranse si lipsa locurilor de munca pe plan local, motiv cea a determinat o migratie masiva a populatiei. Dintre cei ramasi, doar 4% au un loc de munca, nu neaparat in localitate, declarand ca principala sursa de venit salariul.

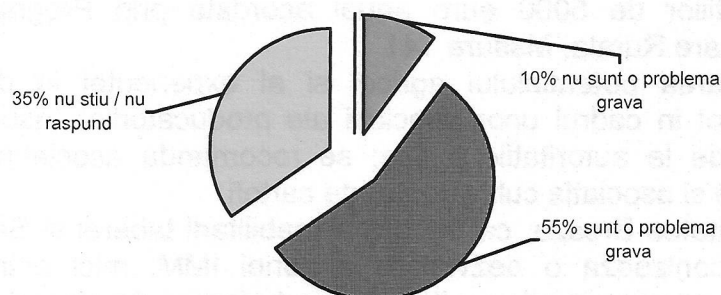
Conform datelor furnizate de Institutul national de Statistica, in anul 2008 numarul de salariati la nivelul comunei era de 98.

Pe teritoriul Comunei nu isi desfasoara activitatea niciun investitor strain. Practic, la nivelul localitatii nu se regasesc prea multe investitii romanesti si niciun fel de investitii straine.

Lipsa investitiilor este considerata de catre 55% dintre cetateni o problema grava.

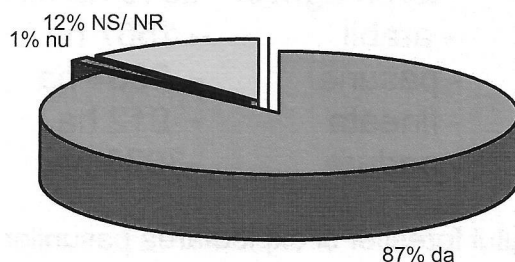
La intrebarea „Cum apreciati dumneavoastra situatia existenta in prezent in comuna

dvs., in ceea ce priveste...investitiile”, s-a raspuns astfel:

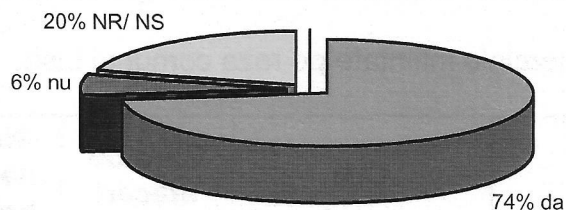

Este insa de consemnat dorinta locuitorilor Comunei de realizare a unor investitii importante in comuna si sustinerea acestora. La intrebarile privind investitiile s-a raspuns dupa cum urmeaza:

“Daca maine in localitate ar veni mai multi investitori dispusi sa reabiliteze economic, social in comuna Lisa ati fi de acord?”

V-ati dori realizarea unui proiect in colaborare cu o alta localitate?

Concluzii ca urmare a analizei economiei locale:

- Parteneriatul public privat pentru realizarea statiunii de schi ar primi sustinere masiva, mai ales ca turismul a fost nominalizat si de catre locuitorii comunei drept prioritatea numarul 1
- datorita disponibilitatii cetatenilor se pot desfasura proiecte comune, in parteneriat cu alte localitati: s-ar putea realiza in acest mod centrul de colectare si desfacere a cartofilor

- intrucat agricultura de subzistenta acopera o mare parte din necesarul de alimente ale populatiei, se recomanda sprijinirea pentru obtinerea subventiilor de 5000 euro anual acordate prin Programul National de Dezvoltare Rurala, Masura 141
- exploatarea potentialului agricol si al experientei in domeniu poate fi exploatat in cadrul unor asociatii ale producatorilor, asociatii realizate cu sprijin de la autoritatile locale; se recomanda asociatia crescatorilor de animale si asociatia cultivatorilor de cartofi
- in localitatea Breaza, ca urmare a reabilitarii taberei si Satului de vacanta, se preconizeaza o dezvoltare a zonei IMM: mici activitati comerciale, servicii; se recomanda realizarea incubatorului de afaceri, pentru sprijinirea acestor initiative

c) Structura teritoriala a economiei in localitate

Dintr-o suprafata totala a comunei de 8721 ha, doar 78 ha se afla in intravilanul localitatii si 3.181 ha in extravilan.

Suprafata din extravilanul localitatii de 3.181 ha este impartita dupa cum urmeaza:

- teren agricol - 5313 ha din care
 - arabil – 1567 ha
 - pasune - 2834 ha
 - fineata - 912 ha
 - padure -3038 ha

Concluzii:

Se recomanda exploatarea fondului forestier si exploatarea pasunilor prin intensificarea activitatii zootehnice

d) Industria si IMM

Este de remarcat multitudinea de persoane fizice autorizate si SRL care desfasoara mici afaceri de familie, ceea ce ar un impact social pozitiv, diminuand gradul de saracie, destul de ridicat.

Prezentam o lista cu societatile comerciale infiintate pe raza comunei Lisa.

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariati
AGRIROC S.R.L.	14170900		
ARHIFARM S.R.L.	5709420	0	0
ASOCIATIA COMPOSESORATULUI PLEASA-PALER LISA	16081559		
ASOLISA SOCIETATE COOPERATIVA DE CONSUM	1137520	394639	5
BANATFAG IMPEX S.R.L.	7309420		
BISERICA ORTODOXA LISA	6817403		

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariati
BOMBOLINI COM SRL	9020583		
BOULESCU G. NICOLAE - CABINET MEDICAL MEDICINA DE FAMILIE	19532203		
BREZEANCA S.R.L.	10794596		
CATAVEI I. MARIANA - PERSOANA FIZICA AUTORIZATA	21628661		
CABANA URLEA S.R.L.	6854622	32360	0
CABINET MEDICAL DE MEDICINA DE FAMILIE DR. BOULESCU NICOLAE	11982334		
CARTOMAR PRESTCOM SRL	10176609		
CENTRUL BUGETAR SCOALA GENERALA LISA	24227290		
CHIRCIU A. DORIN - CABINET MEDICAL- VETERINAR	19495903		
CIRSTEA V. ALEXANDRU PERSOANA FIZICA AUTORIZATA	25388553		
COMER-LIS SRL	5780772	18900	0
COMPOSESORATUL DE PADURE GREAVU - GROPANA	16860184		
COMPOSESORATUL DE PADURE SERBAN	16530097		
CONFECTII IMBRACAMINTE	1137171		
CONFEX G SRL	1137511	28672	1
COTTBUS IMPEX SRL	6382805		
DA & DA TROUT S.R.L.	22875996		
DANCU TRANSPORT S.R.L.	24235276		
DANI NORM S.R.L.	18527942	0	0
DARISIM CONSTRUCT S.R.L.	17148924		
EDIL G.R. S.R.L.	22365652	0	0
ELBA CONSTRUCT S.R.L.	24039857		
FURDUI MARIN INTREPRINDERE FAMILIALA	24514262		
G & V CONSTRUCT S.R.L.	18411092		

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariați
GIDEA CECILIA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	24815990		
GIOSEBI TRANS SRL	7161799		
GOLI SPOV SRL	1138185		
GOLISPOV SRL	2573578	776117	3
GOTTSCHLING EDWIN INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25143464		
GRAVU VIOREL	1137937		
GREAVU ASOCIATIE FAMILIALA	16446876		
GREAVU CARMEN VERONICA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25312164		
GREAVU ION	7246429		
GREAVU SORIN	1137864		
GREAVU VALENTIN	1137406		
GREMINA BAR S.R.L.	1137180	0	0
GRENA 2000 SRL	1138134		
H.N.V. IMPORT EXPORT S.R.L.	15969516	8020	1
HASU GHEORGHE	1137155		
LAZ COM SRL	10898740	59302	2
LISAMONT S.R.L.	21031948	25925	1
LISEANCA - COOPERATIVA DE CREDIT LISA	1137805		
LUNGOCIU ANGELICA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25609654		
MARIUS TOUR S.R.L.	17235850	732621	5
MOGA GHEORGHE	7246437		
MURESAN ADRIAN GHEORGHE	4492631		
NEDACOM	3623470		
NEMES VINTILA HOREA ONUC INTREPRINDERE INDIVIDUALA	24815982		
NICATONI COM SRL	6426774	0	0
NUGAT COM S.R.L.	4894728	18653	1

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariați
PALER GHEORGHE	13128410		
PALERLIS IMPEX SRL	4801494		
PAR DIEU COM SRL	12050916		
PECOLIS INVEST S.R.L.	22749661	369616	2
PLAIUL LISEI S.R.L.	18154215	193257	3
RALUKY TUR S.R.L.	12771823	25522	2
ROHAT MIXT S.R.L.	13676919		
RURAL FOOD S.R.L.	25914275		
RUSTIK LIV S.R.L.	18580091	0	0
SALCOM TRADE S.R.L.	15395375	0	0
SCHITUL MANASTIRESC NEGRU VODA	11151106		
SERDAL CONSTRUCT S.R.L.	24450100		
SETTEBELLO SRL	12505392	671	1
SIVICOM SRL	10358147	109343	2
TANIA SRL	1137821	0	0
TAVUCU TRADE S.R.L.	10898732	105866	5
TOMA BREAZA S.R.L.	14182794	662236	4
TRABJUVE AUTOSERVIS S.R.L.	6026816	1990	0
TURIMEX PREST SRL	17711652		
U.A.T. LISA	4443434		
VEGA-COMP SRL	1137708		
VILISA S.R.L.	1137929	770	0
VINISTEL SRL	8084686	74403	0
VINTILA IOAN	1137813		
VIO-LISA COM S.R.L.	18368081		
VIO-LISA IMPEX S.R.L.	11818898	0	0

O buna parte din populatia activa a comunei lucreaza la unitatile comerciale si industriale din Brasov.

Concluzii desprinse din analiza IMM locale:

Infiintarea unui numar apreciabil de societati comerciale si PFA, demonstreaza apetenta populatiei locale pentru mici afaceri proprii sau de familie, fapt ce trebuie incurajat ca alternativa la asociatiile de producatori agricoli; se propune realizarea unui centru local de promovarea afacerilor, crearea unei baze de date cu firmele locale si promovarea centralizata a serviciilor si produselor acestor firme

e) Agricultura

Terenurile agricole ocupă 60,92% din suprafața teritoriului administrativ.

Majoritatea suprafeței este lucrată de proprietari individuali.

Suprafața totală a fondului funciar este repartizată astfel:

Teren	Agricol (5313 ha)				Neagricol (78ha)			
	Arabi	Faneata	Pasuni	Padure				
Ha	1567 ha	912 ha	2834 ha	3038 ha				

Productia agricola se prezinta dupa cum urmeaza:

1. Productia in sectorul vegetal

1.1. Cereale si legume

Ani

Principalele culturi	Anul 1990		Anul 2003	
	UM: Ha			
	Hectare		Hectare	
Grau si secara	657		360	
Porumb boabe	131		70	
Cartofi	295		470	
Legume	10		10	

1.2. Productia de fructe

Ani

Judete	Localitati	Anul 1990		Anul 2003	
		UM: Tone			
		Tone		Tone	
Brasov	TOTAL	10447		10208	
-	LISA	120		285	

2. Productia in sectorul zootehnic

Principalele produse agricole animale	Judete	Localitati	Unitati de masura	Ani	
				Anul 1990	Anul 2003
Greutatea in viu a animalelor destinate sacrificarii pentru consum	Brasov	TOTAL	Tone greutate vie	55850	49976
-	-	LISA	Tone greutate vie	199	414
Productia de lapte de vaca si bivolita (inclusiv consumul viteilor)	Brasov	TOTAL	Hectolitri (100 l)	1028202	1121558
-	-	LISA	Hectolitri (100 l)	5724	17250
Productia de lana	Brasov	TOTAL	Kilograme	603009	436268
-	-	LISA	Kilograme	3135	4200
Productia de oua	Brasov	TOTAL	Mii bucati	190400	165435
-	-	LISA	Mii bucati	1290	1005

Una din culturile traditionale ramane aceea a cartofului care ocupa in jur de 470 ha suprafata cultivata. Suprafetele cultivate in prezent sunt mult mai mici fata de anul 1990 la grau, secara si porumb, in schimb se constata o crestere, aproape dublare, la cartof. Productia de fructe a scazut considerabil, in ciuda faptului ca fiind zona de deal, aceasta cultura ar fi favorizata si poate reprezenta o alternativa reala.

Se constata, fata de anul 1990, o scadere drastica a efectivelor de animale, foarte pronuntata in privinta ovinelor, porcinelor si pasarilor.

La nivelul anului 1990, situatia animalelor se prezenta astfel:

Principalele categorii de animale	Judete	Localitati	Forme de proprietate	Ani
				Anul 1990 UM: Numar Numar
Bovine	Brasov	LISA	Total	1153
-	-	-	Gospodariile populatiei	1153
Porcine	Brasov	LISA	Total	1642
-	-	-	Gospodariile populatiei	1642
Ovine	Brasov	LISA	Total	3250
-	-	-	Gospodariile populatiei	3250
Pasari	Brasov	LISA	Total	6000
-	-	-	Gospodariile populatiei	9000

Concluzii desprinse din starea actuala a agriculturii:

- se manifesta o tendinta crescanda in privinta cresterii vacilor de lapte, tendinta ce trebuie incurajata prin realizarea unui centru local de colectare si distributie a laptelui
- de asemenea, a luat amploare cresterea cartofului, motiv pentru care se propune cultivarea extinsa a acestuia si realizarea unui centru de comercializare, eventual impreuna cu cateva comune invecinate; acesta ar facilita introducerea pe piata si ar determina obtinerea unui pret superior

Turismul

Pe raza localitatii nu se poate vorbi de existenta unei baze turistice apte sa produca un flux turistic sensibil. Turismul este aproape inexistent in localitate, desi pozitia geografica, amplasamentul intr-o zona cu potential natural si schiabil deosebit, aproape de Municipiul Fagaras si nu foarte departe de Municipiul Brasov si cateva obiective turistice si istorice prezente in localitate si in zona, ar permite dezvoltarea semnificativa a acestei ramuri.

Dealtfel, pana nu demult in datele Lisa si Breaza au functionat tabere scolare si sate de vacante, in zone foarte frumoase, care se preteaza la drumetii.

Pentru localitate, sub aspect strict economic, turismul ar reprezenta numeroase avantaje fata de alte domenii de activitate, ar putea fi o sansa de dezvoltare si de crestere

economica. In localitate sunt obiective naturale si istorice care se pot constitui in atractii turistice de mare interes. Obiective istorice si naturale de interes turistic: **acces spre traseele din Masivul Fagaras - Cabana Urlea , Lacul Urlea, Satele de Vacanta Lisa si Breaza, Zona turistica Lisa – Breaza, acces spre Muntii Persani, obiective turistice in localitatile componente: ruinele Cetatii Negru -Voda Breaza , Muzeul “La valtori Lisa”**

Concluzii

- se reitereaza ideea exploatarei turistice a comunei, ca alternativa prioritara de dezvoltare – exista oportunitatea valorificarii multilaterale, prin infiintarea statiunii de schi, reabilitarea taberelor si satelor de vacanta, exploatarea traditiilor (Muzeul “La Valtori”), valorificarea potentialului natural, introducerea obiectivelor de patrimoniu intr-un circuit turistic cultural, promovarea turismului de drumetie

f) Serviciile si comertul

In comuna se inregistreaza cam toate categoriile de servicii strict specifice zonei rurale. Un avantaj pentru locuitori este asigurat de apropierea de municipiul Fagaras si de chiar de Municipiul Brasov care asigura toata gama de servicii pentru toata zona.

In ce priveste serviciile de posta acestea sunt prezente si functionale.

Pe raza comunei functioneaza un dispensar privat, un cabinet stomatologic si o farmacie privata.

In localitate exista retea de telefonie fixa, exista semnal pentru toate retelele de telefonie mobila si acces la internet fix si mobil.

Numarul total de salariati angajati pe raza comunei este de 98.

Comertul este slab reprezentat limitandu-se la servicii de comercializare cu amanuntul de produse alimentare si consumabile de uz casnic.

Societatile comerciale active din domeniul comercial sunt:

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariati
AGRIROC S.R.L.	14170900		
ARHIFARM S.R.L.	5709420	0	0
ASOCIATIA COMPOSESORATULUI PLEASA-PALER LISA	16081559		
ASOLISA SOCIETATE COOPERATIVA DE CONSUM	1137520	394639	5
BANATFAG IMPEX S.R.L.	7309420		
BISERICA ORTODOXA LISA	6817403		
BOMBOLINI COM SRL	9020583		
BOULESCU G. NICOLAE - CABINET MEDICAL MEDICINA DE FAMILIE	19532203		
BREZEANCA S.R.L.	10794596		
CATAVEI I. MARIANA - PERSOANA FIZICA	21628661		

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariati
AUTORIZATA			
CABANA URLEA S.R.L.	6854622	32360	0
CABINET MEDICAL DE MEDICINA DE FAMILIE DR. BOULESCU NICOLAE	11982334		
CARTOMAR PRESTCOM SRL	10176609		
CENTRUL BUGETAR SCOALA GENERALA LISA	24227290		
CHIRCIU A. DORIN - CABINET MEDICAL- VETERINAR	19495903		
CIRSTEA V. ALEXANDRU PERSOANA FIZICA AUTORIZATA	25388553		
COMER-LIS SRL	5780772	18900	0
COMPOSESORATUL DE PADURE GREAVU - GROPANA	16860184		
COMPOSESORATUL DE PADURE SERBAN	16530097		
CONFECTII IMBRACAMINTE	1137171		
CONFEX G SRL	1137511	28672	1
COTTBUS IMPEX SRL	6382805		
DA & DA TROUT S.R.L.	22875996		
DANCU TRANSPORT S.R.L.	24235276		
DANI NORM S.R.L.	18527942	0	0
DARISIM CONSTRUCT S.R.L.	17148924		
EDIL G.R. S.R.L.	22365652	0	0
ELBA CONSTRUCT S.R.L.	24039857		
FURDUI MARIN INTREPRINDERE FAMILIALA	24514262		
G & V CONSTRUCT S.R.L.	18411092		
GIDEA CECILIA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	24815990		
GIOSEBI TRANS SRL	7161799		
GOLI SPOV SRL	1138185		
GOLISPOV SRL	2573578	776117	3

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariați
GOTTSCHLING EDWIN INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25143464		
GRAVU VIOREL	1137937		
GREAVU ASOCIATIE FAMILIALA	16446876		
GREAVU CARMEN VERONICA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25312164		
GREAVU ION	7246429		
GREAVU SORIN	1137864		
GREAVU VALENTIN	1137406		
GREMINA BAR S.R.L.	1137180	0	0
GRENA 2000 SRL	1138134		
H.N.V. IMPORT EXPORT S.R.L.	15969516	8020	1
HASU GHEORGHE	1137155		
LAZ COM SRL	10898740	59302	2
LISAMONT S.R.L.	21031948	25925	1
LISEANCA - COOPERATIVA DE CREDIT LISA	1137805		
LUNGOCIU ANGELICA INTREPRINDERE INDIVIDUALA	25609654		
MARIUS TOUR S.R.L.	17235850	732621	5
MOGA GHEORGHE	7246437		
MURESAN ADRIAN GHEORGHE	4492631		
NEDACOM	3623470		
NEMES VINTILA HOREA ONUC INTREPRINDERE INDIVIDUALA	24815982		
NICATONI COM SRL	6426774	0	0
NUGAT COM S.R.L.	4894728	18653	1
PALER GHEORGHE	13128410		
PALERLIS IMPEX SRL	4801494		
PAR DIEU COM SRL	12050916		
PECOLIS INVEST S.R.L.	22749661	369616	2
PLAIUL LISEI S.R.L.	18154215	193257	3
RALUKY TUR S.R.L.	12771823	25522	2

Nume	CUI	Cifra de afaceri	Numar mediu de salariați
ROHAT MIXT S.R.L.	13676919		
RURAL FOOD S.R.L.	25914275		
RUSTIK LIV S.R.L.	18580091	0	0
SALCOM TRADE S.R.L.	15395375	0	0
SCHITUL MANASTIRESC NEGRU VODA	11151106		
SERDAL CONSTRUCT S.R.L.	24450100		
SETTEBELLO SRL	12505392	671	1
SIVICOM SRL	10358147	109343	2
TANIA SRL	1137821	0	0
TAVUCU TRADE S.R.L.	10898732	105866	5
TOMA BREAZA S.R.L.	14182794	662236	4
TRABJUVE AUTOSERVIS S.R.L.	6026816	1990	0
TURIMEX PREST SRL	17711652		
U.A.T. LISA	4443434		
VEGA-COMP SRL	1137708		
VILISA S.R.L.	1137929	770	0
VINISTEL SRL	8084686	74403	0
VINTILA IOAN	1137813		
VIO-LISA COM S.R.L.	18368081		
VIO-LISA IMPEX S.R.L.	11818898	0	0

Din punct de vedere al serviciilor de invatamant si culturale, la nivelul comunei sunt prezente urmatoarele institutii:

Invatamant:

- Școli primare si gimnaziale 2
- Gradinite 2
- Numar de elevi si copii inscrisi la gradinita

Niveluri de instruire	Ani	
	Anul 1992	Anul 2008
	UM: Numar persoane	
	Numar persoane	Numar persoane
Copii inscrisi in gradinite	60	94
Elevi inscrisi in invatamantul preuniversitar	192	169
Elevi inscrisi in invatamantul primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	192	169

Elevi inscrisi in invatamantul primar

(inclusiv invatamantul special)

: 80

**Elevi inscrisi in invatamantul
gimnazial (inclusiv invatamantul
special)**

: 89

Unitatile de invatamant mentionate sunt deservite de cadre didactice dupa cum urmeaza (se prezinta situatia comparativ cu anul 1992):

Niveluri de instruire	Ani	
	Anul 1992	Anul 2008
	UM: Numar persoane Numar persoane	Numar persoane
Invatamant prescolar	2	6
Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	10	21
Invatamant primar (inclusiv invatamantul special)	:	6
Invatamant gimnazial (inclusiv invatamantul special)	:	15

Cultura:

- 1 camin cultural renovat
- 1 biblioteca
- 1 bibliotecar
- 4 Biserici din care: - Ortodoxa
- Unitariana
- Romano-catolica
- Baptista

Concluzii:

- din cererile populatiei se arata un deficit de servicii si activitati comerciale: service auto, vulcanizare, brutarie, cofetarie – acestea sunt toate de competenta zonei private, se vor dezvolta in interdependenta cu dezvoltarea comunei si valorificarea turistica si agricola; la nivel local se poate acorda sprijin prin centrul local de consultanta pentru IMM

I.3. Populatia, forta de munca si siguranta cetateanului

a) Populatia

Comuna are o o populatie stabila de 1671 persoane. **Structura etnica** a populatiei in comuna Lisa:

Data statistica	Valoare (locuitori)	Procent din total
Romani		
Rromi		
TOTAL	1671	100%

Concluzii:

Datorita cresterii numarului de romi stabiliti in comuna, s-a desprins ideea infiintarii unui ONG reprezentativ pentru aceasta etnie, care, in parteneriat cu Primaria sa acceseze

fonduri comunitare, guvernamentale ori de alta natura, in vederea sustinerii procesului de integrare a romilor

b) Forta de munca – traditii ocupationale

Dat fiind faptul ca mai mult de 60% din populatia celor 27 de state membre ale Uniunii Europene traieste in zonele rurale, care acopera 90% din teritoriu, politica de dezvoltare rurala este un domeniu de o importanta cruciala.

Agricultura si silvicultura sunt principalii piloni de dezvoltare din zonele rurale si, ca atare, joaca un rol important pentru comunitatile rurale, care trebuie promovate si sustinute pentru adaptarea la noile conditii.

Datorita transformarilor profunde intervenite in sectorul agricol din tara dupa 1990, si agricultura judetului a capatat un caracter extensiv, de subzistenta. In urma faramitarii excesive a exploatatiilor agricole si a ofertei de materii prime agricole s-a accentuat inclinatia producatorilor agricoli individuali spre autoconsum, iar capacitatile de prelucrare din industria alimentara au ramas in mare parte neutilizate, ele fiind dimensionate pentru furnizorii mari de materii prime agricole.

Gradul redus de utilizare a capacitatilor de productie a determinat ca pe unitatea de produs finit sa se inregistreze costuri fixe mari care impreuna cu diminuarea drastica a puterii de cumparare a populatiei, au condus la diminuarea cererii interne de produse alimentare, aspect ce s-a transformat in principalul factor de franare a relansarii cresterii productiei si a performantei in sectorul agricol.

Scopul principal pentru dezvoltarea zonelor rurale este: „Cresterea bunastarii si prosperitatii individuale si a comunitatii locale, pe baza unei dezvoltari rurale durabile, in limitele suportabilitatii capitalului natural astfel incat sa garanteze calitatea vietii pentru generatiile viitoare”. Prin reabilitarea locuintelor si modernizarea acestora, multe gospodarii pot fi transformate in structuri de primire turistica pentru care exista o cerere crescuta din partea turistilor in ultimii ani. Iar pentru comunitatile mici turismul poate reprezenta o sursa importanta de venituri in viitor.

Asezarea geografica si existenta padurilor, reprezinta puncte pozitive pentru Lisa puncte care pot atrage turisti. Insa toate aceste facilitati nu sunt suficiente pentru atragerea turistilor, utilitatile fiind absolut necesare. **Extinderea retelei de utilitati este foarte scumpa dar abia atunci agroturismul va deveni o afacere.**

Concluzii

Traditiile ocupationale pot fi valorificate in scop turistic. La ora actuala Muzeul „La Valtori” este destul de cunoscut, acesta putand fi si mai mult promovat; pe acelasi model se poate realiza un centru muzeu – atelier pentru sculptura in lemn, si aceasta fiind o ocupatie traditionala in comuna

c) Siguranta cetateanului

In comuna Lisa exista un compartiment pentru situatii de urgenta (SU) compus din 2 persoane. Exista de asemenea un serviciu pentru situatii de urgenta, 25 de persoane din comuna, fiind instruite sa intervina in caz de urgenta.

Acest serviciu trebuie remunerat, personalul trebuie instruit si dotat cu echipamente specific ce implica cheltuieli si investitii, in conditiile in care siguranta cetateanului trebuie sa fie o preocupare centrala. De obicei investitiile in acest domeniu sunt inexistente, viitorul impunandu-ne luarea de masuri, care sa aiba in vedere protejarea cetatenilor comunei impotriva dezastrelor sau calamitatilor naturale. Schimbarea climatica inseamna

o noua abordare si in acest domeniu, prin proiecte care sa preintampine situatiile de criza: furtuni violente, inundatii, incendii.

Pe langa masurile de dotare a serviciului de specialitate, se impun investitii destinate prevenirii sau diminuarii efectelor catastrofelor naturale. O problema de maxima importanta o constituie lucrarile de corectare a torentilor pentru evitarea viiturilor si distrugerii infrastructurii (in 2008 au fost distruse un pod si drumul de acces catre zona turistica Lisa.

Este o problema importanta la nivel de comuna asigurarea ordinii si sigurantei publice. Cetatenii au sesizat o toleranta ridicata a politiei comunitare fata de infractorii locali.

Concluzii

Se impune o atitudine mai transanta a politiei comunitare fata de infractori, populatia cerand explicit acest lucru; situatia poate fi ameliorata la nivel administrativ, politia comunitara fiind in subordinea Primariei

Se impun investitii necesare prevenirii unor pagube materiale provocate de catastrofe naturale; s-a identificat ca prioritate principala realizarea de lucrari de corectare a torentilor, in vederea prevenirii viiturilor

I. 4. Echiparea teritoriului

a) Cai de comunicatie

Legatura rutiera cu reseaua de drumuri nationale (DN 1 Brasov – Sibiu) este asigurata prin intermediul drumurilor judetene si comunale ce leaga localitatile componente ale comunei.

Teritoriul comunei este strabatut de urmatoarele cai de comunicatii:

- DJ 104A – Sambata de Jos - Sambata de sus – Recea – Sinca Veche
- DC 75 Beclean – Pojorta - Lisa - Breaza
- DJ 103F Voila – Pojorta – Breaza

Satul Lisa

Principalul acces dinspre DN1 Brasov – Sibiu se face din DJ 105 B la localitatea Sambata de Sus si de aici prin DJ 104 A, care penetreaza satul Lisa pe directia pe directia nord vest si sud est suprapunandu-se cu strada Principala si continua spre localitatea Recea.

Satul Lisa este situat la o distanta de 3 Km de satul Breaza de care este legat prin DC75 si de satul Pojorta la 2,4 Km.

Strada principala este de categoria a III-a cu imbracaminte asfaltica, desfasurandu-se pe o lungime de 1670 m.

Restul strazilor care se suprapun peste strazile comunale se desfasoara pe o lungime de 750 m si au imbracaminte asfaltica, sunt tot de categoria a III-a

Reteaua de strazi de deservire de categoria a IV-a este din macadam si are o lungime de 46 – 50 m.

Din totalul retelei de strazi, cele cu imbracaminte asfaltica reprezinta 34%, iar cele pietruite (macadam) 66%

Principala artera care asigura accesul in localitate este DJ 104A, drum care are doua benzi de circulatie, este modernizat. Circulatia se desfasoara fara puncte critice deosebite au declivitati normale.

Drumul comunal DC 75 este si el modernizat, insa si el necesita lucrari de reparatii mai ales pe tronsoanele din localitatile Lisa. Strazile secundare de deservire au cate o banda de circulatie in cele mai dese cazuri si necesita modernizare. Multe dintre ele nu au nici trotuare.

Restul rețelei de strazi interioare s-au dezvoltat în prelungirea drumurilor de acces în câmp fiind înguste și într-o stare care face ca circulația să se desfășoare greu mai ales în timp ploios.

Drumul de acces către Zona turistică Lisa este din pământ, este grav deteriorat de viitura din 2008, iar accesul pe timp ploios este dificil.

Satul Breaza

Circulația principală în localitate se desfășoară pe DJ 103F Voila - Pojorta – Breaza ce penetrează localitatea pe direcția nord-sud acesta este un drum de categoria a III-a cu îmbracaminte asfaltică și străbate localitatea pe o lungime de 1900 m. Restul rețelei este din macadam. Din totalul rețelei de strazi 58% sunt cu îmbracaminte asfaltică și 42 % sunt pietruite.

Satul Pojorta

Circulația principală în localitate se desfășoară pe DJ 103F Voila – Voievodeni – Pojorta pe direcți sud și pe direcția sud pe DC 75 Pojorta – Lisa est sud-vest.

Drumurile comunale sunt de categoria a treia, cu îmbracaminte asfaltică și străbat intravilanul pe o lungime de 1800 m restul rețelei de categoria a IV având lungimea de 400 m este din macadam. Din totalul rețelei de strazi 81% sunt cu îmbracaminte asfaltică și 19 % sunt pietruite.

Concluzii privind infrastructura:

Se recomandă identificarea de soluții de reabilitare a drumurilor de pământ și pietruite, astfel încât accesul să fie facilitat, mai ales în zonele cu potențial turistic

b) Gospodărirea complexă a apelor

Zona studiată face parte din bazinul hidrografic al râului Olt.

Cele trei localități: Lisa, Breaza și Pojorta se află pe partea stângă a Oltului și sunt străbatute de o serie de paraie afluenți ai acestuia astfel:

- localitatea Lisa este străbatută de la sud la nord de paraul cu același nume afluent al văii Sambata

- localitatea Breaza și Pojorta sunt străbatute de paraul Breaza afluent direct al Oltului.

Prin captarea paraielor Breaza, Lisa, Sambata, Vistisoara, Vistea Mare și Ucea Mare s-a realizat sistemul de alimentare cu apă a orașului Victoria. Apa captată este transportată printr-o conductă Dn 800 mm până la stația de tratare a orașului Victoria.

Din acest sistem se alimentează cu apă și satele Breaza și Lisa.

În apropierea satului Pojorta există un front de captare construit din puturi forate cu adâncimi de cca. 40 m, ce face parte din sistemul de 5 fronturi de captare care alimentează cu apă municipiul Făgăraș și localitățile din zonă.

Alimentarea cu apă rece

Situația alimentării cu apă a localităților ce compun comuna Lisa se prezintă astfel:

- Localitățile Breaza și Lisa sunt alimentate cu apă din sistemul existent ce alimentează Orașul Victoria respectiv din conductă de apă brută Dn 800 mm.

Apă brută este preluată printr-o conductă Dn125 mm și transportată gravitațional spre stația de tratare Breaza situată în partea de sud a localității.

Stația de tratare prelucrează în prezent cca. 10 m³/h apă care apoi se distribuie gravitațional prin rețele stradale în satul Breaza și cea mai mare parte a localității Lisa.

O parte din satul Lisa se alimentează de asemenea dintr-o captare de izvor situată la cca. 800 m sud de intravilanul localității. Apa din izvor este colectată într-un rezervor de unde se distribuie gravitațional.

Satul Pojorta se alimenteaza cu apa din frontul de captare din puturi forate Sambata – Pojorta, ce fac parte din sistemul de puturi care alimenteaza municipiul Fagaras si localitatile din zona.

Alimentarea cu apa se face din rezervoarele existente ce colecteaza apa de la puturi printr-o statie de pompare. De la statia de pompare apa este refulata intr-un rezervor amplasat in partea de sud a satului de unde este distribuita gravitational la consumatori prin retele de distributie stradale.

Canalizarea

In toate satele apartinand comunei Lisa nu exista instalatii centralizate de canalizare. Evacuarea apelor menajere se face la rigole sau prin puturi absorbante in subteran

Partial (unitati administrative, scoli, dispensare etc.) au fose septice cu deversare in bazine vidanjabile.

Evacuarea apelor pluviale se face liber prin rigole si santuri spre paraiele ce strabat localitatile respective.

Concluzie:

Se impun de urgenta lucrari in vederea extinderii si reabiliraii retelei de alimentare cu apa, precum si lucrari la reseaua de canalizare

c) Amenajari hidro ameliorative:

- **Amenajarea raului Olt pe sectorul Fagaras – Avrig** (Decret 454/1978), valoarea totala a proiectului fiind de 4.898.000 mii lei. Capacitatea aprobata (in unitati fizice) este de 71,1MW, durata de realizare a contractului fiind de 60 de luni. Data programata pentru terminarea lucrarii a fost 12/2008, valoarea decontata pana in 2002 fiind de (in mii lei) 224.783.979

- Teritoriul UAT Lisa este situat in intregime in Bazinul Raului Olt, pe cursul mijlociu al acestuia. Reteaua hidrografica este formata din Raul Olt si afluentii acestuia, care coboara fie din Muntii Fagaras, fie din podisul Tarnavelor (Hartibaciului).

Densitatea retelei hidrografice este foarte mare pe versantul nordic al Muntilor Fagarasului (1,4 km/km²) fiind una dintre cele mai mari din tara. Pe masura ce altitudinea scade, scad si precipitatiile, scade deci si densitatea retelei hidrografice, ajungand in depresiuni la 0,6-0,7 km/km². Alimentarea retelei hidrografice este esentialmente pluvionivala, cu predominarea celei nivale, la apele care coboara de pe rama muntoasa inalta din sud, in timp ce apele care vin dinspre nord (din Podisul Hartibaciului) se alimenteaza mai mult din ploi.

Nivelul apei subterane variaza foarte mult in functie de zona.

Astfel in Lunca Oltului acesta se afla la adancimi mici de 0,5 – 0,2 m, unde se intalnesc si zone mlastinoase. In campia aluvionara si pe terase, apa freatica se gaseste la adancimi de 4 – 8 m, iar in zona de podis, poate ajunge si pana la 15 – 20 m adancime.

d) Echiparea hidroedilitara a localitatii

Teritoriul administrativ al comunei este brazdat de o serie de paraie care izvorasc din partea nordica a Muntilor Fagaras si se indreapta spre albia Oltului unde se varsa. Reteaua de ape din zona face parte din cea mai densa retea hidrografica din tara (1,3 – 1,4 Km /Km²)

Dintre numeroasele paraie ce brazdeza comuna Lisa cele mai importante sunt: Valea Lisei, Valea Breaza (Valea Pojorta sau Valea Mare), Valea Seaca si Valea Dumbravita, etc.

Aceasta retea se caracterizeaza prin debite relativ constante, ape limpezi si in general repezi. La topirea brusca a zapezilor sau dupa ploi torentiale se inregistreaza viituri puternice care insa nu produc inundatii deoarece albiile acestora sunt adancite.

Concluzii

Se reitereaza necesitatea corectarii torentilor

Se impun lucrari de corectare a cursurilor paraieiilor

e) Echiparea energetica prin utilizarea eficienta a energiei.

La acest capitol, Romania in general sta foarte prost. Intensitatea energetica (consumul de energie pentru a produce o unitate de PIB) este de 3 ori mai mare decat in UE. Acest coeficient va trebui sa scada treptat, mai ales datorita unei decuplari a cresterii economice de cresterea de nevoi energetice – un eveniment pozitiv ce va arata ca economia s-a restructurat si ca, peste 15 ani si Romania va ajunge in era post-industriala.

(Comparatie: Danemarca si-a marit PIB-ul in ultimii 10 ani cu 50%, cu o modificare de 0% in cererea de energie)

Investitii in retelele de distributie unde au fost identificate consumuri mari, nevoia de program clar in perioadele care nu sunt de varf pentru alimentarea din localitati. Nu este de neglijat impactul societatii informatice si reducerea birocratiei asupra consumului energetic

Concluzii:

Se propune accesaarea de fonduri pentru utilizarea de surse alternative de energie, cu efecte benefice atat in dotarea localitatii, cat si in privinta costurilor de furnizare si a impactului redus asupra mediului inconjurator (aspect esential in perspectiva statiunii ecologice de schi)

f) Alimentare cu gaze naturale

In prezent in comuna Lisa sunt in executie realizarea retelelor de gaze naturale.

Conducta magistrala de transport gaze naturale se afla la cca. 800 m in aval de localitatea Pojorta.

Se impune finalizarea lucrarii, multi dintre cetateni nominalizand introducerea gazului metan ca o prioritate de dezvoltare

g) Telecomunicatii

In domeniul comunicatiilor, resursa de crestere este populatia din mediul rural, unde exista putere de cumparare si aceeasi nevoie de servicii ca la oras. Telefonie este unul dintre domeniile in care istoria se scrie cu o viteza uimitoare. Consumatorii au inceput sa isi doreasca terminale compacte cu posibilitatea de a se conecta la Internet de mare viteza, care sa le serveasca simultan necesitatea de a comunica, de a se informa si de a se distra. In comuna exista conexiune la internet, calitatea fiind multumitoare. Se impune imbunatatirea vitezei si extinderea retelelor de comunicatii, dar aceasta nu depinde de administratia locala, ci de furnizorii de servicii de telefonie, cablu TV, internet.

I.5. Infrastructura de sustinere a activitatilor economico -sociale

Administratie publica, consultanta, cercetare dezvoltare inovare, caile de comunicare si relatii publice, promovare

Pentru diminuarea dezechilibrelor intre diferitele zone ale judetului, datorate dezvoltarii economice neregulate de pe teritoriul acestuia, au fost stabilite cateva arii prioritare de dezvoltare. Aceste zone sunt integrate in programul national de asistenta a zonelor prioritare de dezvoltare fiind sprijinite financiar si logistic de catre autoritatile administratiei

publice, centrale si judetene pentru relansarea lor economica. Utilizarea influentei pozitive a polilor de crestere existenti, urbani si rurali, asupra dezvoltarii zonelor aflate in aria lor de influenta, prezinta o importanta deosebita in procesul de dezvoltare judeteană. Strategia de utilizare a polilor de crestere existenti, sustinuta deja si de Strategia de dezvoltare judeteană in raport cu localitatile, promoveaza politici specifice de interventie pentru dezvoltare economica echilibrata a judetului atat prin valorificarea potentialelor indigene existente, cat si prin dezvoltarea continua a centrelor economice existente, respectiv prin aplicarea de masuri care sa genereze efecte pozitive pentru zonele mai slab dezvoltate aflate in vecinatatea polilor de crestere:

- Stimularea intreprinderilor din perimetrul urban, aflate in crestere economica, de a transfera activitati economice spre localitatile din rural;
- Sprijinirea crearii si dezvoltarii de intreprinderi mici si mijlocii in zonele rurale;
- Facilitarea diseminarii experientei manageriale, tehnice si stiintifice dinspre municipii spre centrele urbane si rurale;
- Utilizarea experientei si gradului ridicat de pregatire a specialistilor din centrele universitare, pentru elaborarea si implementarea strategiilor de reconversie a subzonelor monoindustriale.
- Programul de amenajare teritoriala a judetului corelat cu necesitatile si oportunitatile de dezvoltare existente si previzionate, cuprinde urmatoarele directii principale de actiune:
 - dezvoltarea economica, prin dezvoltarea infrastructurii de sustinere a activitatilor economice, a infrastructurii pentru protectia mediului, a infrastructurii de cooperare institutionala si a capacitatii de accesare a programelor de finantare
 - reabilitarea si dezvoltarea infrastructurii fizice, de circulatie - transport si telecomunicatii
 - reabilitarea si extinderea retelei de infrastructura edilitara, urbana si rurala
 - protectia si gestionarea responsabila a resurselor naturale si a patrimoniului cu valoare istorica, arheologica si arhitecturala

Cooperarile economice pe baza constituirii unor parteneriate public-privat de proiect si/sau institutionale sunt acceptate tot mai larg ca si instrumente adecvate pentru finantarea si realizarea unor obiective mari de investitii de interes public-privat.

In afara de elementele mai sus mentionate, se impune o interventie energica din partea administratiei locale, pentru finalizarea atribuirii titlurilor de proprietate asupra terenurilor, factor de influenta determinanta asupra activitatilor agricole.

Concluzii:

Se impune finalizarea acordarii titlurilor de proprietate

Se recomanda initierea de parteneriate de tip-public privat

Se recomanda realizarea unui plan al investitiilor ce necesita sustinere de la Consiliul Judetean, Guvern etc.

I.5. INFRASTRUCTURA DE SUSTINERE A ACTIVITATILOR ECONOMICO - SOCIALE

In vederea sustinerii activitatilor economico-sociale, la nivel local se poate interveni pe mai multe planuri:

a) Administratie publica

- Administratia publica locala poate interveni in sustinerea activitatilor economice printr-o serie de masuri precum:
- scutiri de la plata taxelor si impozitelor locale sau micșorarea acestora pentru activitati strategice

- identificarea de terenuri si luciuri de apa si concesionarea pentru dezvoltarea unor activitati de interes public: piata, parc de agrement, centru de informare si educatie ecologica
- incheierea de parteneriate public-private in vederea derularii unor investitii
- incheierea de contracte de concesiune de lucrari si servicii
- emiterea de obligatiuni
- medierea la nivelul Primariei in vederea desfacerii produselor / serviciilor populatiei; de pilda, pe site-ul Primariei sau pe site-uri ale diferitelor institutii din subordinea Primariei pot fi postate locurile libere de cazare in pensiuni, produsele oferite spre vanzare, rezervari la restaurante ori la viitoarele structuri de agrement; Cu orice ocazie in care diferiti functionari ies in afara comunei, judetului, tarii, ei ar putea promova activitatile din localitate prin intermediul unor pliante, CD-uri, oferte, discutii directe

b) Consultanta

La nivel local se poate infiinta, eventual cu sustinere financiara externa, un incubator de afaceri, ce va lua forma unui centru multifunctional in care cetatenii sunt consiliati in legatura cu posibilitatile de desfasurare a unor activitati economice si cu posibilitatile de finantare din fondurile structurale sau din alate surse, sunt indrumati in deschiderea unei firme sau in constituirea ca persoane fizice autorizate, ori sunt ghidati sa se orienteze spre diferite forme de asociere.

De asemenea, avand in vedere specificul si situatia locala incurajatoare, in care un numar semnificativ de cetateni desfasoara activitati economice individuale, ca persoane fizice autorizate, este oportun ca prin intermediul acestui centru sa fie colectate oferte, sa fie lansate oferte si cereri de oferte, sa fie promovate afacerile locale.

c) Cercetare dezvoltare inovare

Avand in vedere particularitatile comunei si implementarea conceptului de dezvoltare durabila, s-ar putea infiinta un centru de cercetare ornitologica sau de alta natura, cu dublu rol: muzeu, centru de vizitare si informare pentru cetateni, centru in care specialistii sa poate desfasura activitati specifice de cercetare. Centrul va avea atat un perimetru deschis, vizitabil, cat si un perimetru inchis dotata cu sala de primire, muzeu, punct de informare / cumparare carti, inchiriere materiale pentru vizitare (aparate foto digitale care se vor descarca la iesire pe CD, binocluri, echipament).

Pentru stabilirea oportunitatii unui astfel de centru se recomanda discutii cu specialisti in domeniu, astfel incat sa se dezvolte activitatea stiintifica dar sa existe si beneficii pentru comuna rezultate din vizitare.

d) Comunicare si relatii publice, promovare

In vederea unei mai bune informari a cetatenilor pe multiple planuri, in mod prioritar in vederea sustinerii de activitati economice, serviciul de relatii publice din Primarie va informa cetatenii prin diferite mijloace (site, comunicare directa la solicitarea cetatenilor, telefonic, prin intermediul de afise lipite la panoul de afisaj, de oportunitati de afaceri, linii de finantare nerambursabila active, conditii de indeplinit pentru accesarea de granturi din diferite surse, modificari legislative ce au legatura cu activitatea economica si informari privind actele necesare pentru deschiderea unei firme, infiintarea unei asociatii, etc.

I. 6 Invatamant - cultura - istoric

a) In comuna Lisa functioneaza 3 scoli (2 clasele I-IV si una clasele I-VIII) si trei gradinite

In aceste institutii invata 265 copii.

Personalul aferent acestor institutii este in numar de 18 persoane.

Devine obligatorie sustinerea acestui aparat administrativ pentru facilitarea accesului la scolarizare a tuturor copiilor prescolari si scolari si indrumarea acestora spre meserii axate implicit spre dezvoltarea rurala.

Dezvoltarea sistemului educational cu prioritate acordata:

- investitiilor in intretinerea si modernizarea spatiilor de invatamant prescolar, primar si gimnazial, dotarea cu materiale didactice
- sprijinirea cadrelor didactice care-si stabilesc domiciliul in comuna Lisa.
- infiintarea unui centru pentru educatia adultilor si organizarea de cursuri de formare profesionala in meserii solicitate pe piata fortei de munca.
- implicarea copiilor si a tinerilor in activitatile comunitare, prin organizarea de actiuni specifice, orientate promovarea diversitatii etnice si culturale.

Istoricul asezarii Lisa

In 1866 veteranii Bataliei de la Lissa au fost impropietariti aici cu loturi de pamant (?). Localitatea Lisa exista cu acest nume, Lisa, in anul 1733, cand episcopul unit al Blajului, Inocentiu Micu-Klein, a organizat un recensamant (o conscriptiune). In anul 1733, in Lisa erau recensate 220 de familii (120 de familii de religie greco-catolica si 100 de familii de religie ortodoxa), cu alte cuvinte, in total, circa 1100 de persoane. Functionau in Lisa anului 1733 doua biserici: una unita si alta ortodoxa. Aflam, din aceeasi conscriptiune, numele preotilor din Lisa: Bucur, Savul si Nicula (uniti) si luon, luon 2, Mihai si Vasi (ortodocsi).

In 1765, satul a fost militarizat in intregime si a facut parte din Compania a IX-a de granita a Regimentului I de Granita de la Orlat pana in 1851 cand Regimentul a fost desfiintat.

I. 7. Sanatatea si asistenta sociala

Situatia existenta in domeniul sanitar

In Comuna Lisa functioneaza 1 dispensar medical, unde doi medici de familie presteaza de 3 ori pe saptamana fiecare. Cabinetul a fost dotat corespunzator.

De asemenea, in comuna functioneaza cabinet stomatologic privat

De asemenea, la nivelul Comunei exista farmacie.

Asistenta sociala

Asistenta sociala este asigurata prin intermediul serviciului de specialitate din Primarie, format din 3 persoane. Exista la nivelul comunei un numar de 308 dosare de asistenta sociala, conform Legii 416/2001 privind venitul minim garantat.

I.8 Protectia si conservarea mediului natural

Calitatea factorilor de mediu si sursele de poluare .

Problemele mediului inconjurator sunt inseparabile de cele ale bunastarii si de procesele economice in general.

Dezvoltarea durabila viabila si sustinuta din punct de vedere ecologic, este considerata acea dezvoltare care satisface nevoile prezentului fara a compromite capacitatea generatiilor viitoare de a-si satisface propriile nevoi.

Obiectivul general al dezvoltării durabile este de a găsi un optim al interacțiunii dintre patru sisteme: economic, uman, ambiental și tehnologic, într-un proces dinamic și flexibil de funcționare.

Definirea problemelor de mediu

Problema de mediu a fost definită, în cea mai mare parte, ca fiind efectul pe care **cauza îl generează în mediu**. Unde nu a fost posibilă o asemenea abordare, problema de mediu a fost plasată între cauză și efect, ea **definind o stare de criză existentă**.

Pentru a putea defini problemele de mediu ale zonei administrative UAT Lisa, trebuie să ținem cont de încadrarea teritorială și distanțele față de zonele care prezintă factori de poluare a factorilor de mediu: aer, apă, soluri, păduri și biodiversitate.

1. FACTORUL DE MEDIU – AER

Starea calitatii aerului in UAT Lisa, judetul Brasov

Pe teritoriul judetului Brasov, calitatea aerului se monitorizează direct de către agenții economici și de laboratorul Agenției de Protecția Mediului Brasov.

Pentru zona Fagarasului (implicit a comunei Lisa) nu se există până în prezent o rețea de monitorizare publică a calitatii aerului.

Se poate estima factorii poluatori, precum și sursele de emisii, fără a putea preciza și cantitativ, încadrarea sau depășirea limitelor admise prin legislația în vigoare.

Poluarea aerului se realizează prin surse de poluare staționare și trafic rutier.

Surse de poluare:

- mobile - reprezentate de traficul rutier;
- staționare – emisii din procesele de producție ale agenților economici din Fagaras și parțial din orașul Victoria și din practicarea agriculturii (arderea miriștilor, folosirea pesticidelor, a îngrășămintelor chimice, etc).

Pentru a putea estima tipul de poluare a aerului, se va prezenta principalele tipuri de emisii de poluanți atmosferici, precum și sursele de emisii, care acționează și pe teritoriul UAT Lisa.

1.1 Emisii de poluanți atmosferici:

- **Emisii de gaze cu efect acidifiant**

Acidifierea aerului este în principal produsă de emisiile și efectele sinergice a 3 poluanți, și anume: SO₂, NO_x și NH₃. Sursele principale sunt: **arderea combustibililor** pentru industrie și populație (SO_x, NO_x), **traficul rutier** (NO_x), **agricultura** (NH₃).

- **Emisii de dioxid de sulf (SO₂)**

La nivelul judetului Brasov, arderile din **industria energetică** (grupa SNAP 01) constituie principalele surse de emisie a **SO₂** din judetul Brasov anul 2009, acestea reprezentând 67,5 % din totalul emisiilor de SO₂ inventariate. La acestea se adaugă **transportul rutier**, în proporție de 26,2 %, restul emisiilor provenind din **instalațiile de ardere neindustriale și din arderi în industria de prelucrare**.

- **Emisii de oxizi de azot (NO_x)**

Emisiile de NO_x la nivelul judetului Brasov în anul 2008 provin în deosebi din **transportul rutier** (71,5 %), restul emisiilor din arderi în **industria de prelucrare** (15,6 %) și din **industria energetică** (11,8 %).

- **Emisii de amoniac (NH₃)**

Datele obținute la nivelul judetului Brasov pentru anul 2009 din Inventarul de emisii, pun în evidență o cantitate de 1657,847 t NH₃, din totalul de 23271,44344 tone poluanți acidifișanti.

Contribuția majoră la emisiile de NH₃ (grupa SNAP 10) o are însă „agricultura” în principal din **creșterea animalelor**, reprezentând cca. 99 % din emisiile totale de NH₃ pe anul 2008. Cantități

mici sunt generate de emisiile directe din **sol, trafic rutier, instalatiile de ardere neindustriale si arderi in industria de prelucrare**, aceste surse avand o contributie de 1 % la totalul de emisii de amoniac.

- **Emisii de compusi organici volatili nemetanici**

Conform Inventarului de emisii realizat pentru anul 2009, la nivelul judetului Brasov s-a inregistrat o cantitate de 7636,684431 t NMVOC. O pondere de cca. 66 % din emisiile totale de NMVOC din anul 2008 este reprezentata de sectorul **traficul rutier**, iar sectorul **utilizarea solventilor** si a altor produse reprezinta 23 %.

- **Emisii de metale grele**

Sursele principale de poluare cu metale grele sunt **procesele industriale**. Din Inventarul de emisii realizat de Agentia pentru Protectia Mediului Brasov, pentru anul 2009, au rezultat o cantitate de 8683,45 kg metale grele (Cd, Hg, Pb).

- **Emisii de poluanti organici persistenti (POPs)**

POPs sunt compusi organici de origine naturala sau antropica si prezinta efecte acute si cronice asupra sanatatii umane si speciilor animale.

Cele mai importante categorii de POPs sunt:

- **Pesticidele:** aldrin, clordan, DDT, dieldrin, endrin, heptaclor, mirex si toxafe;
- **Substantele chimice industriale:** hexaclorbenzen (HCB), bifenilipoliclorurati (BFC);
- **Produsele secundare:** dioxinele si furanii.

1.2 Schimbarile climatice

Schimbarile climatice reprezinta in prezent problema de mediu cu cel mai ridicat nivel de globalizare si complexitate pentru viitor, avand implicatii socio economice importante la nivel mondial, regional si local.

Incalzirea globala are la baza efectul de sera, care este datorat in mare parte emisiilor antropice de gaze cu efect de sera, ce determina o incalzire suplimentara a scoartei terestre, fenomen cu impact nefavorabil asupra climei, a starii ecosistemelor si a sanatatii umane.

Eforturile internationale in combaterea schimbarilor climatice se desfasoara sub egida **Conventiei – Cadru a Natiunilor Unite** adoptata in 5 iunie 1992 si ratificata de Romania prin nr. **Legea 24/1994**, precum si a **Protocolului de la Kyoto**, adoptat la 11 decembrie 1997, care a fost ratificat de tara noastra prin **Legea nr. 3/2001**.

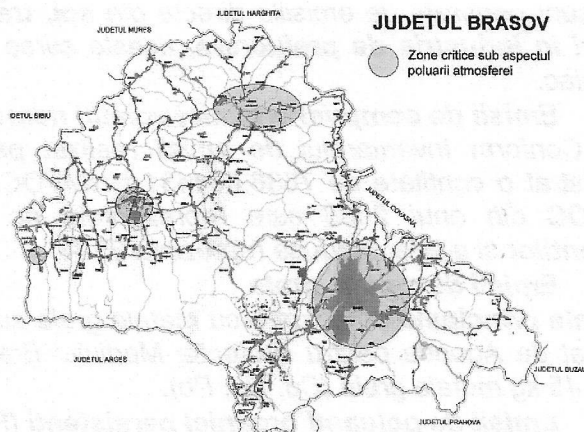
Angajamentele Romaniei se regasesc in Strategia Nationala a Romaniei privind Schimbarile Climatice pentru perioada 2005-2007 , care a fost aprobată prin **H.G. nr. 645/2005** si au fost puse in aplicare prin masurile stabilite in Planul National de Actiune pentru Schimbari Climatice, lansat prin **H.G. nr.1877/2005**.

Cel mai important gaz cu efect de sera dintre gazele emise in atmosfera din procese naturale, ca si **din surse antropice, este bioxidul de carbon**. Desi cu un aport cantitativ mult mai mic fata de bioxidul de carbon, la cresterea efectului de sera contribuie si celelalte gaze emise din activitati antropice, in functie de potentialele lor specifice de gaz cu efect de sera. Astfel, potentialul de gaz cu **efect de sera al metanului este 21**, iar al **protoxidului de azot este 310**, relativ la potentialul de referinta, egal cu 1, al dioxidului de carbon.

Emisiile de gaze cu efect de sera la nivelul judetului Brasov s-au calculate conform **metodologiei CORINAIR**, in cadrul inventarelor anuale ale emisiilor de poluanti in atmosfera realizate de APM Brasov, incepand din anul 2000.

In urma inventarierii realizate pentru **anul 2009 la nivelul judetului Brasov** s-au inregistrat urmatoarele cantitati de gaze cu efect de sera: **2.270.454 tone CO2, 242,5369 tone N2O, 1349,026 tone CH4**.

Tendinta de crestere a emisiilor provoaca schimbari climatice in urma dezvoltarii transporturilor si a cererii tot mari de energie intr-o economie in curs dezvoltare.

mai
de

PROBLEME IDENTIFICATE:

- Emisii de noxe gazoase si pulberi generate de:
 - agenti economici (din mun. Fagaras si orasul Victoria), care utilizeaza inca echipamente uzate si neperformante;
 - arderea necontrolata a deseurilor, a miristilor si a deseurilor vegetale,
 - **intensitatea traficul rutier** si a parcul auto in cea mai mare parte neperformant.

Sub aspectul poluarii atmosferice, UAT Lisa se incadreaza in zona 3 - Zona central-vestica a judetului cu localitatile Fagaras si Victoria.

2. FACTORUL DE MEDIU – APA

Gospodărirea durabilă și echilibrată a resurselor de apă sub aspect calitativ necesită satisfacerea tuturor folosințelor de apă dintr-un bazin hidrografic fără neglijarea problemelor de mediu, apa fiind privită ca o resursă naturală, un factor economic, dar și parte integrantă a sistemelor acvatice. Protecția și gestiunea sistemelor acvatice presupune în primul rând cunoașterea regimului calitativ al apelor și a efectelor determinate de extinderea folosințelor, având în vedere menținerea și restabilirea proprietăților naturale, a funcțiilor ecologice ale sistemelor acvatice.

Teritoriul administrativ al comunei este brazdat de o serie de paraie care izvorăsc din partea nordică a Munților Făgăraș și se îndreaptă spre albia Oltului unde se varsă. Rețeaua de ape din zonă face parte din cea mai densă rețea hidrografică din țară ($1,3 - 1,4 \text{ Km} / \text{Km}^2$).

Dintre numeroasele paraie ce brazdează comuna Lisa cele mai importante sunt: Valea Lisei, Valea Breaza (Valea Pojorta sau Valea Mare), Valea Seacă și Valea Dumbrăvița, etc.

Această rețea se caracterizează prin debite relativ constante, ape limpezi și în general rezezi. La topirea bruscă a zăpezilor sau după ploi torențiale se înregistrează viituri puternice care însă nu produc inundații deoarece albiile acestora sunt adâncite.

-localitatea Lisa este străbătută de la sud la nord de paraul cu același nume afluent al văii Sambata

-localitatea Breaza și Pojorta sunt străbătute de paraul Breaza afluent direct al Oltului.

Caracterizarea situației hidrologice în anul 2009 în zona UAT Lisa:

Stafia hidrometrica	Trim.I	Trim II	TrimIII	Trim IV	Total anual
Fagaras (meteo)	111.9	206.0	203.8	151.8	673.5
Breaza	80.8	108.8	164.0	133.3	466.9

Sursa: Sistemul de Gospodărire al Apelor Brașov (SGA) – Sinteză privind calitatea apelor în anul 2009 în județul Brașov

În ceea ce privește raportul dintre regimul pluviometric și panza freatică acesta s-a manifestat printr-o variație redusă a nivelului hidrostatic în depresiunea Barsei și Făgărașului (sub 1,00m). Amplitudini mai mari s-au produs în zona piemontană a Făgărașului unde variația nivelului hidrostatic a fost de 3,00-5,00 m.

Elaborat de: SC BRAMEDIA PUBLISHING S.R.L. – Brașov

2.1 Calitate apa

2.1.1 Alimentarea cu apa potabila

Situatia alimentarii cu apa a localitatilor ce compun comuna Lisa se prezinta astfel:

- Localitatile Breaza si Lisa sunt alimentate cu apa din sistemul existent ce alimenteaza Orasul Victoria respectiv din conducta de apa bruta Dn 800 mm.

Apa bruta este preluata printr-o conducta Dn125 mm si transportata gravitational spre statia de tratare Breaza situata in partea de sud a localitatii.

Statia de tratare prelucreaza in prezent cca. 10 m³/h apa care apoi se distribuie gravitational prin retele stradale in satul Breaza si cea mai mare parte a localitatii Lisa.

O parte din satul Lisa se alimenteaza de asemenea dintr-o captare de izvor situata la cca. 800 m sud de intravilanul localitatii. Apa din izvor este colectata intr-un rezervor de unde se distribuie gravitational.

Satul Pojorta se alimenteaza cu apa din frontul de captare din puturi forate Sambata – Pojorta, ce fac parte din sistemul de puturi care alimenteaza municipiul Fagaras si localitatile din zona.

Alimentarea cu apa se face din rezervoarele existente ce colecteaza apa de la puturi printr-o statie de pompare. De la statia de pompare apa este refulata intr-un rezervor amplasat in partea de sud a satului de unde este distribuita gravitational la consumatori prin retele de distributie stradale.

Reteaua de alimentara cu apa potabila - 28 km;

Numar de gospodarii - 578;

Numar de locuinte - 746;

din care racordate la alimentare cu apa potabila - 721;

Din datele SGA Brasov privind monitoringul pentru potabilizare, in zona UAT LISA, sunt raportate urmatoarele concluzii pentru anul 2009:

- **Paraul Breaza**, in sectiunea **amonte priza Viromet Victoria**, s-a incadrat la **categoria A1**. Din punct de vedere bacteriologic apa paraului Breaza, in sectiunea amonte priza Viromet Victoria, s-a incadrat in categoria A2/A1/A1/A1 (coliformi totali, coliformi fecali, streptococi fecali, salmonella).
- **Paraul Brescioara**, in sectiunea **amonte priza Viromet Victoria**, s-a incadrat la **categoria A2** datorita indicatorilor coliformi totali, amoniu si culoare. Din punct de vedere bacteriologic apa paraului Brescioara, in sectiunea amonte priza Viromet Victoria, s-a incadrat in categoria A2/A1/A1/A1 (coliformi totali, coliformi fecali, streptococi fecali, salmonella).

Din punct de vedere al calitatii apelor subterane freatice, in zona UAT Lisa nu au fost observate situatii critice, prin monitoringul pentru potabilizare realizat de SGA Brasov in anul 2009.

Calitatea apelor de suprafata si subterane din zona Lisa, monitorizate in anul 2009 se prezinta relativ, in stare buna, elemente de poluare fiind deseurile menajere aruncate sau depozitate neconform in zona, practicarea agriculturii conventionale, lipsa canalizarii in toate cele trei localitati apartinatoare UAT Lisa.

In conformitate cu angajamentele Romaniei, rezultate din procesul de negocieri al Capitolului 22 - Mediu de aderare la Uniunea Europeana, sunt absolut obligatoriu implementarea de catre administratia publica locala a urmatoarei directive:

Directiva privind calitatea apei destinate consumului uman

Elaborat de: SC BRAMEDIA PUBLISHING S.R.L. – Brasov

Obiectivele Directivei:

- ☐ *Protejarea sanatatii populatiei de efectele oricarui tip de contaminare a apei destinate consumului uman;*
- ☐ *Asigurarea calitatii apei destinate consumului uman.*

Cerintele Directivei:

1. *Stabilirea parametrilor de calitate pentru apa destinata consumului uman si valorilor pentru parametrii relevanti*
2. *Determinarea punctelor (amplasamentelor) in care apa trebuie sa fie corespunzatoare valorilor stabilite in Directiva*
3. *Asigurarea monitorizarii si informarii consumatorilor asupra calitatii apei destinate consumului*
4. *Asigurarea ca toate masurile necesare de remediere sa fie luate pentru a se restabili calitatea apei care nu este corespunzatoare valorilor parametrilor de calitate, interzicerea folosirii apei a carei calitate constituie un pericol potential pentru sanatate*
5. *Asigurarea ca substantele sau materialele folosite la tratarea sau distributia apei destinate consumului uman nu vor diminua protectia sanatatii publice.*

Domeniile implementarii Directivei vor viza:

- 1) *Monitorizarea calitatii apei potabile in intreaga tara de catre Ministerul Sanatatii si producatorii si distribuitorii de apa potabila ; In prezent, evaluarea capacitatii de auto-monitorizarea a calitatii apei produse este redusa, fiind limitata la aproximativ 45% din totalul producatorilor ;*
- 2) *Reabilitarea tehnologiilor de tratare;*
- 3) *Reabilitarea retelelor de apa existente ;*
- 4) *Schimbarea instalatiilor interioare.*

Perioada de tranzitie obtinuta :

- **pana la 31 decembrie 2010:** *pentru oxidabilitate pentru localitatile sub 10.000 locuitori;*
- **pana la 31 decembrie 2015:** *pentru amoniu, nitrati, turbiditate, aluminiu, fier, plumb, cadmiu si pesticide pentru localitatile sub 10.000 locuitori.*

2.1.2. Apele uzate

Pana in prezent nu exista retea de canalizare menajera in nici una din localitatile comunei.

Pana la realizarea retelelor de canalizare, apele menajere sunt colectate in sistem de fose septice, mai mult sau mai putin impermeabilizate si vidanjate.

Evacuarea apelor pluviale se face liber prin rigole si santuri spre paraiele ce strabat localitatile respective

Aceste ape constituie in prezent, un factor poluant major pentru cursurile de ape din zona, pentru cele freatice si pentru sol.

In conformitate cu angajamentele Romaniei, rezultate din procesul de negocieri al Capitolului 22 - Mediu de aderare la Uniunea Europeana, sunt absolut obligatoriu implementarea de catre administratia publica locala a urmatoarei directive:

Directiva privind epurarea apelor uzate menajere

Obiectivul Directivei - *protectia mediului impotriva efectelor negative ale evacuarilor de ape uzate orasenesti si de ape uzate din anumite sectoare industriale.*

Cerintele Directivei:

- ☐ **Prevede colectarea, epurarea si evacuarea apelor uzate din aglomerari precum si a celor**

biodegradabile provenite de la anumite sectoare industriale(industria agroalimentara);

- ❑ **Prevede termenele limita pentru implementarea Directivei in functie de marimea aglomerarilor umane si de caracteristicile receptorilor naturali**;termenele limita pentru implementarea Directivei variaza in functie de marimea aglomerarilor umane si de caracteristicile receptorilor naturali.
- ❑ **Prevede asigurarea cu sisteme de colectare a apelor uzate orasenesti pentru toate aglomerarile cu peste 2000 locuitori echivalenti (l.e.) ;**
- ❑ **Prevede asigurarea ca pentru toate aglomerarile cu peste 2000 locuitori echivalenti (l.e.) sa se fie echipate cu statii de epurare, la un nivel de epurare specific :**
 - **tratare secundara pentru aglomerari mai mici de 10.000 l.e.**

UAT Lisa este cuprinsa in aglomerarea Fagaras si are urmatoarele termene pentru realizarea sistemului de colectare (canalizare) si eliminare (statie de epurare) a apelor uzate:

Aglomerare	Lucrari/actiuni necesare implementarii Directivei 91/271/CEE	Perioada de realizare
Fagaras (oras) (Beclean, Boholt Calbor, Hurez, Luta, Harseni, Copacel ,Malinis Margineni ,Sebes, Lisa Breaza, Pojorta , Mandra, Ileni, Riusor, Toderita, Recea Berivoi, Savastreni;	Retea de canalizare-R,E	2007
	Statie de epurare-E,M	2010

2.1.3. Factori de poluare a calitatii apelo in zona UAT Lisa:

- lipsa retelei de canalizare;
- depozitarea neconforma a deseurilor menajere;
- lipsa implementarii codului bunelor practici agricole;
- poluarea istorica.

3. SOLURILE

La categoriile de folosinta dominante (arabil, pasuni, fanete si pajisti naturale) suprafetele de teren au inregistrat, dupa anul 1990, o usoara crestere datorata diminuarii suprafetelor de plantatii viticole si pomicole.

In conditiile actuale, structurile agricole sunt faramitate iar terenurile arabile dispar prin scoaterea din circuitul agricol, extinderea constructiilor, construirea de drumuri sau nevalorificare.

Cercetarile privind pastrarea calitatii solului sunt o necesitate, ceea ce presupune actiuni de mentinere a continutului de materie organica in sol si reciclarea continutului de substante nutritive.

Presiuni ale unor factori asupra starii de calitate a solurilor

- **Ingrasaminte chimice** – in prezent nu exista pericolul de supradozare a solurilor, aceasta si datorita puterii de cumparare scazute a fermierilor;
- **Reziduuri zootehnice** – exista soluri afectate, principalele cauze evacurea in emisari si direct pe sol a dejectiilor provenite din activitatea de crestere a animalelor

Comuna	Suprafata		Numar gospodarii	Numar animale				
	Totala [km ²]	Intravilan [km ²]		bovine	porcine	cabaline	cornute mici: oi, capre	pasari

Lisa	88,94	2,08	578	743	1592	147	3860	7380
-------------	--------------	-------------	------------	------------	-------------	------------	-------------	-------------

- **Depozite neautorizate de deseurilor menajere** – exista zone de poluare a solurilor in aceste arealele de depunere.

Probleme identificate

- poluarea cu metale grele a solului in zona zonelor de depozitare haotica a deseuri menajere;
- suprafete afectate de reziduuri zootehnice si pesticide,
- suprafete afectate de lipsa retelelor de canalizare;
- suprafete degradate prin eroziuni de suprafata si alunecari de teren.
- poluarea istorica, cauzata de depunerea emisiilor rezultate din activitatea industriei chimice care a functionat la capacitate maxima in anii comunismului, fara a nu se respecta masurile de protectia mediului.

Cauzele acestor probleme sunt :

- depozitarea de reziduuri menajere in zone neamenajate;
- lipsa retelelor de canalizare
- poluarea istorica,
- lipsa unor amplasamente bine determinate si amenajate pentru petrecerea sfarsitului de saptamana, pentru desfasurarea tagurilor si a altor manifestari cu caracter de masa.

Poluarea solului si existenta suprafetelor degradate si/sau poluate are **efecte** asupra :

- calitatii apelor curgatoare si freatice,
- starii biodiversitatii, a faunei si florei,
- sanatatii si calitatii vietii umane.

4. PADURILE si BIODIVERSTATEA

Conform impartirii Europei in regiuni biogeografice, judetul Brasov si implicit si zona administrativa a UAT Beclean, se afla la interferenta a doua zone, alpina si continentală. Caracteristicile climei din ultima perioada, carora li se adauga alternanta perioadelor umede cu cele secetoase nu au dezechilibrat evolutia fireasca a habitatelor. De asemenea, nu s-au semnalat degradari majore ale habitatelor.

Formularea **diversitatea sistemelor ecologice si biologice** ar fi cea mai potrivita pentru a acoperi sensul larg in care se accepta ca trebuie folosit termenul de biodiversitate.

Teritoriul administrativ al UAT Lisa cuprinde o suprafata de 3038 ha de padure, administrate de Ocolul Silvic..... Din suprafata totala,% reprezinta padurea primariei,% al posesoriatului..... si% proprietate a persoanelor fizice.

Gestionarea fondului forestier se realizeaza de catre O.S....., in conformitate cu amenajamentele silvice aprobate.

Trebuie mentionat ca toata suprafata de padure se gaseste in cele doua Situri Natura 2000, regimul de gestionare trebuie sa respecte legislatia in vigoare.

Concluzii

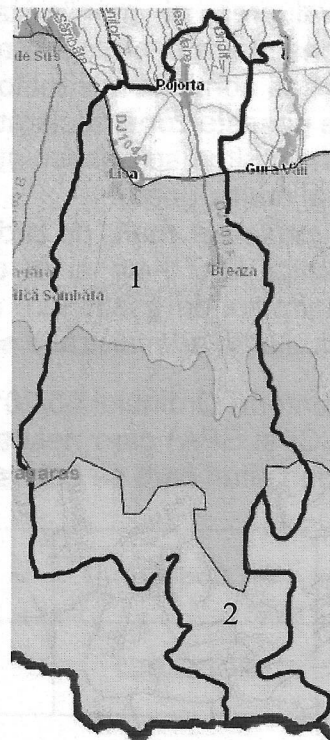
- Starea padurilor in UAT Lisa in anul 2009, se poate considera ca in general a fost buna - nu s-au inregistrat atacuri masive de daunatori.
- In vederea stoparii taierilor ilegale de masa lemnoasa in anul 2009, personalul silvic, insotit de organele de politie si jandarmerie, au efectuat controale de fond forestier, controale la instalatiile de debitat material lemnos si controale privind circulatia materialelor lemnoase.

- Obligatorietatea de administrare a padurilor prin structuri silvice autorizate (Ocoale silvice) de stat sau private da rezultate.
- Padurea creeaza un microclimat specific care duce la diminuarea si modelarea extremelor climatice si creeaza o ambianta favorabila pentru munca si recreerea oamenilor.

Zonele naturale protejate – Situri Natura 2000 - de pe teritoriul UAT LISA

- **5.232,6 ha din administrativ al UAT Lisa, (60%), se afla in Situl Natura 2000 – ROSPA0098 Arie de Protectie Speciala – Piemontul Fagaras (1);**

Suprafata totala a sitului este de 71.256,3 ha, din care 38.050,8 ha in judetul Brasov, si se intinde, in diferite procente suprafata administrativa a zece comune: Dragus (51%), Harseni (39%), Lisa (60%), Recea (43%), Sambata de Sus (41%), Sinca Noua (22%), Sinca Veche (52%) , Ucea (17%), Victoria (45%) si Vistea (22%).

din

Specii pentru care s-a declarat situl:

Specii pasari (enumerate in anexa I a Directivei Consiliului 79/409/CEE): *Aquila pomarina, Pernis apivorus, Bonasa bonasia, Crex crex, Strix uralensis, Dryocopus martius, Picus canus, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dendrocopos leucotos, Lullula arborea, Ficedula albicollis, Ficedula parva, Ciconia ciconia, Circus cyaneus, Circus aeruginosus, Circaetus gallicus, Lanius collurio, Lanius minor, Tetrao urogallus.*

Efective importante pe plan global – cristelul de camp (Crex crex); populatii importante din specii amenintate la nivelul Uniunii Europene - 11 specii.

- **4.796,55 ha din administrativ al UAT Lisa (55%), se afla in situl Natura 2000 – Sit de Importanta Comunitara – ROSCI00122 – Muntii Fagaras (2).**

Suprafata totala a sitului este de 198.495 ha, din care 43.827,3 ha in judetul Brasov, si se intinde, in diferite procente din suprafata administrativa a zece comune: Dragus (42%), Harseni (58%), Lisa (55%), Recea (48%), Sambata de Sus (50%), Sinca Noua (5%), Sinca Veche (35%) , Ucea (39%), Vistea (29%) si Zarnesti (17%).

Specii si habitate pentru care s-a declarat:

Habitat: *Formatiuni pioniere alpine din Caricion bicoloris-atrofuscae, Tufarisuri cu Pinus mugo si Rhododendron myrtifolium, Pajisti montane de Nardus bogate in specii pe substraturi silicioase, Paduri din Tilio-Acerion pe versanti abrupti, grohotisuri si ravene, Paduri aluviale cu Alnus glutinosa si Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*

Specii: *Canis lupus, Ursus arctos, Lynx lynx, Lutra lutra, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis, Triturus cristatus, Bombina variegata, Triturus montadoni, Gobio uranoscopus, Barbus meridionalis, Cottus gobio, Eudontomyzon mariae, Ophiogomphus cecilia, Callimorpha quadripunctaria, Osmoderma eremita, Rosalia alpina, Morimus funereus, Stephanopachys substriatus, Carabus hampei, Phryganophilus ruficollis, Lucanus cervus, Lycaena dispar, Euphydryas aurinia, Pholidoptera transsylvanica, Chilostoma banaticum,*

Eleocharis carniolica, Liparis loeselii, Campanula serrata, Tozzia carpathica, Poa granitica ssp. disparilis, Meesia longiseta, Drepanocladus vernicosus.

Una dintre cele mai mari extensii ale reliefului glaciar si periglaciar, fragmente reprezentative de paduri naturale virgine si cvasivirgine - astazi practic disparute din Europa

Aria de Protectie Speciala – Piemontul Fagaras se suprapune partial peste Situl de importanta comunitara – Muntii Fagaras. In zona de suprapunere masurile de conservare se aplica pentru speciile si habitatele din cele doua situri.

Siturile Natura 2000 constituie zone pilot in cadrul carora este necesar a se realiza evaluarea si monitorizarea starii biodiversitatii, precum si adoptarea de masuri de conservare si protejare a speciilor periclitare sau aflate pe cale de disparitie. Din cele 58 de unitati administrativ teritoriale (UAT-uri) din judet, pe suprafata administrativa a 52 de UAT-uri se gaseste zone declarate Situri Natura 2000.

Unele situri se gasesc numai in judetul Brasov, dar altele se intind pe suprafata a doua sau mai multe judete.

Suprafetele mari, de ordinul sutelor de mii de ha, faptul ca se intind pe suprafetele a mai multor UAT –uri si in unele cazuri a mai multor judete, are influente negative asupra regimului de gestionare a siturilor, a realizarii planurilor de management, precum si a luarii siturilor in administratie sau in custodie.

Conform Ordinului 55/2010 al ministerului Mediului si Padurilor, in Lista siturilor Natura 2000 (SCI si SPA) care necesita structuri proprii de administrare in judetul Brasov, apare si cele doua situri care se gasesc si pe suprafata administrativa a comunei Lisa.

Nr. crt	Cod sit	Numele sitului	Suprafata (ha)	Observatii (conditiile in care se face incredintarea in administrare)
1	ROSCI0122	Muntii Fagaras	198.512	Se incredintea in administrare impreuna cu SPA Piemontul Fagaras.

In sesiunea care s-a desfasurat la nivelul lunii februarie 2010, nu a fost solicitata preluarea in administrare a celor doua situri.

Pentru zonele naturale protejate (arii naturale protejate si Situri Natura 2000) neatribuite pana in prezent in administrare sau in custodie, ar fi benefic, preluarea acestora de catre administratiile publice locale care au pe teritoriul administrativ suprafete mari de astfel de zone protejate, in parteneriate intre administratii, parteneriate intre administratii publice locale – Ong-uri, asociatii, sau parteneriate publice-private.

Avizele si acordurile de mediu pentru planurile / programele / obiective de investitii, situate pe suprafetele ariilor naturale protejate sau in proximitatea acestora se obtin conform **ORDINULUI nr. 19 din 13 ianuarie 2010** pentru aprobarea **Ghidului metodologic privind evaluarea adecvata** a efectelor potentiale ale planurilor sau proiectelor asupra ariilor naturale protejate de interes comunitar. Aceasta evaluare este obligatorie pentru orice PP (plan/proiect), care poate afecta in mod semnificativ aria naturala protejata de interes comunitar, singur sau in combinatie cu alte PP, care se afla in procedura de reglementare **sau sunt prevazute in strategii de dezvoltare.**

In ariile naturale protejate/Siturile Natura 2000, planurile/proiectele care sunt propuse de administratiile publice locale trebuiesc avizate de administratorii/custozii acestora, in conditiile in care acestia trebuie sa realizeze planuri de management al ariilor/Siturilor Natura 2000 respective. Obiectivele de dezvoltare durabila ale localitatilor, trebuie sa fie in concordanta

cu prevederile planurilor de management si ale obiectivelor de protectie si conservare ale acestora.

Concluzii privind influenta managementului Situri Natura 2000 asupra obiectivelor de dezvoltare socio-economica a UAT Lisa

- Pe suprafata administrativa a comunei Lisa cele doua Situri Natura 2000 ocupa 60% din teritoriu, ceea ce genereaza dificultati in armonizarea planurilor de dezvoltare socio-economica cu interesele de conservare;
- Cele doua situri se gasesc pe lista siturilor care se dau in administrare celor interesati;
- Administratorul sitului Natura 2000 trebuie sa realizeze planul de management al zonei respective si sa aplice masurile de protectie si conservare necesare rezultate din planul de management aprobat;
- Este necesar ca managementul Retelei Ecologice Natura 2000 / ariilor naturale protejate, sa se realizeze luand in considerare obiectivele de dezvoltare sociale si economice ale administratiilor locale;
- Pentru toate planurile/programele/obiectivele de investitii care se realizeaza pe suprafete aflate in cele doua Situri Natura 2000, este obligatoriu avizul administratorului, care trebuie sa dea acest aviz in concordanta cu prevederile planului de management aprobat (planuri, care nu se vor realiza/aproba in perioada imediat urmatoare);
- Pentru viitoare sesiuni de depunere a dosarelor pentru preluarea in administrare a celor doua situri, organizate de MMP, autoritatiile administratiilor publice locale, sub diverse forme de parteneriate, ar trebui sa participe pentru luarea in administrarea a siturilor aflate pe suprafata administrativa a comunei;
- Limitele suprafetelor siturilor Natura 2000 nu se pot corela in hartile administrative (PUG, PUZ si PUD), existente ceea ce determina confuzii in documentatiile intaintate pentru obtinerea avizelor si acordurilor de mediu necesare, conform legislatiei in vigoare;
- Oportunitatile de finantare sunt mari si in crestere insa eligibilitatea beneficiarilor este scazuta iar procedurile de obtinere a fondurilor este deficitara.

5. Gestionarea deseurilor

Sistemul actual de gestionare a deseurilor

In categoria deseurilor gestionate de primaria Lisa intra deseurile menajere colectate de la populatie, cele de la agentii economici, deseurile din servicii comunale (stradale, din piete, spatii verzi etc.), din constructii si demolari.

Colectarea deseurilor din UAT Lisa se afla in responsabilitatea primariei, Activitatile de salubritate sunt asigurate prin serviciul propriu al primariei.

- cantitatea totala generata – 110tone/an;
- populatie totala/populatie deservita – 1671 / 1767 locuitori;
- colectorul taxei de salubritate – furnizorul de servicii public – Primaria Lisa;
- tarif deseuri menajere – 288 lei / an.

Primaria Lisa in parteneriat cu comunele Recea si Voila, au accesat o finantare pe programul PHARE - PROGRAMUL DE COEZIUNE ECONOMICA SI SOCIALA „Schema de investitii pentru sprijinirea initiativelor sectorului public in sectoarele prioritare de mediu” (Schema de granturi: Investitii publice in sectoarele de mediu).

Proiectul - Sistem integrat de colectare si transport deseuri menajere pe raza comunelor Recea, Lisa si Voila, Judetul Brasov, este in acest moment in faza de implementare.

Rezultate estimatele implementarii proiectului:

Realizarea unui sistem de colectare selectiva a deseurilor menajere in localitatile Recea, Lisa si Voila prin:

- Dotarea gospodariilor cu tomberoane si saci menajeri, diferit colorati, pentru presortare, iar a agentilor economici cu tomberoane sau containere si saci colorati diferit;
- Realizarea a 3 platforme de depozitare temporara , cate una in fiecare din comunele Recea, Lisa si Voila, in vederea preluarii materialelor re folosibile si a restului de deseuri;
- Transportul deseurilor nere folosibile in vederea depozitarii finale la statia de transfer de pe raza orasului Victoria (cand v-a fi finalizata);
- Educarea publicului si a turistilor;
- Cresterea capacitatii manageriale a autoritatilor locale;
- Angajare si instruire personal de exploatare si intretinere;

Distanta intre punctele extreme nord-sud ale zonei propuse pentru realizarea si implementarea sistemului integrat de colectare si transport deseuri menajere (axa principala a zonei), este de aproximativ 25 km.

In fiecare localitate se va amplasa cate o platforma locala de depozitare temporara a deseurilor (PLD). Amplasamentele platformelor de depozitare temporara s-au stabilit impreuna cu primariile localitatilor respective in functie de necesitatile si disponibilitatile locale si in zonele unde populatia obisnuieste sa depoziteze gunoiul, astfel:

PLD Lisa - extravilanul satului Lisa, la circa 500 m de drumul comunal Lisa - Plaiul Lisei (sat de vacanta);

- folosinta actuala a terenului: izlaz comunal proprietate Consiliului Local Lisa;

- distanta fata de asezarile umane: > 200 m;

- distanta fata de cursuri de apa: >1 km.

Beneficiarul investitiei este Consiliul Local al comunei Recea, in parteneriat cu Consiliile Locale ale comunelor Voila si Lisa, judetul Brasov. Cele 3 comune au incheiat un acord ferm de colaborare pentru realizarea proiectului, in parteneriat, in calitate de conducator de proiect fiind desemnat Consiliul Local al comunei Recea.

Principiul de baza il constituie colectarea selectiva, la nivel de gospodarie, in saci colorati diferit, in functie de tipul de deseuri, urmata de ridicarea acestora dupa un grafic prestabilit, dar adaptabil la fluctuatiile posibile (sat, anotimp, evenimente, etc.). Deseurile presortate vor fi transportate catre platformele locale de depozitare temporara (amenajate in cadrul proiectului). Platformele vor fi golite sistematic, dupa un grafic prestabilit, folosind o masina dotata cu sistem de compactare. Depozitarea ar trebui sa se realizeze la statia de transfer de la Victoria.

Pana in acest moment statia de transfer de la Victoria nu este data in functiune, depozitarea finala a deseurilor de la Lisa ramane o problema pentru gestionarea deseurilor din comuna.

Poluarea Raului Olt, a afluentilor acestuia si a terenurilor din vecinatate are o influenta negativa asupra activitatilor turistice din zona. In zona se practica doar turismul de tranzit catre zona montana reprezentata de zona Brasovului, Transfagarasanului si Muntii Persani. Cu toate ca in comuna exista obiective turistice relativ interesante, acestea sunt insuficient vizitate, in special datorita slabei cunoasteri precum si a prezentei scazute a serviciilor turistice (inclusiv de cazare) in zona.

Dezvoltarea durabila a zonei presupune valorificarea avantajelor existente fara a periclita prin aceasta dezvoltarea viitoare a localitatilor. In acest sens, proiectul actual de colectare selectiva si transport al deseurilor menajere contribuie la satisfacerea criteriilor

dezvoltarii durabile pentru fiecare din cele trei dimensiuni ale acesteia: dimensiunea economica, dimensiunea de mediu si dimensiunea sociala.

Probleme identificate:

- Spatiul actual de depozitare deseuri al comunei, trebuie sa fie inchis si ecologizat (conform Hotararii nr. 349/21.04.2005 privind depozitarea deseurilor, art. 3, alin. (7)), pana la **16 iulie 2009 – obiectiv partial realizat de primaria Lisa;**
- **Urgentarea implementarii proiectului “Sistem integrat de colectare si transport deseuri menajere pe raza comunelor Recea, Lisa si Voila, Judetul Brasov”, pentru atingerea tintelor si obiectivelor cuprinse in Planul Judetean de Gestionare a Deseurilor:**

Obiective si tinte (Obligatorii pentru toate primariile din judetul Brasov):

1. **Extinderea sistemului de colectare a deseurilor biodegradabile in mediu rural – arie de acoperire minim 90 %. Termen: 2009.**
2. **Colectarea selectiva a deseurilor de ambalaje din gospodarii, (operatorul de salubritate trebuie sa fie licentiat de catre Autoritatea Nationala de Reglementare a Serviciilor Comunitare de Utilitate Publica - termen: 2009), astfel:**
 - 2008 – 4,5kg/loc hartie, 8,3 kg/loc plastic, 5 kg/loc sticla, 1,9 kg/loc metal;
 - 2010 – 5,3 kg/loc hartie, 10,4/loc kg plastic, 5,5 kg/loc sticla, 2,3 kg/loc metal;
 - 2013 – 5,8 kg/loc hartie, 16 kg/loc plastic, 9,2 kg/loc sticla, 3,6 kg/loc metal;
3. **Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate:**

(Conform Raportului Agentiei Europene de Mediu „Managementul deseurilor biodegradabile municipale”, 2002, **fractia biodegradabila din deseurile menajere este reprezentata de: deseuri alimentare si de gradina, deseuri de hartie si carton, textile, lemn, precum si alte deseuri biodegradabile continute in deseurile colectate**).

 - Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 75 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen: 2010.
 - Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 50 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen: 2013.
 - Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 35 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen: 2016.
4. **Asigurarea transportului deseurilor colectate catre depozitul sau statia de transfer cea mai apropiata - Conform Planului Judetean de Gestionare a Deseurilor, depozitarea finala a deseurilor din comuna Lisa sa va face la statia de transfer de la Victoria / depozitul ecologic din zona Fagaras.**
5. **Promovarea si stimularea compostarii individuale in gospodarii si/sau pe platforme/sistem de compostare a deseurilor verzi, asigurarea compostarii intregii cantitati de deseuri biodegradabile rezultate din parcuri, gradini (inclusiv deseurile din cimitire) si piete, concomitent cu interzicerea la depozitare a deseurilor organice pure.**
6. **Colectarea separata a deseurilor periculoase din deseurile menajere, conform prevederilor legale, tratarea si eliminarea deseurilor periculoase in instalatii autorizate.**
7. **Colectare separata, reutilizare, reciclare si valorificare a DEEE-urilor:**

- Implementarea colectarii separate a **DEEE-urilor (deseuri de echipamente electrice si electronice)**, de la populatie, de catre firmele de salubritate.
- Rata medie anuala de colectare separata de DEEE-urilor provenite de la gospodariile particulare de 4,00 kg/loc.
- Asigurarea functionarii punctelor de colectare a DEEE-urilor de la gospodariile particulare, conform prevederilor legale. Termen: 2008.
- Puncte de colectare selectiva a DEEE-urilor pentru localitatiile UAT Lisa: in municipiul Fagaras – SC.REMAT Brasov SA - Punct Lucru Fagaras

8. Elaborarea unui plan privind gestionarea deseurilor din constructii si demolari.

9. Realizarea Planului Local de Gestionare a Deseurilor al comunei Lisa, in vederea gestionarii corespunzatoare a deseurilor, cu respectarea principiilor strategice si a minimizarii impactului asupra mediului si sanatatii umane – REALIZAT!

- Realizarea curateniei pe malurile si cursurile de ape, in zona traseelor si obiectivelor turistice, in proximitatea cailor rutiere, etc.

Concluzii privind calitatea factorilor de mediu si sursele de poluare in zona comunei Lisa:

✚ Calitate aer

- Nu exista sistem performant de monitorizare a calitatii aerului in zona;
- Factorii de poluare:
 - Emisii de noxe gazoase si pulberi (masurate si raportate de agentii economici) generate de agenti economici (din mun. Fagaras si orasul Victoria), care utilizeaza inca echipamente uzate si neperformante;
 - arderea necontrolata a deseurilor, a miristilor si a deseurilor vegetale,
 - **intensitatea traficul rutier** si a parcul auto in cea mai mare parte neperformant.

✚ Calitate apa

- Nu exista sistem performant de monitorizare a calitatii apei in zona;
- Factorii de poluare:
 - lipsa retelei de canalizare in cele trei localitati apartinatoare UAT Lisa;
 - depozitarea neconforma a deseurilor menajere;
 - practicarea agriculturii conventionale;
 - lipsa implementarii codului bunelor practici agricole;
 - poluarea istorica deseurile menajere aruncate sau depozitate neconform in zona,.

✚ Calitate sol

- Nu exista sistem permanent de monitorizare a calitatii solului in zona;
- Poluarea solului este determinata de:
 - poluarea cu metale grele a solului in zona zonelor de depozitare haotica a deseurilor menajere;
 - suprafete afectate de reziduuri zootehnice si pesticide,
 - suprafete afectate de lipsa retelelor de canalizare;
 - suprafete degradate prin eroziuni de suprafata si alunecari de teren.

- poluarea istorica, cauzata de depunerea emisiilor rezultate din activitatea industriei chimice care a functionat la capacitate maxima in anii comunismului, fara a nu se respecta masurile de protectia mediului.

+ Padurile si Biodiversitatea

- Pe suprafata administrativa a comunei Lisa cele doua Situri Natura 2000 ocupa 60% din teritoriu, ceea ce genereaza dificultati in armonizarea planurilor de dezvoltare socio-economica cu interesele de conservare;
- Cele doua situri se gasesc pe lista siturilor care se dau in administrare celor interesati;
- Pentru toate planurile/programele/obiectivele de investitii care se realizeaza pe suprafete aflate in cele doua Situri Natura 2000, este obligatoriu avizul administratorului, care trebuie sa dea acest aviz in concordanta cu prevederile planului de management aprobat (planuri, care nu se vor realiza/aproba in perioada imediat urmatoare);
- Limitele suprafetelor siturilor Natura 2000 nu se pot corela in hartile administrative (PUG, PUZ si PUD), existente ceea ce determina confuzii in documentatiile intaintate pentru obtinerea avizelor si acordurilor de mediu necesare, conform legislatiei in vigoare;

+ Gestionarea deseurilor

- inchiderea si ecologizarea depozitelor neconforme de deseuri (conform Hotararii nr. 349/21.04.2005 privind depozitarea deseurilor, art. 3, alin. (7)),
- Urgentarea implementarii proiectului "Sistem integrat de colectare si transport deseuri menajere pe raza comunelor Recea, Lisa si Voila, Judetul Brasov", pentru atingerea tintelor si obiectivelor cuprinse in Planul Judetean de Gestionare a Deseurilor:
- Realizarea curateniei pe malurile si cursurile de ape, in zona traseelor si obiectivelor turistice, in proximitatea cailor rutiere, etc.

II. FUNDAMENTAREA STRATEGIEI

Politica de dezvoltare rurala a fost consolidata pentru a ajuta zonele rurale sa faca fata provocarilor economice, politice si ecologice ale secolului XXI. Se pune accentul pe necesitatea stimulării creșterii și a creării de noi locuri de muncă în aceste zone în vederea ameliorării dezvoltării durabile.

Politica de dezvoltare rurala pentru perioada 2007-2013 va avea la baza trei teme, în conformitate cu cele trei axe definite în noul regulament privind dezvoltarea rurala:

- ameliorarea competitivității în sectorul agricol;
- ameliorarea mediului, sprijinirea gestionării terenurilor
- îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei în zonele rurale prin dezvoltarea turismului rural și activităților conexe, precum și a altor activități economice

În cadrul acestor trei axe, ținând cont de particularitățile identificate ale Comunei Lisa, se vor urma cu prioritate următoarele direcții de dezvoltare:

- turism
- exploatare forestiera

- **agricultura – zootehnie si cultura cartofului**

II.1. Analiza situatiei localitatii in privinta mediului inconjurator corespunzator politicii de mediu in Romania

Reconcilierea intre nevoia dezvoltarii economice si sociale si protectia mediului este esentiala. Este necesara promovarea *dezvoltarii durabile*, care integreaza cresterea economica, imbunatatirea calitatii vietii, sanatatea, educatia, dezvoltarea sociala si protectia patrimoniului natural, unic, de care beneficiaza Romania.

Ministerul Mediului promoveaza o politica de mediu unitara, coerenta, avand ca principale obiective:

- Integrarea cerintelor de mediu in strategiile sectoriale;
- Conformarea cu acquis-ul comunitar de mediu pentru:
 - *asigurarea calitatii apei potabile in toate localitatile,*
 - *epurarea apelor uzate,*
 - *protejarea populatiei fata de efectele nocive ale zgomotului,*
 - *inchiderea depozitelor de deseuri neconforme,*
 - *re tehnologizarea sistemelor de incalzire centralizata si implicit cresterea eficientei energetice,*
 - *promovarea utilizarii resurselor regenerabile de energie,*
 - *reabilitarea ecologica a siturilor afectate de poluare istorica sau de eroziune costiera;*
- Decuplarea degradarii mediului de cresterea economica;
- Ocrotirea biodiversitatii;
- Monitorizarea si diminuarea riscurilor schimbarilor climatice;
- Managementul riscului si prevenirea dezastrelor provocate de inundatii;
- Aplicarea principiului "poluatorul plateste";
- Finantarea proiectelor, inclusiv prin Fondul de Mediu;
- Cresterea constientizarii publicului si intarirea parteneriatului cu organizatiile neguvernamentale din domeniu.

II. 2 Calitatea factorilor de mediu in contextul legislativ regional, national si european
Calitatea aerului

Activitatile propuse se incadreaza intr-un context strategic bine definit, creionat de strategii europene, nationale, regionale si judetene. Aceste strategii, care contureaza cadrul general in care trebuie sa se desfasoare actiunile viitoare, sunt:

EUROPENE		NATIONALE	LOCALE
1.	Lisabona	1. Planul National de Dezvoltare 2. Programul national de Dezv. Rurala 3. Programul Operational Regional 4. Programele operationale sectoriale	1. Conceptul de dezvoltare durabila a Judetului Brasov 2. Strategia de dezvoltare durabila a turismului din jud. Brasov 3. Punerea in valoare a monumentelor istorice din judetul Brasov
2.	Gothenburg		

Analiza localitatii a fost completata cu analiza contextului judetean, regional, national si european, astfel incat pentru Strategia de Dezvoltare adoptata sa existe o buna fundamentare si o baza solida si aceasta sa nu fie rupta de contextul general, sa nu faca nota discordanta in sens negativ cu politicile judetene, regionale, nationale sau europene. Aerul este factorul de mediu care constituie cel mai rapid suport ce favorizeaza transportul poluantilor in mediu.

Calitatea aerului este determinata de emisiile in aer provenite de la sursele stationare si sursele mobile (traficul rutier), cu preponderenta in marile orase, precum si de transportul poluantilor la lunga distanta.

Cadrul legislativ intern si european privind problemele de calitate ale aerului:

- *Strategia nationala privind protectia atmosferei*, aprobata prin HG nr. 731/ 2004, consta in crearea cadrului necesar pentru dezvoltarea si implementarea unui sistem integrat de gestionare a calitatii aerului, eficient din punct de vedere economic.

- *Strategia implica derularea de actiuni la diferite niveluri de competenta si decizie a autoritatilor cu responsabilitati in domeniul protectiei atmosferei, in acest sens, fiind implicate urmatoarele autoritati publice centrale pentru: protectia mediului, industrie, sanatate, transport, administratie publica; autoritatile regionale si teritoriale pentru protectia mediului precum si primariile si consiliile locale.*

- *Planul national de actiune in domeniul protectiei atmosferei*, aprobat prin HG nr. 738/2004, stabileste masuri care trebuie intreprinse in vederea atingerii obiectivelor-cheie ale Strategiei nationale pentru protectia atmosferei. Realizarea actiunilor implica obligatii si din partea titularilor activitatilor care detin surse de emisie a poluantilor atmosferice.

- *Sistemul national de evaluare si gestionare integrata a calitatii aerului (SNEGICA)*, aprobat prin HG nr. 586/2004, are ca scop asigurarea cadrului organizatoric, institutional si legal de cooperare a autoritatilor si institutiilor publice cu competente in domeniul protectiei atmosferei si al evaluarii si gestionarii calitatii aerului pe teritoriul Romaniei.

- Directiva Consiliului nr. 96/62/CE privind evaluarea si gestionarea calitatii aerului inconjurator (Directiva-cadru);

- Directiva Consiliului nr. 1999/30/EC privind valorile limita pentru dioxidul de sulf, dioxidul de azot si oxizii de azot, pulberile in suspensie si plumbul din aerul inconjurator (Directiva fiica 1);

- Directiva 2000/69/EC privind valorile limita pentru benzen si monoxidul de carbon din aerul inconjurator (Directiva fiica 2);

- Directiva 2002/3/EC privind ozonul din aerul inconjurator (Directiva fiica 3);

- Directiva 2004/107/EC privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul si hidrocarburile aromatice policiclice in aerul inconjurator (Directiva fiica 4);

- Toate Directivele au fost transpuse in legislatia nationala printr-o serie de acte normative.

Strategia si politica nationala in domeniul gospodarii apelor

Pentru realizarea acestei politici se au in vedere urmatoarele obiective specifice:

- Imbunatatirea calitatii apelor de suprafata si a apelor subterane prin implementarea planului de management al bazinelor hidrografice, ca parte componenta a bazinului hidrografic al Dunarii, in conformitate cu prevederile Directivei Cadru privind Apa a Uniunii Europene

- Elaborarea Strategiei de Management al Riscului la Inundatii, a planurilor si programelor necesare implementarii strategiei si realizarea masurilor ce deriva din acestea si implementarea acestora in concordanta cu prevederile legislatiei europene in domeniu

- Elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosintele de apa, in scopul diminuarii efectelor negative ale fenomenelor naturale asupra vietii, bunurilor si activitatilor umane in corelare cu dezvoltarea economica si sociala a tarii

Obiectivele si actiunile strategiei nationale de conservare a diversitatii biologice

Luand in considerare starea actuala a diversitatii biologice in Romania, pericolele cu care se confrunta si a legislatiei in vigoare, au fost stabilite urmatoarele obiective prioritare:

- Dezvoltarea cadrului juridic si consolidarea capacitatilor institutionale pentru conservarea diversitatii biologice si utilizarea durabila a componentelor sale.

- Organizarea Retelei Nationale de Aree Protejate si asigurarea managementului necesar ocrotirii habitatelor naturale si conservarii diversitatii biologice.

- Conservarea in-situ si ex-situ a speciilor amenintate, endemice si/sau rare, precum si a celor cu valoare economica ridicata.

- Integrarea Strategiei Nationale pentru conservarea diversitatii biologice si

- utilizarea durabila a componentelor sale in Strategia Nationala, precum si in strategiile, planurile, programele si politicile sectoriale si locale pentru dezvoltare durabila la nivel national si local.

- Protectia, conservarea si refacerea diversitatii biologice terestre si acvatice, existente in afara ariilor protejate prin:

- reducerea si eliminarea efectelor negative cauzate de poluarea mediilor de viata,
- supraexploatarea resurselor naturale,
- planificarea, amenajarea si utilizarea necorespunzatoare a teritoriului
- reconstructia ecosistemelor si habitatelor deteriorate.

- Protectia, conservarea si refacerea diversitatii biologice specifice agrosistemelor prin aplicarea tehnologiilor favorabile unei agriculturi durabile.

- Formarea specialistilor si educarea publicului pentru intelegerea necesitatii conservarii diversitatii biologice si utilizarii durabile a componentelor sale.

- Implicarea ONG-urilor si a comunitatilor locale in programe si actiuni de protectie, conservare si refacere a diversitatii biologice.

- Dezvoltarea programelor speciale de cercetare si monitorizare pentru cunoasterea starii diversitatii biologice.

Gestionarea deseurilor

Pentru aplicarea Directivei 2008/98/CE a Parlamentului European si a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deseurile s-a stabilit la nivel national:

- *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor (SNGD)*
- *Planul National de Gestionare a Deseurilor (PNGD)*

Directiva privind deseurile are o importanta deosebita pentru Romania avand in vedere dificultatile si costurile pe care le implica acest sector.

O consecinta a transpunerii si implementarii Directivei Cadru a Deseurilor este elaborarea, promovarea, implementarea si monitorizarea implementarii:

- Strategiei Nationale de Gestionare a Deseurilor (SNGD);
- Planului National de Gestionare a Deseurilor (PNGD);
- Planurilor Regionale de Gestionare a Deseurilor (PRGD);
- Planurilor Judetene de Gestionare a Deseurilor (PJGD).

SNGD si PNGD constituie instrumentele de baza prin care se asigura implementarea in Romania a politicii Uniunii Europene in domeniul gestionarii deseurilor, fiind aprobate prin HG nr. 1470/2004, anexa 2 fiind modificata prin HG nr. 358/2007.

SNGD a fost elaborata pentru perioada 2003 – 2013, urmand a fi revizuita periodic in conformitate cu progresul tehnic si cerintele de protectie a mediului.

PNGD a fost elaborat pe baza Strategiei Nationale de Gestiune a Deseurilor si a datelor referitoare la deseuri, precum si a necesitatilor identificate in planurile judetene de gestionare a deseurilor elaborate de autoritatile teritoriale de protectia mediului. Planurile regionale de gestionare a deseurilor au fost elaborate de fiecare Agentie Regionala pentru Protectia Mediului in colaborare cu reprezentantii autoritatilor de mediu de la nivel local si al autoritatilor administratiei publice locale si judetene, aceste planuri fiind aprobate prin Ordinul ministrului mediului si gospodarii apelor si ministrului integrarii europene nr. 1364/1499/2006. Planurile regionale de gestionare a deseurilor se revizuiesc o data la 5 ani sau ori de cate ori e necesar pe baza raportului de monitorizare anual si a Metodologiei de elaborare a planurilor regionale si judetene de gestionare a deseurilor, aprobata prin Ordinul ministrului mediului si gospodarii apelor nr. 951/06.06.2007.

Scopul Planurilor regionale si judetene de gestionare a deseurilor este crearea cadrului necesar atingerii obiectivelor de gestionare a deseurilor, conditie necesara pentru asigurarea sprijinului financiar al UE.

Este obligatoriu de retinut faptul ca implementarea prevederilor acestor programe este obligatorie.

II. 3. Diagnoza si identificarea categoriei de abordare strategica

Odata finalizate procedurile de analiza a rezultatelor Sondajului de opinie, a Analizei SWOT, a analizei localitatii in stransa relatie cu politicile judetene, regionale, nationale, europene, se poate determina „un diagnostic” al localitatii, identificandu-se urgentele, posibilitatile de actiune si elementele care trebuie categoric evitate pentru a nu pune in pericol resursele si viitorul localitatii.

In cadrul cercetarii realizate pe raza comunei Lisa au fost adresate subiectilor pe langa celelalte categorii si intrebari cu raspuns „deschis”, pentru a mari gradul de identificare, evaluare si intelegere a atitudinilor respondentilor. Termenul de „intrebare cu raspuns deschis” reprezinta tipul de intrebare la care subiectul are posibilitatea de a raspunde liber, cu propriile cuvinte, nu doar de a alege dintr-un numar de variante predefinite.

Un rezumat al raspunsurilor primite de la subiectii chestionati, in ordinea intrebarilor adresate, ne indica urmatoarele doleante, aspiratii, valori sau atitudini ale repondentilor in intentia de a raspunde *la cele* **DOUA INTREBARI CHEIE**:

1. *Ce se poate face cu ceea ce exista (posibilitati umane, materiale, economice, financiare, cunoasterea conceptului de dezvoltare durabila, implicare)?*

Vom prezenta analiza raspunsurilor „deschise”

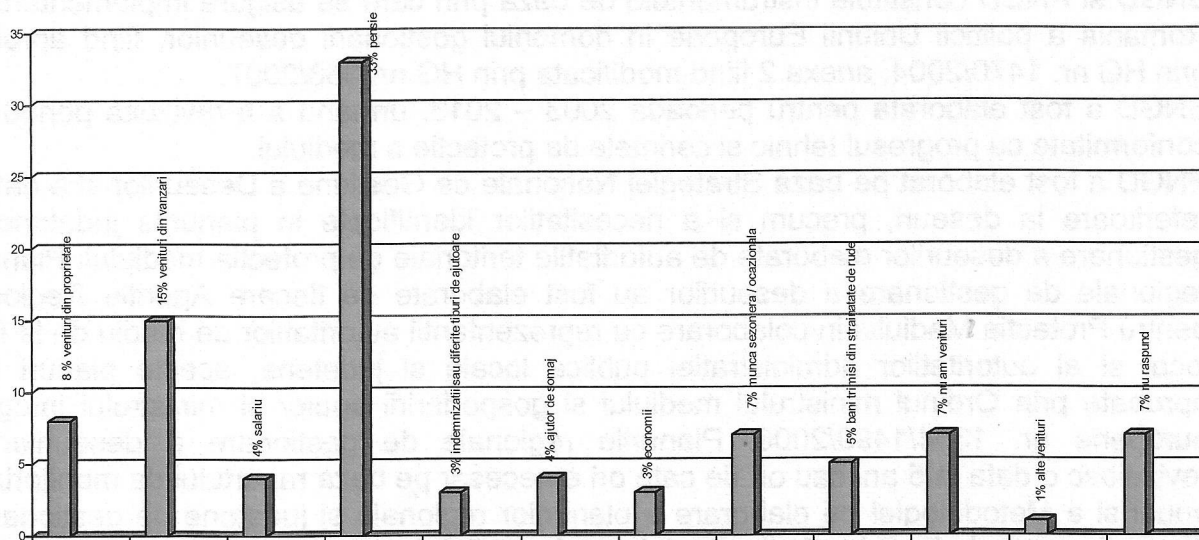
2. *Spre ce se tinde (urmatorii 5 – 10 ani) din punct de vedere economic si financiar (pe calificare populatie actuala sau estimata) si (urmatorii 10-20 ani)?*

Aceasta a doua intrebare comporta 2 directii:

- *ca vointa a comunitatii locale*
- *ca model (comparabil) din cadrul CE*

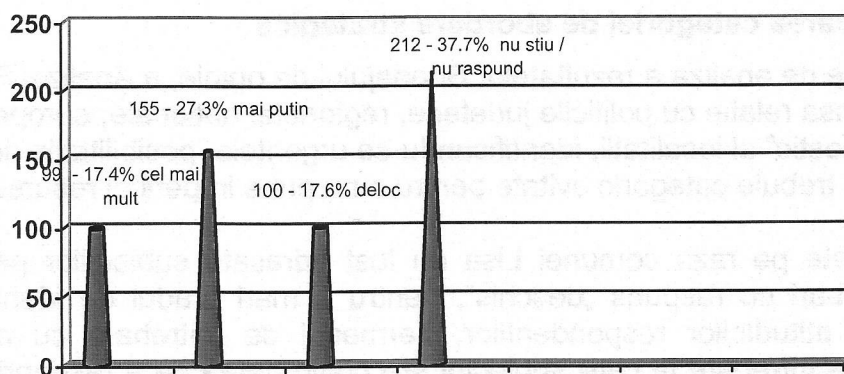
Cadrul existent si „ce se poate face cu ceea ce exista” reiese cu claritate din raspunsurile de mai jos:

Veniturile dumneavoastra se compun din:

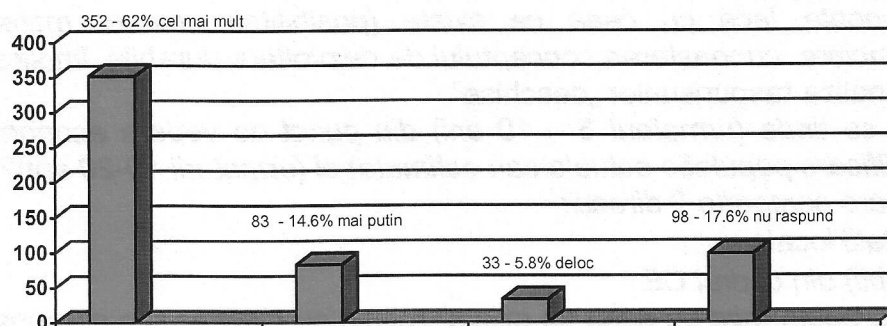

Care sunt lucrurile de care va temeti cel mai tare?

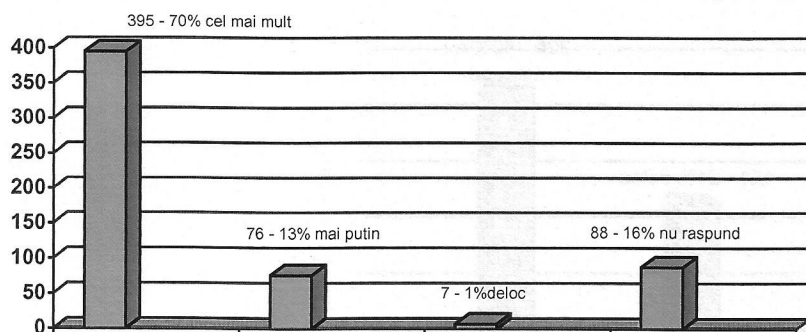
Schimbari politice

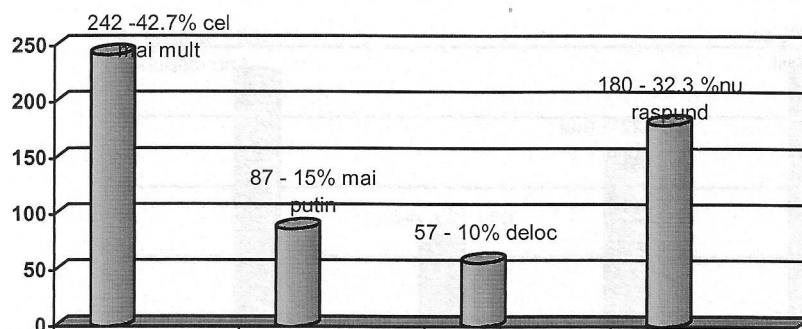
Lipsa locurilor de munca

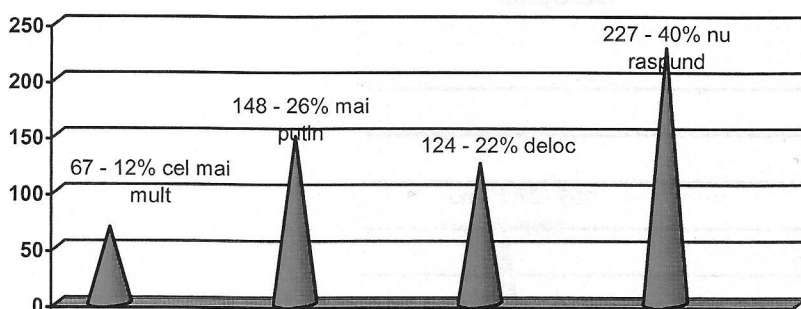
Preturile.

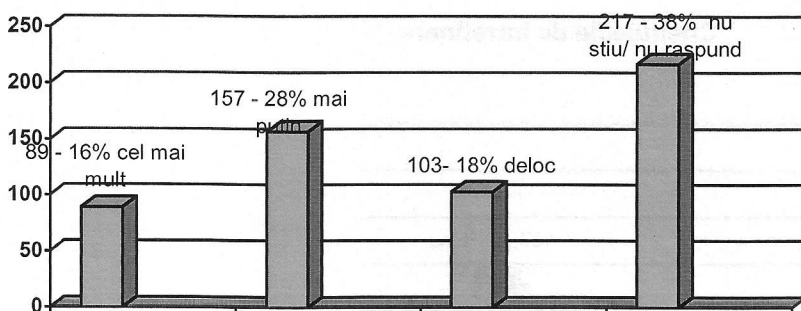
Somajul.

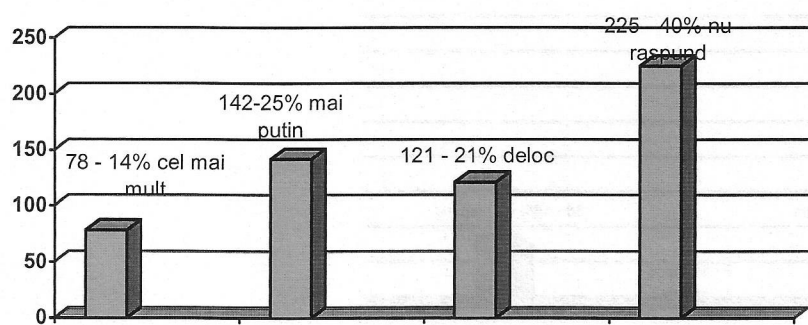
Institutiile publice.

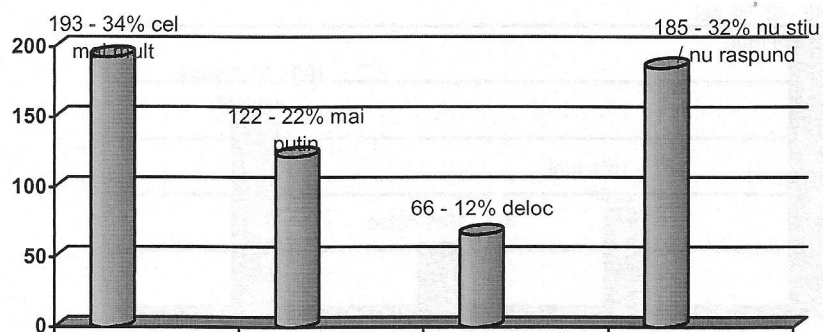
Justitie.

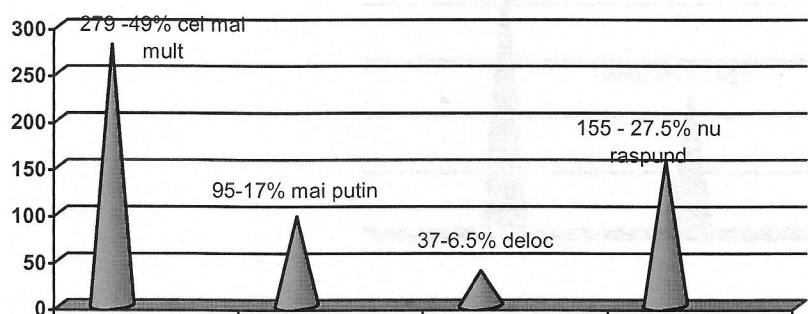
Tulburarile sociale.

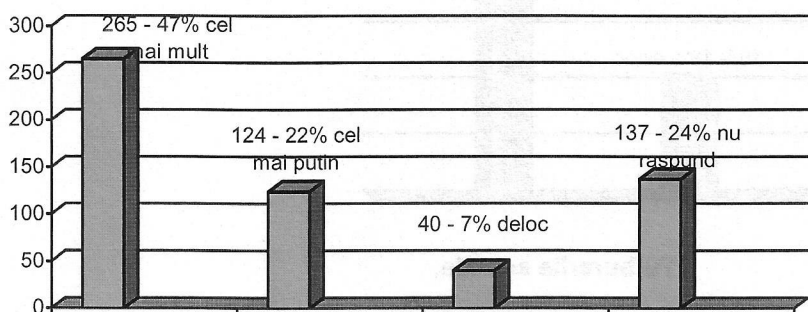
Infractionalitatea.

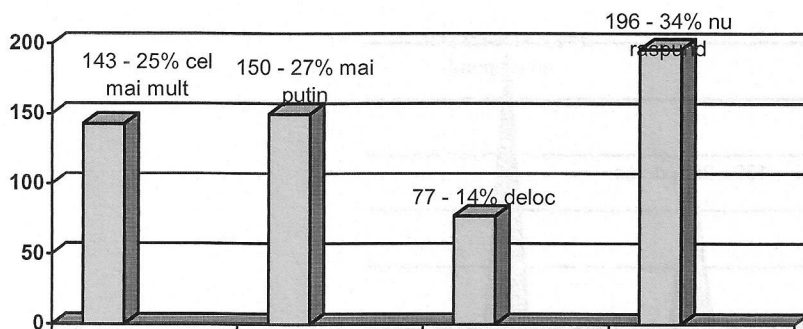
Coruptie.

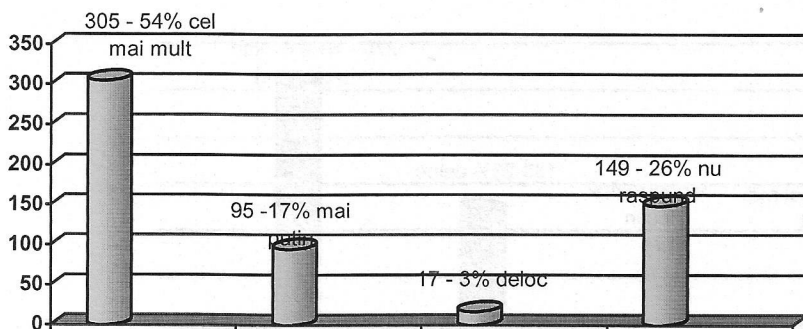
Cheltuielile de intretinere.

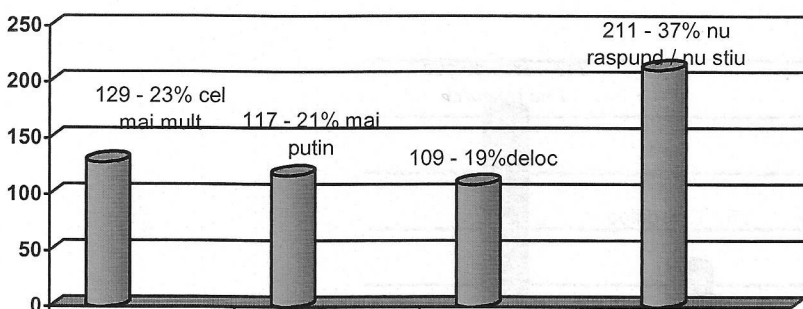
Educatia

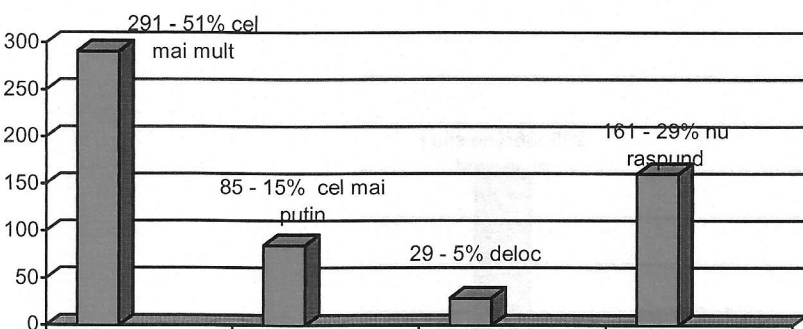
Lipsa veniturilor

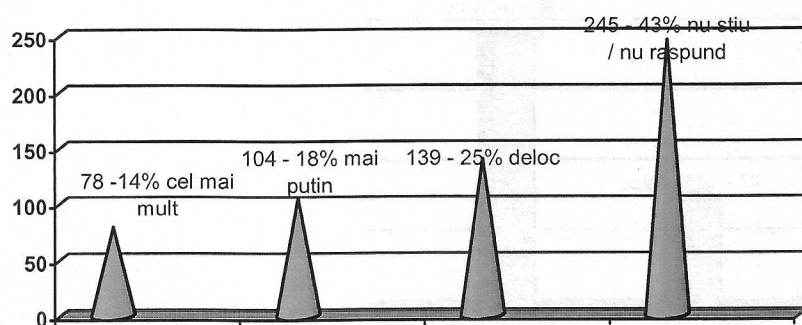
Lipsa locuintei

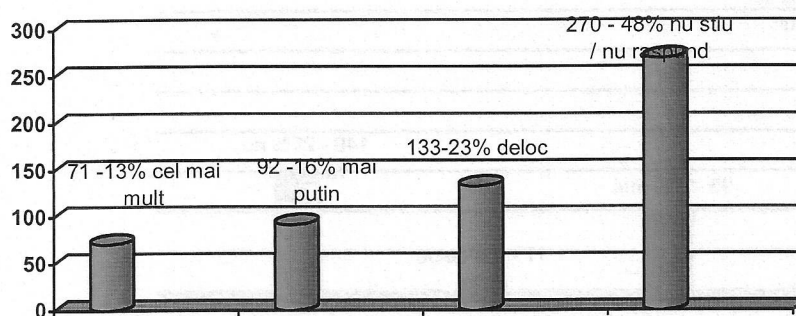
Sanatatea

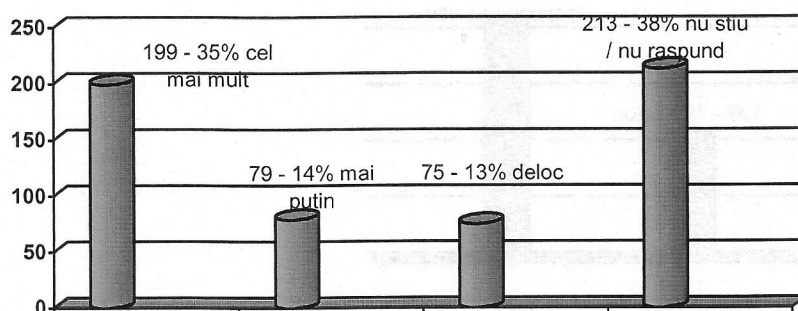
Neintelegeri in familie

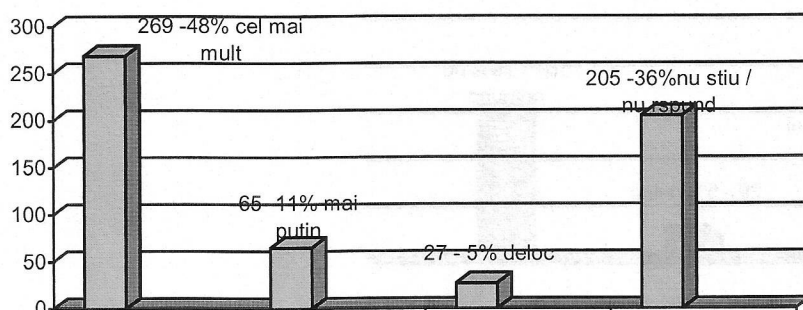
Plecarea temporara a unui membru al familiei in strainatate.

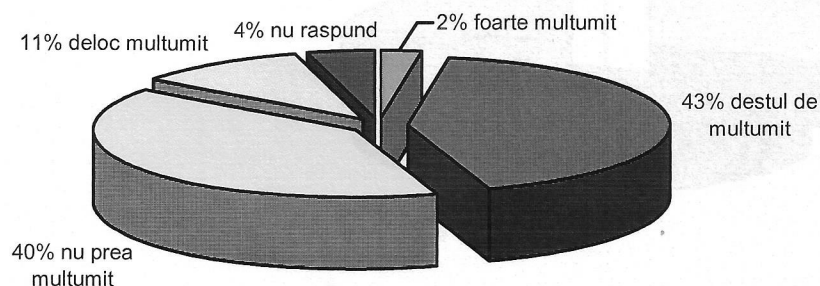
Singurătate

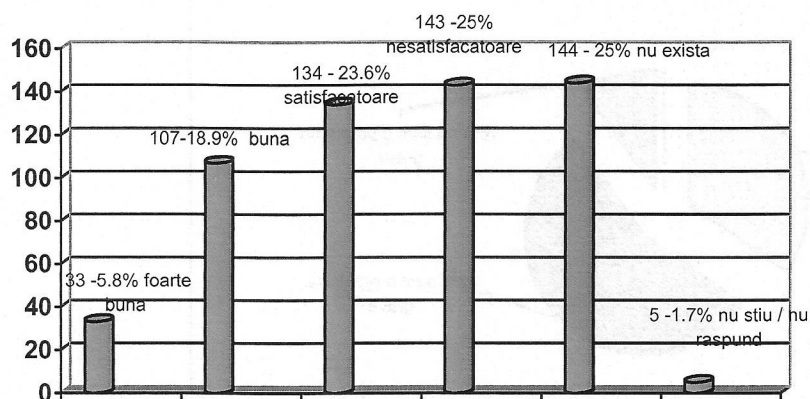
Boala

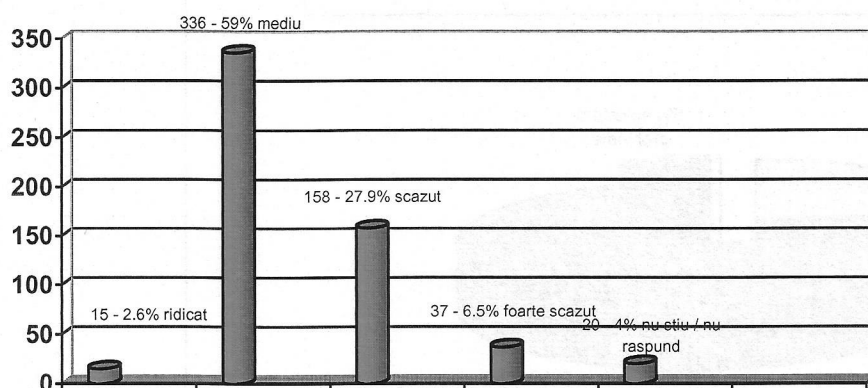
Cat de multumit sunteti de felul cum traiti?

Apreciati ca nivelul dumneavoastra de trai actual este:

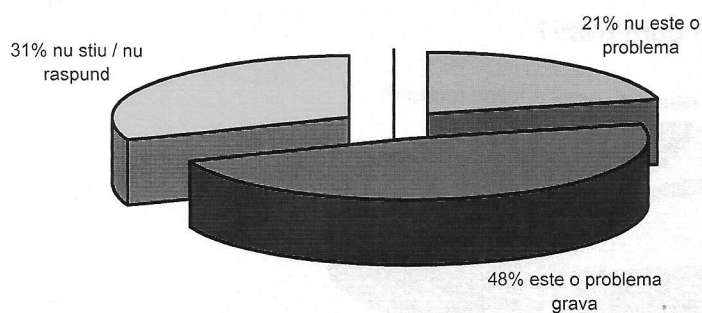

Apreciati in general ca actualul nivel de trai al locuitorilor din Comuna este:

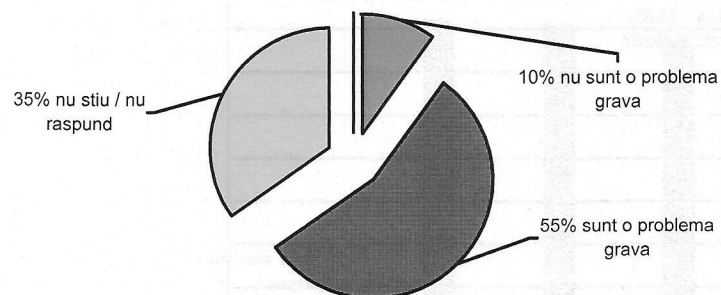

Cum apreciati in Comuna dvs. urmatoarele:

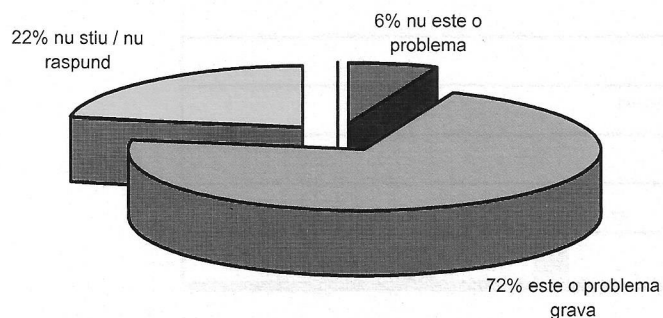
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste starea economica:

Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste investitiile locale :

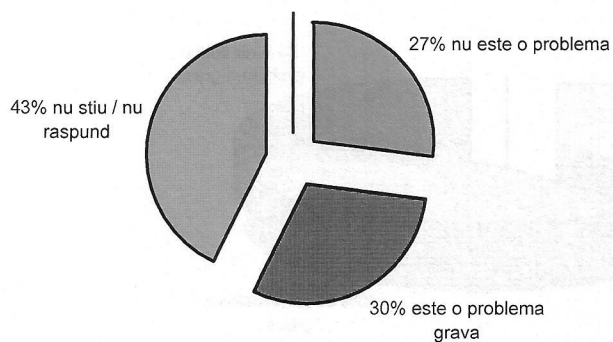

Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste sansa gasirii unui loc de munca:

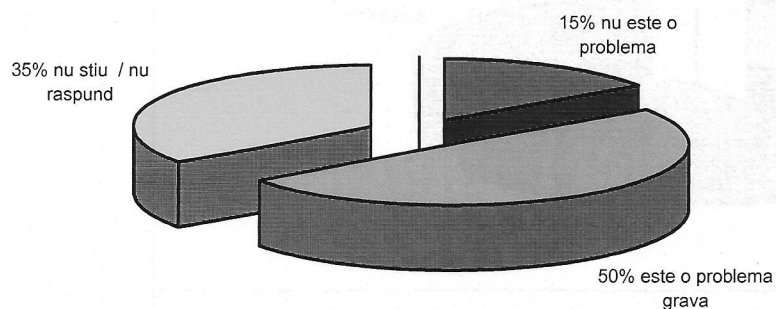

Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste impartirea locuitorilor intre oameni bogati si oameni saraci :

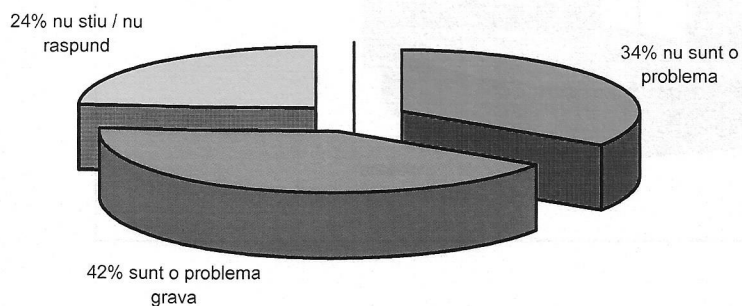
Elabo

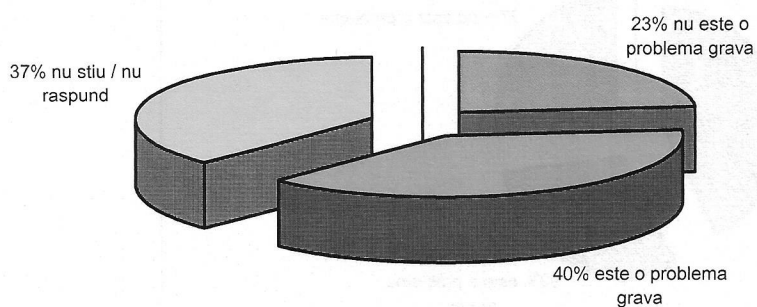
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste confruntarea politica:

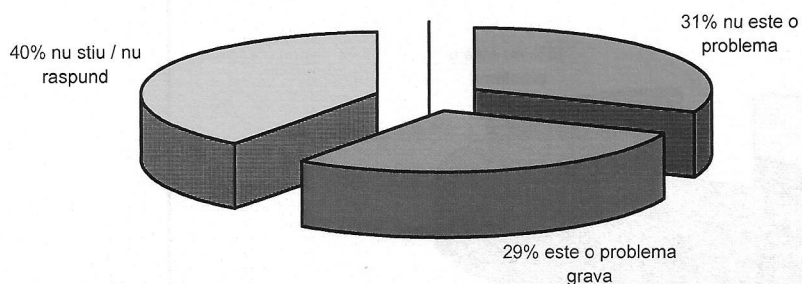
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste taxele si impozitele locale :

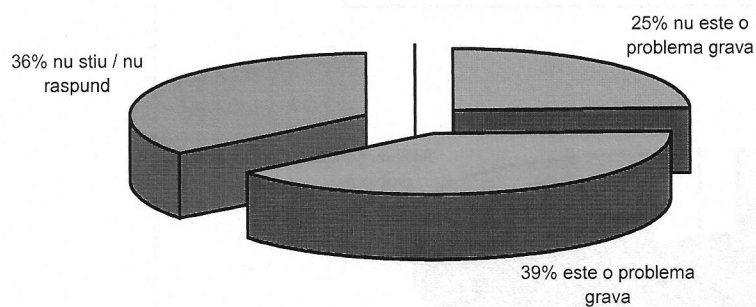
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste incapacitatea oamenilor de a distinge intre bine si rau:

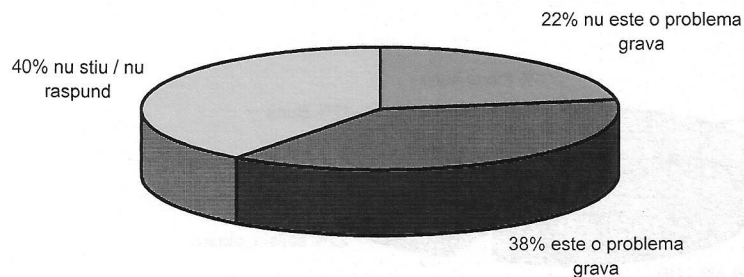
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste relatiile entice:

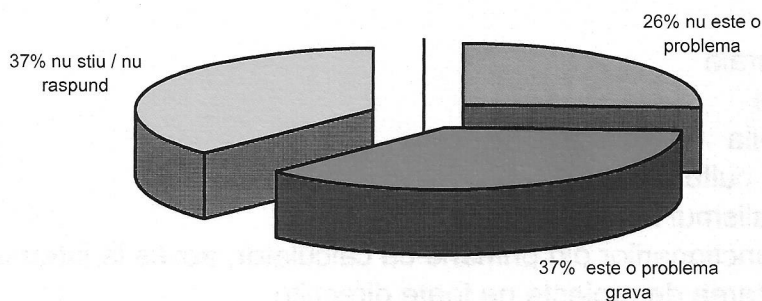
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste starea mediului inconjurator:

Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste protectia proprietatii :

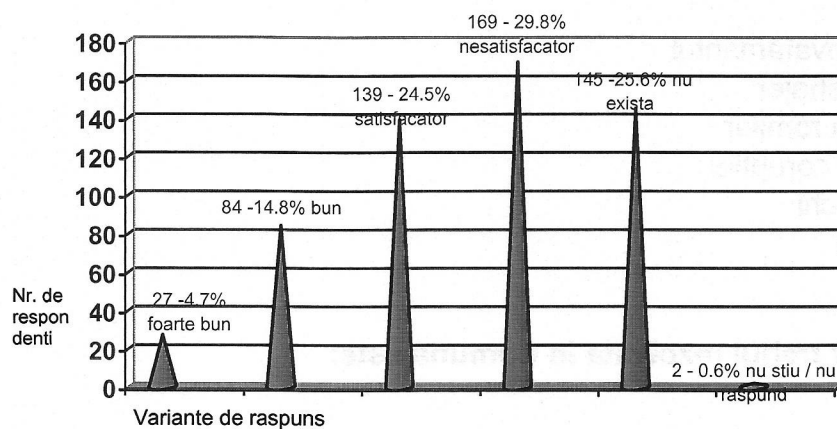

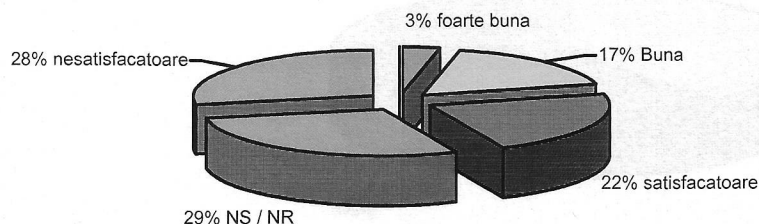
Cum apreciati dvs. situatia existenta in localitatea Lisa in ceea ce priveste gradul de protectie al persoanei, criminalitatea:

Cum ati caracteriza politica locala din punct de vedere al:

Cum ati caracteriza politica locala actuala din punct de vedere al consultarii factorilor interesati, cetatenii comunei?

Din punctul dumneavoastra de vedere care sunt prioritatile ce ar trebui sa apara intr-o Strategie Locala de Dezvoltare a Comunei Lisa?

- Turism
- Agricultura
- Comert
- Gaze naturale
- Canalizare
- Apa potabila
- Activitatile culturale
- Profesionalismul functiei publice
- Dotarea functionarilor din primarie cu calculator, acces la internet
- Implementarea de proiecte pe toate directiile
- Infrastructura
- Modernizarea
- Service auto
- Investitii
- Benzinarie
- Santuri stradale
- Imprastierea tiganilor
- Parc pentru copii
- Cat mai multe venituri
- Adminstrarea corecta a pasunilor
- Zootehnia
- Scoala si invatamantul
- Gunoiul menajer
- Excluderea romilor
- Eliminarea coruptiei
- Partia de schi
- Silvicultura

Cea mai mare urgenta care ar trebui rezolvata in Comuna este:

- O brutarie
- O lactarie
- Podul

- Gazul metan
- Distrugerea cartierului de rromi
- Problema titlurilor de proprietate
- Apa potabila
- Canalizarea
- Infrastructura
- Partia de schi de la Lisa
- Reabilitarea rețelei de apa potabila
- Reabilitarea drumurilor si podurilor spre zonele turistice
- Podurile de acces in localitate
- Turismul
- Satele de vacanta de la Lisa Breaza refacute
- Multumirea oamenilor
- Dezvoltarea agriculturii
- Mijloace de comunicare – internet
- Schimbarea viceprimarului si a consilierilor
- Ordinea publica
- Titlurile de proprietate
- Administrarea pasunilor
- Venitul cetateanului
- Afirmarea comunei
- Impartirea pamantului pe dreptate
- Armonie in consiliul local
- Locuri de munca
- Paza comunei
- Politia mai severa cu tiganii
- Amenajarea mediului inconjurator
- Curatarea drumurilor publice
- Gradinita din Pojorta
- Administrarea corecta a pasunilor
- Sprijinirea tinerilor fara venituri

Analiza raspunsurilor „deschise”

In cadrul cercetarii realizate pe raza comunei Lisa au fost adresate subiectilor si intrebari cu raspuns „deschis”, pentru a mari gradul de identificare, evaluare si intelegere a atitudinilor respondentilor. Un rezumat al raspunsurilor relevante privind dezvoltarea comunei, primite de la subiectii chestionati, ne indica urmatoare doleante, aspiratii, valori sau atitudini ale repondentilor:

La intrebarea 12 privind enumerarea principalelor 3 obiective care trebuie sa se regaseasca intr- strategie de dezvoltarea locala, respondentii au indicat: „turism, agricultura, comert”

La intrebarea nr. 6. „Cea mai mare urgenta care ar trebui rezolvata in Comuna este”, raspunsurile au fost:

- O brutarie
- O laptarie
- Podul

- Gazul metan
- Distrugerea cartierului de romi
- Problema titlurilor de proprietate
- Apa potabila
- Canalizarea
- Infrastructura
- Partia de schi de la Lisa
- Reabilitarea rețelei de apa potabila
- Reabilitarea drumurilor si podurilor spre zonele turistice
- Podurile de acces in localitate
- Turismul
- Satele de vacanta de la Lisa Breaza refacute
- Multumirea oamenilor
- Dezvoltarea agriculturii
- Mijloace de comunicare – internet
- Schimbarea viceprimarului si a consilierilor
- Ordinea publica
- Titlurile de proprietate
- Administrarea pasunilor
- Venitul cetateanului
- Afirmarea comunei
- Impartirea pamantului pe dreptate
- Armonie in consiliul local
- Locuri de munca
- Paza comunei
- Politia mai severa cu tiganii
- Amenajarea mediului inconjurator
- Curatarea drumurilor publice
- Gradinita din Pojorta
- Administrarea corecta a pasunilor
- Sprijinirea tinerilor fara venituri

La intrebarea 27, „Dupa parerea dumneavoastra, care sunt cele mai importante manifestari specifice locului, traditii si obiceiuri locale, in masura sa atraga turistii?”, respondentii au enumerat traditiile locale:

- Targurile
- Ceata de Craciun
- Ceata de feciori
- Baluri
- Muzeul satului
- Cetatea Negru – Voda
- Datu-n strai
- Sarbatorile
- Cabana Urlea
- La valtori
- Irozii
- Maialul lui Ispas
- Zilele comunei

- Popasul turistic
- Asezarea geografica
- Frumusetea muntilor

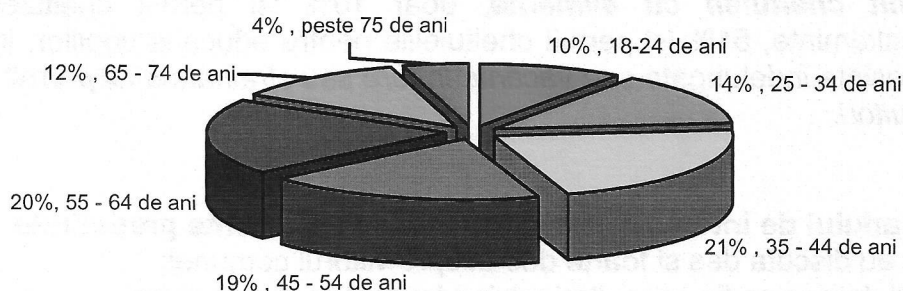
Perceptia populatiei este conforma realitatii, zona fiind, asa cum s-a precizata, o zona deosebita de interes turistic.

Din sondaj se desprind urmatoarele categorii de informatii:

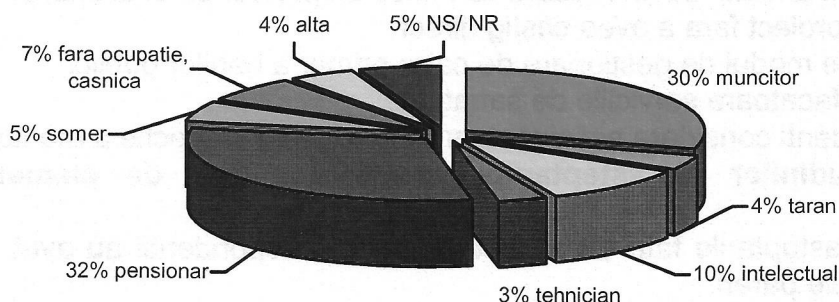
1. Analiza socio-demografica a comunei

La prezentul studiu au raspuns 580 de locuitori ai comunei Lisa, romani – **93%**, rromi – **2%**, germani **1%**, alta nationalitate **4%**;

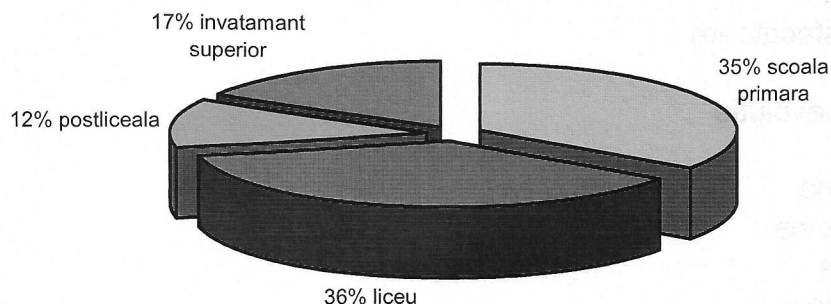
Pe categorii de varsta, respondentii se incadreaza in urmatoarele intervale:

Din punct de vedere al statutului profesional, respondentii se impart in urmatoarele categorii:

Din punct de vedere al educatiei, respondentii au declarat ca au absolvit:

2. Identificarea statusului socio-economic a locuitorilor

- 4% dintre locuitori au afirmat ca venitul principal este salariul, ceea ce presupune ca sunt angajati;

- aprox. 33% dintre subiecti au afirmat ca principala sursa de venit este reprezentata de pensie,
- 3% au ca principala sursa de venit ajutorul social si 4% ajutorul de somaj
- 7% dintre respondenti se declara fara venituri
- principala sursa de aprovizionare a acestora fiind propria gospodarie – 49,7%.
- Intrebati care este cea mai mare temere, subiectii au indicat in proportie de 72% au indicat preturile, 62% lipsa locurilor de munca, 42,7% somajul. Aceste procente indica cea mai mare temere, dar sunt si cetateni care se tem de aceste lucruri, insa intr-o masura putin mai mica
- La solicitarea de a-si exprima pararea legat de situatia lor actuala 45% se declara multumiti si foarte multumiti
- din punct de vedere al sanatatii, 40% sunt multumiti de serviciile de sanatate;
- **17,8% isi permit cheltuieli cu alimente**, doar 10% isi permit cheltuieli pentru imbracaminte si incaltaminte, 51% isi permit cheltuielile pentru educatia copiilor, in timp ce pentru bunuri de folosinta indelungata sau vacante in tara sau strainatate isi permit cheltuieli sub 2,5% dintre locuitori.

3. Determinarea gradului de interes si satisfactie fata de elemente predefinite

- 69% au afirmat ca au discuta des si foarte des despre viitorul comunei;
- 74% dintre locuitori doresc sa fie consultati privind investitiile din comuna
- peste 74% dintre respondenti se informeaza prin intermediul mijloacelor de informare in masa
- 96,48% dintre respondenti au fost in masura sa indice un proiect de dezvoltare
- 98,7% ar sustine un proiect fara a avea castig direct
- 54% sunt multumiti de modul de gestionare de catre primar a banilor publici
- 51% considera satisfacatoare serviciile de sanatate
- 32,7% dintre respondenti considera satisfacatoare masurile de protectie a mediului

4. Cunoastere atitudinilor si asteptarilor locuitorilor fata de elemente/situatii predefinite

Rugati sa-si exprime asteptarile fata de situatia comunei, respondentii au avut, in ordinea procentelor, urmatoarele pareri:

- Mai rau
- Mai bine
- Foarte buna
- Tot asa
- Nesatisfacatoare
- Rau
- Nu are evolutie
- Slaba
- Mai buna
- In mai bine
- Pozitiva
- Nu pe roze
- Prin dezvoltarea turismului
- Pesimista

Este de remarcat faptul ca in privinta situatiei personale asteptarile sunt pesimiste, chiar daca se considera ca localitatea va prospera:

- din punct de vedere economic, 26% dintre respondenti spera ca situatia resimtita va fi „mai buna”, in timp ce aprox 38% considera ca va fi „la fel” si 23%„mai proasta” sau „mult mai proasta”

Temerile respondentilor sunt legate de lipsa locurilor de munca, de cresterea preturilor si de somaj:

Care sunt lucrurile de care va temeti cel mai tare?

	Cel mai mult	Mai putin	Deloc
Schimbari politice	17,4%	27,3%	17,6%
Lipsa locurilor de munca	62%	14,6%	5,8%
Preturi	70%	13%	1%
Somaj	42,7%	15%	10%

Din punct de vedere al asteptarilor de dezvoltare a comunei Lisa si a proiectelor ce sunt, potential, sustinute de respondenti, din analiza raspunsurilor multiple a reiesit urmatoarele:

- aproape toti au declarat ca maxima urgenta dezvoltarea infrastructurii publice: canalizare, drumuri, pod, reabilitarea alimentarii cu apa, gazul metan si nu in ultimul rand turismul
- la intrebarea deschisa privind prioritatile de dezvoltare (3 prioritati), respondentii au indicat in majoritate covarsitoare turismul, agricultura, serviciile, infrastructura
- 98,7% ar sustine un proiect fara a avea castig direct
- 74% dintre locuitori doresc sa fie consultati privind investitiile din comuna

Inventariind raspunsurile la sondaj, concluzionam urmatoarele:

- In comuna Lisa populatia este omogena ca varsta (37% au varsta peste 54 de ani), ocupatie (32% pensionari, 30% muncitori, 4% se considera tarani), venituri, cu preocupari si interese comune;
- Oamenii au o opinie relativ buna fata de locul unde traiesc pe care il descriu in cea mai mare parte cu elemente pozitive, ceea ce denota un profund atasament;
- Politica ocupa un loc important in viata comunitatii, este element prin care ii caracterizeaza pe ceilalti locuitori ai comunei atunci cand trebuie sa vorbeasca despre ei; razbate un posibil conflict determinat de orientarile politice diferite si de actiunile desfasurate de actorii politici (primar si consilieri locali), se cere schimbarea viceprimarului, este expusa ideea de practica a „politicii de clan”, consiliul local este perceput ca un factor de infranare a progresului in localitate etc.
- Oamenii sunt constienti de elementele pozitive si negative pe care le ofera comuna Lisa, bine evidentiata in definirea de catre respondenti a celor 3 caracteristici ale comunei „asezare de la munte, pitoreasca, potential turistic, voie buna, civilizata si cu traditii, case mari si frumoase, nepoluata” dar in acelaasi timp „dezbinata, saracita, pustie, imbatranita, nedezvoltata economic, aspect neingrijit etc.”;

- Apare o tendinta de urbanizare a comunei prin nevoile pe care participantii la sondaj le-au prezentat: cofetarie, service – auto, canalizare, infrastructura, benzinarie, brutarie, internet etc.
- Activitatea de baza a locuitorilor din comuna Lisa este agricultura care constituie si principala ocupatie, sursa de venit si de consum;
- Daca despre comuna, in definirea elementelor caracteristice reies mai multe elemente pozitive decat negative, nu acela lucru se poate spune despre modul in care locuitorii se percep intre ei. In acest caz sunt in aceeasi masura si elemente negative si pozitive, desi ma asteptam ca dintr-o solidaritate data de asezare, de spatiul comun pe care il consuma impreuna, in mod constant (scoala, biserica, dispensar, primarie etc.) sa razbata doar elemente pozitive. Oamenii insa au fost sinceri si au evidentiat in elementele pozitive dar si pe cele negative ale locuitorilor, astfel incat sa te faca sa intelegi „de ce unele lucruri merg si altele nu”;
- Au o atitudine pesimista, negativa fata de viitor;
- Omogeni ca si nevoi, cu o atitudine altruista „binele tuturor” razbate din propunerile formulate in prioritatile comunei, in elementele strategiei, prioritatile administratiei;
- Se constata o lipsa a valorilor culturale, materiale, sociale, nu pot defini elementele care sa-i caracterizeze, sa-i diferentieze de alte comunitati, nu-si pun in evidenta sau poate ca nu au / nu cunosc manifestari culturale, traditii, obiceiuri, personalitati, bunuri ce pot fi incluse in circuit turistic, istoric din cadrul asezarii; valorile sunt elementele definitorii ale societatii ele sunt faptele sociale care asigura unitatea sociala si asigura ordinea sociala, unitatea functionala a societatii; poate ca de aici ar trebui pornit in a construi o societate , o comunitate unita si prospera;
- Deceptionati de prezent si nostalgici dupa trecut. Prezentul nu a adus nimic in existenta lor. Trecutul este evidentiat cu proiecte de anvergura, insa nefinalizate si abandonate: tabere de copii, tunel in munte, sate de vacanta etc.
- In raspunsurile formulate la intrebarile deschise reiese o stare economica modesta, care poate fi sursa tensiunilor ce exista in comunitate;

Profilul „locuitorului din comuna Lisa” martie 2010

- Cu o stare economica satisfacatoare, modesta, de care insa este multumit;
- Implicat tacit intr-un conflict politic intre primar si consiliul local;
- Dependent de o economie precara, desi el ar trebui sa genereze economicul.

Majoritatea produselor din gospodarie nu pot fi tranzactionate, (nu exista piata de

desfacere pentru cartofi, nu exista un centru de colectare a laptelui – asa cum expun in chestionar ca sugestii de dezvoltare viitoare) astfel ca el le produce, le foloseste doar pentru consumul propriu si veniturile i se reduc considerabil, face investitii in agricultura si produsele finite nu genereaza nimic;

- Ii este teama de singuratate si de boala;
- Fara initiative, fara sa identifice oportunitati;
- Neconsultat de catre factorul politic in proiectele care ii vizeaza;
- In cea mai mare parte isi consuma veniturile pentru alimente, medicamente si plata facturilor curente;
- Consumator in proportie de 50% a produselor obtinute in gospodaria proprie;
- Neimplicat in mod direct in viata comunitatii prin numarul mare de raspunsuri nu stiu / nu raspund, isi doreste schimbare dar nu are definit actorul principal care sa o determine, nu are raspunsul la intrebarile „cine?, cum?, cu ce?” sa faca schimbarea;
- Nu-si cunoaste drepturile cetatenesti, isi asteapta titlurile de proprietate si asteapta „o dreapta impartire a acestora”;
- Constient de nevoia de a-si organiza viitorul , recunoaste necesitatea crearii unei strategii;
- Doreste in proportie de 50% implicarea in viitorul comunei si chiar in elaborarea strategiei, deci pot fi o sursa de furnizare a unor idei in conturarea unor posibile proiecte locale;
- Nemultumit de taxele si impozitele locale;
- Preocupat indirect de viata politica si doreste schimbare si o vrea radicala si rapida;
- Are relatii bune de vecinatate;
- Ii este teama de viitor si se teme pentru starea lui economica viitoare, se teme de preturi, somaj, boala;
- Vede binele colectiv, nu este egocentric;
- Nu este inovator, isi doreste lucruri obisnuite, comune care sa-i creasca gradul de confort;
- Are o opinie buna fata de administratia locala, respectiv fata de primar si functionarii din primarie;
- Se multumeste cu putin;
- Nu-si cunoaste patrimoniul, traditiile;
- Neinforma ; televizorul este principala sursa de informare;

- In cautarea unui loc de munca, nemulțumit de poduri, sosele, curatenie, apa potabila, viata culturala, administrarea pasunilor, transportul in comun, lipsa canalizarii, gazului metan;
- Mulțumit de iluminatul public, de activitatea primarului, asistenta medicala, activitatea scolii si gradinitei, bisericii .

Recomandari

1. Datele prezentului sondaj ar trebui **confruntate cu un sondaj sau o ancheta realizata cu administratia publica locala, aplicarea unui chestionar similar la nivelul administratiei;**

II.4. Stabilirea obiectivului general al Strategiei ca vointa a comunitatii locale

Obiectivul general al Strategiei este de a promova si a asigura un nivel cat mai avansat al starii sociale, economice si ambientale a celor ce locuiesc in Comuna Lisa.

La stabilirea obiectivului general s-a avut in vedere in vedere imbunatatirea calitatii vietii, cresterea veniturilor membrilor comunitatii, cresterea nivelului de satisfactie al populatiei referitor la servicii, in paralel cu incercarea de a asigura o contributie eficienta si eficace a economiei locale la procesul de dezvoltare al Judetului Brasov. Nu in ultimul rand se va avea in vedere ca dezvoltarea durabila a comunitatii trebuie sa fie intr-un raport pozitiv si constructiv cu celelalte comunitati din zona.

II. 5. Definirea obiectivelor specifice

Obiectivul nr. 1 - Sustinerea mediului de afaceri local

Sprijin pentru gospodariile locale in exploatarea noilor oportunitati, prin popularizarea posibilitatilor de finantare pentru activitatile economice in mediul rural (subventii pentru ferme de subzistenta si semizubzistenta, fonduri pentru sustinerea activitatilor agricole, silvice si piscicole, fonduri pentru turism si alte activitati), incurajarea asocierii, informarea si incurajarea practicarii agriculturii ecologice, sprijin pentru identificarea unor piete de nisa pentru serviciile si produsele locale

- Promovarea produselor locale (lapte, carne, legume, fructe, alte categorii)
- Promovarea utilizarii resurselor naturale locale in activitati economice durabile
- Incurajarea dezvoltarii turismului durabil prin practicarea unor forme de turism ecologic: agroturism, silvoturism, infrastructura pentru forme ecologice de agrement (trasee de ciclism, observarea pasarilor)
- Dezvoltarea unei retele de informare si consultanta in vederea initierii de afaceri, sustinerea de activitati de training si prezentarea de modele de buna practica

Protectia si conservarea mediului inconjurator -Abordarea strategica a problemelor de mediu din zona Lisa, cuprinde urmatoarele obiective specifice, cuantificate pe principalii factori de mediu, analizati in partea de evaluare.

- Protectia atmosferei pentru un **aer cat mai curat, prin managementul integrat al deseurilor** (menajere, industriale, toxice si periculoase).

Reducerea poluarii datorata transporturilor rutiere si feroviare, reducerea poluarii datorata gazelor cu efect de sera si deteriorarea stratului de ozon sau reducerea poluarii fonice, ramanand inca la stadiul de dorinte ale comunitatii locale.

• **Realizarea si implementarea unui sistem de management durabil si eficient al apei referitor la :**

- Cantitatea si calitatea apei potabile pentru toti locuitorii UAT Lisa;
- Optimizarea raportului dintre resursele de apa si consum;

In ceea ce priveste **Calitatea apelor de suprafata si subterane:**

- Realizarea de sisteme de canalizare si epurare ape uzate menajere pentru toate localitatile apartinatoare UAT Lisa;
- Tehnologii si instalatii performante in activitatile economice;

• **Protectia si conservarea naturii, a biodiversitatii, a padurilor si solului si a patrimoniului natural extraordinar al UAT Lisa:**

- Realizarea de masuri de conservare durabila in cadrul **Sit-ului Natura 2000**, de pe suprafata administrativa a Lisei (*pe termen lung – se impune realizarea unui Plan de management a sitului*);
- Protejarea si conservarea habitatelor naturale si a speciilor de flora si fauna specifice din cadrul **Sitului Natura 2000**;
- Identificarea si reconstructia ecologica a ecosistemelor si habitatelor deteriorate;
- Societatea civila, promotor al protectiei biodiversitatii si a mediului natural;
- Managementul durabil al padurilor;
- Managementul durabil al calitatii solurilor:
 - Reabilitarea zonelor afectate de eroziune si alunecari de teren,
 - Reabilitarea ecologica a sit-urilor contaminate;
- Managementul riscurilor naturale si a accidentelor de mediu antropice.

• **Managementul durabil al resurselor naturale:**

- Sistem economic se va baza pe energii regenerabile: hidroenergie, energie, eoliana, biomasa;
- Introducerea si dezvoltarea conceptului de agricultura organica;
- Managementul integrat al deseurilor menajere si asimilate (colectare selectiva, reciclare, reutilizare, incinerare, compost);
- Mecanism tehnico-economic de valorificare a deseurilor si de recuperare a energiei.

Obiectivul nr. 2 - Stoparea inactivitatii economice

- In vederea relansarii economice s-au identificat cateva proiecte, organizate pe patru axe principale
- Realizare retea de canalizare localitatea Lisa
- Extinderea alimentarii cu apa la nivelul tuturor gospodariilor
- Realizarea unui Studiu si a unui Program de reabilitare si modernizare a Drumurilor locale
- Sprijinirea investitiilor in sensul deschiderii unui punct de prelucrare a ciupercilor, a fructelor de padure si a plantelor medicinale;
- Refacerea unor centre de practicare a mestesugurilor artistice printr-un program de identificare a micilor meseriasi si indrumarea lor pentru infiintarea de microfirme si asociatii familiale;
- Realizarea unei baze de date complete, care sa fie pusa la dispozitia potentialilor investitori, pentru crearea unui mediu economic competitiv si prosper, care sa permita dezvoltarea economica a comunei si valorificarea eficienta a resurselor locale prin investitii in activitati profitabile, care sa genereze noi locuri de munca;

- Stoparea declinului populatiei active din comuna prin actiuni de atragere a investitorilor, oferind conditii foarte atractive (reducere de taxe pentru o anumita perioada, facilitati pentru terenurile inchiriate/concesionate etc.) catre investitori de catre autoritatea locala;
- Program special pentru accesarea de fonduri structurale si europene necesare dezvoltarii socio-economice;
- Pregatirea (educarea) cetatenilor sa foloseasca (reintroducerea) solutii naturiste si astfel sa se elimine utilizarea ierbicidelor, pesticidelor, fungicidelor, insecticidelor, in perspectiva practicarii unei activitati agricole ecologice;
- Identificarea fermelor agricole de semi-subzistenta
- Formarea unor asociatii rurale si/sau identificarea posibilitatii realizarii unei AGENTII DE DEZVOLTARE ZONALA (firme, asociatii, fundatii etc.) care sa promoveze mai eficient interesele (inclusiv economice) cetatenilor;
- Intocmirea unui Proiect de dezvoltare a capacitatii administrative prin crearea unei Asociatii locale (zonale) impreuna cu localitatile vecine: Lisa, Sambata, Voila si Dragus in vederea realizarii in comun a unor obiective majore:
 - colectarea deseurilor menajere;
 - exploatarea sit-urilor naturale prin crearea de trasee amenajate ce pot fi parcurse cu bicicleta sau pe jos pentru a vedea pasarile si plantele in mediul lor natural;
 - realizarea unui muzeu al naturii (X ha din zona fac parte din Sit Natura 2000)
 - prelucrare centralizata a fructelor de padure, a ciupercilor, a fructelor de padure, a plantelor medicinale etc.;
 - valorificarea a creatiei artisanale, mestesuguri populare, arhitectura populara din zona;
 - realizare a unui Calendar/program cu manifestarilor folclorice din localitatile asociate; crearea unei baze de date comune, care sa fie pusa la dispozitia potentialilor investitori de catre autoritatea locala pentru desfasurarea unei activitati private sau proiecte comune;
- Intocmirea unui Program de colaborare cu batranii satului, de identificare a unor obiecte de cult, costume populare, unelte agricole si mestesugaresti vechi pentru pregatirea unor colectii muzeale capabile sa conserve peste ani identitatea culturala a comunei.
- Lansarea Programul „Fiii comunei“ prin care sunt identificati toti cetatenii plecati, intrarea in corespondenta cu ei, organizarea unor intalniri anuale, implicarea acestora in dezvoltarea local;
- Realizarea unui Grup local format din specialisti si voluntari pentru efectuarea (continuarea) cercetarilor si (re)scrierea Monografiei comunei;
- Promovarea localitatii si obiectivelor turistice care sa vizeze:
 - identificarea obiectivelor istorice si naturale in vederea valorificarii turistice;
 - montarea unor harti cu amplasamentele si caile de acces la obiectivele turistice ;
 - crearea unui cadru de colaborare cu caracter permanent cu cele mai importante agentii de turism din judet ;
 - realizarea de pliante si folosirea mass-media articole publicitare;
 - Posibilitatea (analiza) integrarii intr-un Sistem regional de retele turistice;
 - Sprijinirea asociatiilor familiale, proprietarilor de pensiuni si microintreprinderilor (minifirme dispunand de posibilitati de cazare si masa) pentru a oferi diverse produse si servicii turistice care promoveaza specificul zonei; cu produse traditionale;
 - valorificarea potentialului cinegetic, piscicol al zonei;
 - pescuit sportiv; terenurile naturale - forestiere, cu vegetatie florala sau cu luciu de apa vor fi pastrate pe cat posibil sau integrate in parcuri;
 - baza de antrenament pentru sportivi;

- pregătirea (educarea) cetățenilor pentru reintroducerea soluțiilor ecologice în producția agricolă pentru eliminarea utilizării ierbicidelor, pesticidelor, fungicidelor, insecticidelor; sprijin pentru obținerea certificatelor eco;
- promovarea și stimularea compostării individuale în gospodării, asigurarea compostării întregii cantități de deșuri biodegradabile rezultate concomitent cu interzicerea la depozitare a deșeurilor organice;
- realizarea unui Studiu pentru relizarea unei microstații de epurare ca alternativă economică și de eficiență a unui sistem integral de canalizare și epurare la nivel local;
- regularizarea paraului
- realizarea unui studiu pentru folosirea surselor alternative de obținerea a energiei utilizând biogazul provenit din deșeurile animaliere și agricole sau energia eoliană;
- crearea unui habitat care să asigure calitatea vieții, a unui ecosistem sanatos și a unor facilități la standarde europene;
- implicare mai puternică în dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei:
 - o mai bună valorificare administrării domeniului public și privat al comunei,
 - evaluarea și îmbunătățirea/eficientizarea utilizării resurselor financiare și umane;
 - multiplicarea și îmbunătățirea gestionării serviciilor furnizate către cetățeni;
 - îmbunătățirea cooperării interinstituționale pe plan intern;
- îmbunătățirea actului administrativ;
- mai mare implicare a cetățenilor în actul de administrativ, formare și utilizare a bugetului;
- publicarea tuturor proiectelor de hotărâri ale CL pe Site-ul primăriei pentru informare, dezbate;
- susținerea unor Rapoarte periodice de către primar pentru cunoașterea situației de la nivelul localității de către cetățeni și postarea acestora pe site-ul primăriei;

4.2. Ordine publică

- Actualizarea Planului de Urbanism General (PUG)
 - fixarea unor reguli de utilizare rațională a terenurilor pentru toate proiectele de dezvoltare ca bază și instrument de planificare spațială;
 - Promovarea unui program de reabilitare a fațadelor clădirilor din comună,
 - orientarea strazilor și plasamentul clădirilor vor contribui la creșterea eficienței energetice.
 - Introducerea și extinderea iluminatului decorativ al clădirilor și instituțiilor reprezentative;
- asigurarea Serviciu de Pază, Situații de Urgență și Protecție civilă
- Protecția civilă va fi asigurată prin Serviciul Public Voluntar de Pază, Situații de Urgență și Protecție civilă al comunei, format din voluntari și persoane salarizate;
- desfășurarea de acțiuni de informare și instruire privind cunoașterea regulilor și măsurilor de apărare împotriva dezastrelor;
- verificarea modului de aplicare a normelor, dispozițiilor și măsurilor care privesc apărarea împotriva dezastrelor;

III. REALIZAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE

Criteriile de bază în fundamentarea Strategiei

- **complementaritatea** cu programe și planuri de dezvoltare comunitară (la nivel național, regional, județean și zonal);

- **o viziune globala**, incluzand aspectele institutionale, sociale, economice si de mediu;
- **previzionarea actiunilor imediate si pe termen scurt**, avand un efect demonstrativ, orientarea eforturilor pe actiuni structurale si de Proiecte concrete;
- **componenta elementelor care sa-i asigure anduranta in timp** (pe termen mediu si lung);
- **strategia a fost construita participativ**, urmand dezbaterile si supunerea spre acceptare de catre cetateni - **conditie de sprijin politic si administrativ la nivel local si judetean**;
- **sustenabilitatea strategiei** din punct de vedere financiar, institutional, juridic si in privinta mediului inconjurator;
- **are ca punct central protectia ecosistemelor strategice** - principala sursa de dezvoltare durabila a localitatii;
- **exploateaza favorabil** resursele naturale, umane, financiare ale localitatii;
- **valorifica experienta altor localitati comparabile**, prin repetarea unor proiecte de succes.

In urma documentarii, a realizarii Sondajului de opinie, a discutiilor cu diferite categorii de actori locali si a analizei informatiilor de la nivelul localitatii s-au identificat punctele tari, punctele slabe, oportunitatile si amenintarile, sintetizate in Analiza SWOT. Aceste demersuri au facilitat identificarea unor posibilitati reale de valorificare a potentialului zonei, in cadrul unui demers amplu de dezvoltare durabila zonei.

Punctele tari si oportunitatile ce se impun exploatate sunt:

- 1) Valorificarea zonei montane, care se preteaza la infiintarea unei statiuni de schi, proiect agreat de cetateni si autoritati, discutat sub aspectul incheierii unui parteneriat public-privat
- 2) Valorificarea potentialului turistic prin:
 - reabilitarea taberelor si satelor de vacanta din Breaza si Lisa
 - introducerea localitatii intr-un circuit de turism cultural si religios, avand in vedere bisericile din Comuna (aceasta masura se regaseste in Strategia de dezvoltare a turismului cultural in Judetul Brasov, realizata impreuna cu un partener spaniol
 - punerea in valoare a ruinelor Cetatii lui negru Voda
- 3) Valorificarea potentialului silvic printr-o exploatare superioara, rationala a padurii, in paralel cu activitati de intretinere; valorificarea superioara a produselor silvice nelemnoase
- 4) Valorificarea "SIT-ului Natura 2000" prin dezvoltarea turismului de tip ecologic, stiintific si tematic (ex.: birdwatching); **realizarea de catre APL a unor facilitati de exploatare** punere in valoare a SIT-ului in interes eco-turistic, respectiv: alei de acces marcate, puncte de observare a pasarilor si animalelor, panouri informative, centru de informare ecologica, piste de ciclism, in vederea accesului in SIT;
- 5) Valorificarea traditiilor populare, a mestesugurilor traditionale, prin multiplicarea initiativei "La Valtori"; se propune organizarea unui atelier-muzeu pentru sculptura in lemn si unui atelier- muzeu de costume populare
- 6) Valorificarea potentialului agricol al zonei si al traditiilor de prelucrare a pamanturilor, prin introducerea agriculturii organice, certificarea BiO a produselor agricole si realizarea infrastructurii de procesare si desfacere a produselor; cultivarea cartofilor, cultivarea pomilor fructiferi; posibilitatea folosirii etichetei ecologice – realizarea unor grupe de produse etichetate special in spatiul situat (si limitrof) in Situl Natura 2000, aflat pe teritoriul UAT Lisa;

7) Valorificarea traditiei cresterii de animale prin:

- **multiplicarea asociatiilor agricole** care sa se ocupe de cresterea bivolitelor, a vacilor cu lapte, a ovinelor, de apicultura,
- crearea unui **centru modern de colectare a laptelui**;
- crearea unui centru de colectare si distributie a cartofului

Oportunitatile identificate, constrangerile determinate de Situl Natura 2000 si necesitatea unei dezvoltari durabile trebuie sa se regaseasca in dezvoltarea urbanistica a Comunei si in Planul Urbanistic General.

Criterii urbanistice care trebuie sa stea la baza Dezvoltarii durabile

La baza dezvoltarii urbanistice a localitatii trebuie sa stea **REGULAMENTUL DE URBANISM LOCAL** cuprins in Planul Urbanistic General (PUG) al comunei Lisa. Conform legislatiei in vigoare astfel de documentatii se inoiesc intr-un interval de 5-10 ani si se comanda prin hotararea Consiliului Local.

Din puncte de vedere legislativ, Regulamentul de Urbanism Local (RUL), trebuie sa se supuna urmatoarelor acte normative:

• **GHIDULUI PRIVIND METODOLOGIA DE ELABORARE SI CONTINUTUL CADRU AL PLANURILOR URBANISTICE GENERALE** aprobat prin Ordinul 13N din 10.03.1999 al M.L.P.A.T. si cu respectarea prevederilor H.G.R.525/1996 actualizata in 2002 pentru aprobarea **REGULAMENTULULUI GENERAL DE URBANISM**,

- Ordinul nr.80/N/1996,
- Legea 50/1991 actualizata,
- L18/1991 republicata,
- Legea 215/2001 actualizata,
- Legea 350/2001 actualizata,
- OU 195/2005,
- Legea 107/1996 modificata cu Legea 310/2004,
- Ordinul 62/N/1998,
- Codul Civil,
- Legea 7/1996 republicata, modificata si completata cu Legea 499/2004, completata cu Legea 499/2004,
- Legea 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice,
- Ordinul MTTCT nr. 562/2003 pentru aprobarea reglementarilor tehnice "Metodologie de elaborare si continutul cadru al documentatiilor de urbanism pentru zone protejate",
- Ordinul MTTC nr.176/N08.06.2000 pentru aprobarea metodologiei de elaborare si continutul cadru al planului urbanistic de detaliu (PUD) indicativ GH 009-2000,
- Ordinul MTTC nr.21/ 20.04.2000 Ghid privind elaborarea si aprobarea Regulamentelor locale de urbanism,
- Ordinul MTTC nr. 13/N10.03.1999 pentru aprobarea Reglementarilor Tehnice "Ghid privind metodologia de elaborare si continutul -cadru al PUG,
- Ordinul MTTC nr. 91/25.10.1991 pentru aprobarea formularelor a procedurii de autorizare si a continutului documentatiilor prevazute de Legea 50/1991 actualizata publicat in MO nr. 228/14 noiembrie 1991.

Considerente generale si politici la nivel national, de care se va tine seama in dezvoltarea viitoare a Comunei

Teritoriul Romaniei constituie spatiul necesar procesului de dezvoltare durabila si este parte a avutiei nationale de care beneficiaza toti cetatenii tarii.

Gestionarea spatiala a teritoriului tarii constituie o activitate obligatorie, continua si de perspectiva, desfasurata in interesul colectivitatilor care il folosesc, in concordanta cu valorile si aspiratiile societatii si cu cerintele integrarii in spatiul european.

Gestionarea se realizeaza prin intermediul amenajarii teritoriului si al urbanismului, care constituie ansambluri de activitati complexe de interes general ce contribuie la dezvoltarea spatiala echilibrata, la protectia patrimoniului natural si construit, precum si la imbunatatirea conditiilor de viata in localitatile urbane si rurale.

Activitatea de amenajare a teritoriului trebuie sa fie:

- globala, urmarind coordonarea diferitelor politici sectoriale intr-un ansamblu integrat;
- functionala, trebuind sa tina seama de cadrul natural si construit bazat pe valori de cultura si interese comune;
- prospectiva, trebuind sa analizeze tendintele de dezvoltare pe termen lung a fenomenelor si interventiilor economice,
- ecologice, sociale si culturale si sa tina seama de acestea in aplicare; democratica, asigurand participarea populatiei si a reprezentantilor ei politici la adoptarea deciziilor.

Urbanismul trebuie sa reprezinte o activitate:

- a) operationala, prin detalierea si delimitarea in teren a prevederilor planurilor de amenajare a teritoriului;
- b) integratoare, prin sintetizarea politicilor sectoriale privind gestionarea teritoriului localitatilor;
- c) normativa, prin precizarea modalitatilor de utilizare a terenurilor, definirea destinatiilor si gabaritelor de cladiri, inclusiv infrastructura, amenajari si plantatii.

Activitatea de amenajarea a teritoriului si de urbanism trebuie sa se desfasoare cu respectarea autonomiei locale, pe baza principiului parteneriatului, transparentei, descentralizarii serviciilor publice, participarii populatiei in procesul de luare a deciziilor, precum si al dezvoltarii durabile, conform carora deciziile generatiei prezente trebuie sa asigure dezvoltarea, fara a compromite dreptul generatiilor viitoare la existenta si dezvoltare proprie.

Autoritatile administratiei publice centrale si locale raspund, potrivit legii, de activitatea de amenajare a teritoriului si de urbanism.

Amenajarea teritoriului

Obiectivele principale ale amenajarii teritoriului sunt urmatoarele:

- a) dezvoltarea economica si sociala echilibrata a regiunilor si zonelor, cu respectarea specificului acestora;
- b) imbunatatirea calitatii vietii oamenilor si colectivitatilor umane;
- c) gestionarea responsabila a resurselor naturale si protectia mediului si a peisajului cultural;
- d) utilizarea rationala a teritoriului.
- e) conservarea si dezvoltarea diversitatii culturale

Urbanismul

Urbanismul are ca principal scop stimularea evolutiei complexe a localitatilor, prin realizarea strategiilor de dezvoltare pe termen scurt, mediu si lung.

Urbanismul urmareste stabilirea directiilor dezvoltarii spatiale a localitatilor urbane si rurale, in acord cu potentialul acestora si cu aspiratiile locuitorilor.

Principalele obiective ale activitatii de urbanism sunt urmatoarele:

- a) imbunatatirea conditiilor de viata prin eliminarea disfunctionalitatilor, asigurarea accesului la infrastructuri, servicii publice si locuinte convenabile pentru toti locuitorii;
- b) crearea conditiilor pentru satisfacerea cerintelor speciale ale copiilor, varstnicilor si ale persoanelor cu handicap;

- c) utilizarea eficienta a terenurilor, in acord cu functiunile urbanistice adecvate; extinderea controlata a zonelor construite;
- d) protejarea si punerea in valoare a patrimoniului cultural construit si natural;
- e) asigurarea calitatii cadrului construit, amenajat si plantat din toate localitatile urbane si rurale;
- f) protejarea localitatilor impotriva dezastrelor naturale.

Activitati de amenajare a teritoriului si de urbanism

Activitatile principale de amenajare a teritoriului si de urbanism constau in transpunerea la nivelul intregului teritoriu national a strategiilor, politicilor si programelor de dezvoltare durabila in profil spatial, precum si urmarirea aplicarii acestora in conformitate cu documentatiile de specialitate legal aprobate.

Activitatile conexe de amenajare a teritoriului si de urbanism au ca obiect:

- a) cercetarea in domeniul amenajarii teritoriului si al urbanismului si elaborarea studiilor de fundamentare a strategiilor, politicilor si documentatiilor de amenajare a teritoriului si de urbanism;
- b) constituirea, intretinerea, extinderea si dezvoltarea bazei de date si documente;
- c) elaborarea strategiilor si politicilor in domeniu;
- d) avizarea si aprobarea documentatiilor de amenajare a teritoriului si de urbanism;
- e) elaborarea de acte cu caracter normativ sau de normative in domeniu;
- f) monitorizarea si controlul privind transpunerea in fapt a strategiilor, politicilor, programelor si operatiunilor de amenajare a teritoriului si de urbanism.

Atributiile administratiei publice locale in domeniul urbanistic

- Consiliul local coordoneaza si raspunde de intreaga activitate de urbanism desfasurata pe teritoriul unitatii administrativ-teritoriale si asigura respectarea prevederilor cuprinse in documentatiile de amenajare a teritoriului si de urbanism aprobate, pentru realizarea programului de dezvoltare urbanistica a localitatilor componente ale comunei sau orasului.

- Consiliul Local coopereaza cu Consiliul Judetean si este sprijinit de acesta in activitatea de amenajare a teritoriului si de urbanism.

- Consiliul Local coopereaza in procesul de intocmire a programului de dezvoltare urbanistica a localitatilor si cu institutii, agenti economici, organisme si organizatii neguvernamentale de interes national, judetean sau local.

- In indeplinirea atributiilor sale in domeniul amenajarii teritoriului si al urbanismului consiliul local utilizeaza informatii din toate domeniile de activitate economico-sociala.

- Serviciile publice descentralizate ale ministerelor si ale celorlalte organe centrale, agentii economici, organismele si organizatiile neguvernamentale care isi desfasoara activitatea la nivel local au obligatia sa furnizeze cu titlu gratuit informatiile necesare in vederea desfasurarii activitatii de amenajare a teritoriului si de urbanism la nivel local.

Documentatii de amenajare a teritoriului si de urbanism

Documentatii de urbanism

Documentatiile de urbanism sunt urmatoarele:

- a) Planul urbanistic general si regulamentul local aferent acestuia;
- b) Planul urbanistic zonal si regulamentul local aferent acestuia;
- c) Planul urbanistic de detaliu.

(1) Planul urbanistic general are caracter director si de reglementare operationala. Fiecare localitate trebuie sa intocmeasca Planul urbanistic general, sa il actualizeze la 5-10 ani si sa il aprobe, acesta constituind baza legala pentru realizarea programelor si actiunilor de dezvoltare.

(2) Planul urbanistic general cuprinde reglementari pe termen scurt, la nivelul intregii unitati administrativ-teritoriale de baza, cu privire la:

- a) stabilirea si delimitarea teritoriului intravilan in relatie cu teritoriul administrativ al localitatii;
- b) stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;
- c) zonificarea functionala in corelatie cu organizarea retelei de circulatie;
- d) delimitarea zonelor afectate de servituti publice;
- e) modernizarea si dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
- f) stabilirea zonelor protejate si de protectie a monumentelor istorice;
- g) formele de proprietate si circulatia juridica a terenurilor;
- h) precizarea conditiilor de amplasare si conformare a volumelor construite, amenajate si plantate.

(3) Planul urbanistic general cuprinde prevederi pe termen mediu si lung cu privire la:

- a) evolutia in perspectiva a localitatii;
- b) directiile de dezvoltare functionala in teritoriu;
- c) traseele coridoarelor de circulatie si de echipare prevazute in planurile de amenajare a teritoriului national, zonal si judetean.

(1) Planul urbanistic zonal are caracter de reglementare specifica detaliata si asigura corelarea dezvoltarii urbanistice complexe cu prevederile Planului urbanistic general a unei zone delimitate din teritoriul localitatii.

(2) Planul urbanistic zonal cuprinde reglementari asupra zonei referitoare la:

- a) organizarea retelei stradale;
- b) organizarea arhitectural-urbanistica in functie de caracteristicile structurii urbane;
- c) modul de utilizare a terenurilor;
- d) dezvoltarea infrastructurii edilitare;
- e) statutul juridic si circulatia terenurilor;
- f) protejarea monumentelor istorice si servituti in zonele de protectie ale acestora.

(3) Elaborarea Planului urbanistic zonal este obligatorie in cazul:

- a) zonelor centrale ale localitatilor;
- b) zonelor protejate si de protectie a monumentelor, a complexelor de odihna si agrement, a parcurilor industriale, a parcelarilor;
- c) altor zone stabilite de autoritatile publice locale din localitati, potrivit legii.

(4) Stabilirea zonelor pentru care se intocmesc planuri urbanistice zonale obligatorii se face de regula in Planul urbanistic general.

(1) Planul urbanistic de detaliu are exclusiv caracter de reglementare specifica, prin care se asigura conditiile de amplasare, dimensionare, conformare si servire edilitara a unui sau mai multor obiective pe una sau mai multe parcele adiacente, pe unul sau mai multe amplasamente, in corelare cu vecinatatile imediate.

(2) Planul urbanistic de detaliu cuprinde reglementari cu privire la:

- a) asigurarea accesibilitatii si racordarea la retelele edilitare;
- b) permisivitati si constrangeri urbanistice privind volumele construite si amenajarile;
- c) relatiile functionale si estetice cu vecinatatea;
- d) compatibilitatea functiunilor si conformarea constructiilor, amenajarilor si plantatiilor;
- e) regimul juridic si circulatia terenurilor si constructiilor.

(3) Planul urbanistic de detaliu se elaboreaza numai pentru reglementarea amanuntita a prevederilor stabilite prin Planul urbanistic general, Planul urbanistic zonal sau pentru stabilirea conditiilor de construire.

(1) Regulamentul general de urbanism reprezinta sistemul de norme tehnice, juridice si economice care sta la baza elaborarii planurilor de urbanism, precum si a regulamentelor locale de urbanism.

(2) Regulamentul local de urbanism pentru intreaga unitate administrativ-teritoriala, aferent Planului urbanistic general, sau pentru o parte a acesteia, aferent Planului

urbanistic zonal, cuprinde si detaliaza prevederile Planului urbanistic general si ale Planului urbanistic zonal referitoare la modul concret de utilizare a terenurilor, precum si de amplasare, dimensionare si realizare a volumelor construite, amenajarilor si plantatiilor.

Initierea si finantarea activitatilor

Initiativa elaborarii documentatiilor de amenajare a teritoriului si de urbanism apartine colectivitatilor locale, prin autoritatile deliberative si executive, Guvernului, precum si persoanelor fizice sau juridice interesate in amenajarea teritoriului si in dezvoltarea localitatilor.

(1) Activitatile de amenajare a teritoriului si de urbanism, prevazute in prezenta lege, se finanteaza din bugetele locale ale unitatilor administrativ-teritoriale, precum si din bugetul de stat, prin Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei, precum si de persoane juridice si fizice interesate in dezvoltarea unei localitati sau a unei zone din cadrul acesteia.

(2) Autoritatile administratiei publice locale au obligatia sa prevada in bugetele anuale fonduri pentru elaborarea sau actualizarea, dupa caz, a planurilor de amenajare a teritoriului, a planurilor de urbanism si a studiilor de fundamentare necesare in vederea elaborarii acestora.

Pentru desfasurarea unor activitati comune de amenajare a teritoriului si de urbanism, pentru realizarea unor obiective de interes general, consiliile judetene se pot asocia sau, dupa caz, pot colabora, in conditiile legii, cu persoane juridice sau fizice din tara sau din strainatate in scopul atragerii de fonduri suplimentare.

Autoritatile administratiei publice locale participa la finantarea planurilor de amenajare a teritoriului, a planurilor urbanistice generale care intra in competentele de aprobare, precum si la urmarirea realizarii acestora, potrivit legii.

(1) Planurile urbanistice zonale si planurile urbanistice de detaliu privind realizarea unor obiective de interes public, precum si pentru zone protejate se finanteaza din bugetul de stat ori din bugetele locale.

(2) Alte planuri urbanistice zonale sau de detaliu, in afara de cele precizate la alin. (1), se finanteaza de persoanele juridice sau fizice interesate, cu sprijinul, dupa caz, al autoritatilor administratiei publice locale.

Finantarea documentatiilor de amenajare a teritoriului si de urbanism cu caracter deosebit, pentru zone si localitati care necesita cercetari si studii complexe, se face si din fonduri destinate cercetarii, dezvoltarii regionale si altele, in conditiile stabilite de ministere si de alti factori implicati.

Participarea populatiei la activitatile de amenajare a teritoriului si de urbanism

(1) Participarea populatiei la activitatea de amenajare a teritoriului si de urbanism se realizeaza prin:

- a) informarea populatiei;
- b) consultarea populatiei;
- c) alte forme de participare prevazute de lege.

(2) Cetatenii pot participa la activitatea de amenajare a teritoriului si de urbanism, individual sau prin asociere, in conditiile legii.

Autoritatile administratiei publice centrale si locale asigura organizarea si desfasurarea procesului de participare a populatiei in cadrul activitatilor de amenajare a teritoriului si de urbanism.

Informarea populatiei este activitatea prin care se fac publice:

- a) obiectivele dezvoltarii economico-sociale privind amenajarea teritoriului si dezvoltarea urbanistica a localitatilor;

b) intentiile autoritatilor administratiei publice centrale si locale privind elaborarea unor documentatii de amenajare a teritoriului si de urbanism, precum si scopul pentru care acestea sunt elaborate;

c) continutul documentatiilor de amenajare a teritoriului si de urbanism care urmeaza sa fie supuse aprobarii, conform legii.

Consultarea populatiei este procesul prin care aceasta isi exprima optiunile si opiniile privind prevederile programelor de amenajare a teritoriului si de dezvoltare urbanistica a localitatilor, precum si cele cuprinse in documentatiile de amenajare a teritoriului si de urbanism, in cadrul procesului de elaborare si aprobare a acestora, si se realizeaza prin publicarea procedurii de desfasurare a consultarii si desfasurarea anchetei publice.

Informarea si consultarea populatiei se desfasoara diferentiat, in functie de amploarea si de importanta documentatiei de amenajare a teritoriului sau de urbanism, potrivit procedurilor stabilite de Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei.

(1) In absenta Planului de amenajare a teritoriului judetean si a Planului urbanistic general aprobate, pe teritoriile aferente nu se pot realiza investitii in constructii, lucrari tehnico-edilitare, precum si orice alte investitii urbane.

(2) Documentatiile de amenajare a teritoriului si de urbanism modificate fara respectarea prevederilor legale privitoare la avizarea si aprobarea acestora sunt nule.

Categorii de documentatii de amenajare a teritoriului si de urbanism

Competente de avizare si de aprobare

Nr. crt.	Categorii de documentatii	Avizeaza	Aproba
0	1	2	3
A. Amenajarea teritoriului			
• Plan de amenajare a teritoriului			
1.	National	Guvernul	Parlamentul
2.	Zonal • Regional sau interjudetean • Interorasesnesc sau intercomunal • Frontalier • Metropolitan, Periurban al principalelor municipii si orase	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliile judetene • Consiliile locale
3.	Judetean	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Organismele centrale si teritoriale interesate	• Consiliul judetean • Consiliul General al Municipiului Bucuresti

B. Urbanism**• Plan urbanistic general si regulament local aferent acestuia**

4.	Municipiul Bucuresti	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliul General al Municipiului Bucuresti
5.	Municipiu	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Consiliul judetean • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliul local al municipiului
6.	Oras	• Consiliul judetean • Organisme centrale si locale interesate	• Consiliul local al orasului
7.	Comuna	• Consiliul judetean • Organisme centrale si locale interesate	• Consiliul local al comunei
8.	Municipii, orase si comune ce includ statii balneare/turistice declarate	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Consiliul judetean • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliul local al municipiului/ orasului/comunei, dupa caz
	• Plan urbanistic	zonal si regulament	local aferent acestuia
9.	Zona centrala a municipiului Bucuresti, precum si alte zone functionale de interes	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliul General al Municipiului Bucuresti
10.	Zona centrala a municipiului si alte zone functionale de interes	• Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei • Consiliul judetean • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliile locale municipale
11.	Zona centrala a orasului, satului, precum si alte zone functionale	• Consiliul judetean • Organisme centrale si teritoriale interesate	• Consiliile locale orasenesti sau comunale

	de interes		
12.	Zone protejate ori asupra carora s-a instituit un tip de restrictie	- Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei - Consiliul judetean - Organisme centrale si teritoriale interesate - Plan urbanistic de detaliu	Consiliile locale sau Consiliul General al Municipiului Bucuresti
13.	Investitii din competenta de aprobare a Guvernului, a altor organe ale administratiei publice centrale si cele care se ampla seaza in zone protejate ori de interes deosebit	- Ministerul Lucrarilor Publice Transporturilor si Locuintei - Consiliul judetean - Organisme centrale si teritoriale interesate	Consiliile locale sau Consiliul General al Municipiului Bucuresti
14.	Alte investitii	Organisme teritoriale interesate	Consiliile locale sau Consiliul General al Municipiului Bucuresti
C. Regulament de urbanism			
15.	Regulament general de urbanism	- Ministerul Lucrarilor Publice, Transporturilor si Locuintei - Organisme centrale si teritoriale interesate	Guvernul

In momentul inceperii elaborarii PUZ, baza de date referitoare la situatia existenta va include evidenta tuturor certificatelor de urbanism si a autorizatiilor de construire eliberate pana la acea data. La intocmirea PUZ se va tine cont de monumentele de arhitectura protejate a siturilor si a peisajului cultural protejat.

Evidenta documentelor va fi pusa la dispozitia elaboratorului de catre serviciul de specialitate al Consiliului local al orasului sau al comunei pe teritoriul careia se afla zona vizata si va fi atasata ca anexa la piesele scrise ale PUZ.

Zonele protejate instituite pentru protejarea patrimoniului rural nu contin in mod obligatoriu imobile clasate ca monumente istorice.

Aceste tipuri de zone protejate au fost stabilite prin hotarari ale Consiliilor judetene sau locale, avand la baza documentatii de:

- amenajarea teritoriului (PATJ) sau de urbanism (PUG + RLU) si se instituie prin Hotarari ale Consiliilor locale, pe baza documentatiilor de urbanism (PUZCP + RLU).
- Studiul istoric zonal continand o analiza complexa a elementelor componente si precizarea valorii lor, precum si propuneri privind atitudinea fata de acestea;

Concluzii

Regulamentul reprezinta o piesa de baza in aplicarea PUZ ale carui prescriptii sunt obligatorii pentru autorizarea realizarii constructiilor pe intreaga suprafata a zonei

Regulamentul este structurat dupa cum urmeaza:

I. Dispozitii generale:

- aria de aplicare a regulamentului
- alte prescriptii complementare care pot actiona simultan cu regulamentul
- divizarea in unitati teritoriale de referinta (UTR) si alte subunitati (dupa caz)
- alte conditionari (avize suplimentare)
- definire POT si CUT

II. Dispozitii aplicabile in zona

- unitatea de referinta si caracterul acesteia
- Natura ocuparii si utilizarii terenului

1. ocuparea si utilizarea terenului (constructii existente protejate, constructii existente neprotejate, spatii neconstruite protejate)
2. tipuri admise de ocupare si utilizare
3. tipuri interzise de ocupare si utilizare
4. conditionari diverse (vestigii arheologice probabile) si protectii fata de poluare si alte riscuri

Conditii de ocupare a terenului

1. caracteristici ale parcelelor (forma, marime, dimensiuni, declivitati)
2. implantarea constructiilor in raport cu caile de circulatie
3. implantarea constructiilor in raport cu limitele separatoare ale parcelelor
4. implantarea constructiilor unele in raport cu altele pe aceeasi parcela
5. POT
6. inaltimea constructiilor
7. aspectul exterior al cladirilor
8. accese si circulatii
9. stationari si pavaje
10. echipare cu retele tehnico-edilitare
11. spatii libere si spatii plantate
12. spatii amenajate cu rolul de a proteja, a securiza, a izola sau a racorda zona sau subzona PUZ-ului fata de vecinatati agresive.

Posibilitati maxime de utilizare a terenului

1. CUT admis
2. conditii de depasire a CUT

Anexe

* Lista amplasamentelor rezervate pentru obiective de utilitate publica

- institutii de interes general
- echipamente publice
- spatii verzi publice
- strazi si pietonale

* Lista servitutilor

- monumente istorice
- perimetre arheologice

- interdictii diverse (de acces, de retele, etc.)
- perturbari electromagnetice datorate transmisiilor radioelectrice

* Lista certificatelor de urbanism si a autorizatiilor de construire eliberate pana la data inceperii elaborarii PUZ

Dintre piesele desenate ce se vor atasa PUZ-ului amintim:

1. Plan de incadrare a zonei construite protejate in intravilanul orasului sau comunei (extras din PUG aprobat). Scara uzuala: 1:5.000, 1:10.000, 1:15.000.

2. Plan de analiza a situatiei existente si de evidentiare a disfunctionalitatilor, elaborat pe suport topografic si cadastral actualizat. Scara uzuala 1:1.000, 1:2.000

Pot fi asociate mai multe planse de analiza la aceeasi scara sau la o scara care sa permita includerea lor si in piesele scrise. Plansele pot contine: evidentiarea datelor semnificative rezultate din documente istorice, planuri si harti istorice din toate epocile, din proiecte de arhitectura si din documentatii de urbanism, imagini interioare din constructii, desfasurari de siluete si sectiuni caracteristice prin zona propusa spre protejare, planuri si sectiuni pentru stabilirea directiilor si conurilor de vizibilitate spre monumente sau peisaje culturale, imagini fotografice, analize de functiuni, etc.).

3. Plan de reglementari urbanistice.

Plansa evidentiaza:

- limita zonei protejate si delimitarile unitatilor teritoriale de referinta;
- limitele zonelor de protectie ale monumentelor istorice;
- categorii de interventii propuse asupra constructiilor (monumente clasate care se protejeaza si se restaureaza, cladiri cu valoare arhitecturala si ambientala care nu se modifica, constructii care pot fi modificate pentru ameliorare si constructii a caror demolare este necesara pentru asanarea zonei sau pentru realizarea unor operatiuni de amenajari publice sau private);

- aliniamente, retrageri de la aliniamente;
- alinieri;
- edificabilul parcelelor;
- spatii publice: strazi, pietete, scuaruri, pietre, circulatii pietonale (existente care se amenajeaza si/sau propuse a se realiza);
- amplasamente rezervate pentru noi lucrari si amenajari publice;
- spatii plantate (existente si/sau propuse);
- curti si gradini private neconstruibile;
- specificari privind conditii de realizare a unor volume sau a unor fatade.

4. Plan de circulatie. Scara uzuala identica cu cea a plansei privind situatia existenta.

5. Plan coordonare retele tehnico-edilitare. Scara uzuala identica cu cea a plansei de reglementari urbanistice. Se redacteaza pe suportul plansei de reglementari urbanistice si cuprinde retele de:

- alimentare cu apa
- canalizare
- alimentare cu energie electrica si telecomunicatii
- alimentare cu caldura
- alimentare cu gaz

In cazul unor zone cu densitati mari de retele se pot realiza mai multe planuri, cu gruparea tipurilor de retele.

6. Plan continand obiective de utilitate publica, proprietatea asupra terenurilor si miscarea terenurilor. Scara uzuala identica cu cea a plansei de reglementari urbanistice. Se redacteaza pe suportul plansei de reglementari urbanistice si evidentiaza:

- tipuri de proprietate asupra terenurilor,
- circulatia juridica a terenurilor,
- obiective de utilitate publica propuse.

In ceea ce priveste patrimoniul construit ce urmeaza a se extinde sau conserva vom tine seama de prevederile si restrictiile din sunt verificate si avizate de catre o comisie din cadrul Ordinului Arhitectiilor din Romania filiala Brasov, Covasna, Harghita.

III. 1. Directii generale de dezvoltare

Plecand de la situatia localitatii, determinata in urma discutiilor la nivel local, a sondajului de opinie, a elementelor naturale si pozitionarii geografice, s-au stabilit principalele directii de dezvoltare:

- dezvoltarea prioritara a turismului, ca prima si reala oportunitate cu promovarea de forme clasice de turism dar si ecoturism, axat pe trasee de ciclism, echitatie, centre de vizitare/observare a faunei, agroturism si pe existenta unui parc ferma
- dezvoltarea silviculturii
- dezvoltarea agriculturii, cu accent pe agricultura ecologica si cultura cartofului
- revigorarea sectorului zootehnic
- activitati de productie in domeniul alimentelor ecologice

Schitarea viziunii de dezvoltare

Viziunea de dezvoltare, desprinsa din analizele efectuate asupra istoricului, starii de fapt, contextului, potentialului si tendintelor, se ghideaza pe directiile mai sus mentionate, care se distribuie pe urmatoarele axe si subaxe:

Axa 1 Agricultura si dezvoltare rurala

Infrastructura – cai de acces si retele de utilitati; transportul in comun

- Extinderea infrastructurii de alimentare cu apa, realizarea infrastructurii colectare si epurare a apelor uzate, drumuri comunale si alimentare cu energie electrica;
- Realizare retea de canalizare; proiect depus pentru finantare pe Masura 322 PNDR;
- Realizarea unui Studiu si a unui Program de reabilitare si modernizare a Drumurilor locale
- Infrastructura – patrimoniul natural
- Sprijinirea investitiilor in valorificarea produselor forestiere nelemnoase prin deschiderea unui punct de prelucrare a ciupercilor, a fructelor de padure si a plantelor medicinale;

1.1. Implicarea APL in activitati generatoare de venit – centre publice de colectare lapte, fructe de padure si centre colective de prelucrare realizate la standarde europene

- Analizarea posibilitatii de realizare a unui centru zonal de colectare si prelucrare a laptelui, eventual integrarea intr-un sistem zonal;
- Analizarea posibilitatii de realizare a unui centru de colectare si distributie a cartofului, eventual in parteneriat cu alte localitati
- Refacerea unor centre de practicare a mestesugurilor traditionale printr-un program de identificare a micilor meseriasi si indrumarea lor pentru infiintarea de microfirme si asociatii familiale;

- Amenajarea unui spatiu pietonal in zona centrala a comunei, care sa devina in timp centrul comercial al comunei si al zonei;
- Program de instruire a autoritatilor locale, in domeniul invatarii de limbi straine, in perspectiva partenritului public privat pentru statiunea de schi; se propune limbile engleza si germana

1.2. Sprijinirea sectorului privat – consiliere, sprijin administrativ

- Realizarea unei baze de date complete, care sa fie pusa la dispozitia potentialilor investitori, pentru crearea unui mediu economic competitiv si prosper, care sa permita dezvoltarea economica a comunei si valorificarea eficienta a resurselor locale prin investitii in activitati profitabile, care sa genereze noi locuri de munca;
- Stoparea declinului populatiei active din comuna prin actiuni de atragere a investorilor, oferind conditii atractive (reducere de taxe pentru o anumita perioada, facilitati pentru terenurile inchiriate/concesionate etc.) catre investitori de catre autoritatea locala;
- Program special pentru accesarea de fonduri structurale si europene necesare dezvoltarii socio-economice;
- Pregatirea (educarea) cetatenilor sa foloseasca (reintroducerea) solutii naturiste si astfel sa se elimine utilizarea ierbicidelor, pesticidelor, fungicidelor, insecticidelor; Identificarea fermelor agricole de semi-subzistenta
- Consilierea cetatenilor in vederea accesarii fondurilor pentru sustinerea fermelor de semisubzistenta, prin masura 141 PNDR

1.3. Stimularea asocierii

- Realizarea unei asociatii agricole la nivelul a 3-4 comune invecinate (ex.:Lisa, Recea, Beclean), cu scop definit depozitarea si valorificarea en –gros a produselor agricole, in special pentru cartofi,un excelent ajutor pentru angrosisti sau hipermarketurile din Judetul Brasov si Centru Transilvaniei in sustinerea desfacerii de produse agricole pe tot parcursul unui sezon (toamna - iarna) in ritmul si cantitatile cerute de piata;
- Realizarea unei asociatii a crescatorilor de animale din comuna, in vederea exploatarei in comun, eficiente, a pasunilor si realizarea de investitii intr-un centru de colectare a laptelui
- Formarea unor asociatii rurale si/sau identificarea posibilitatii realizarii unei AGENTII DE DEZVOLTARE ZONALA (firme, asociatii, fundatii etc.) care sa promoveze mai eficient interesele (inclusiv economice) cetatenilor;
- Intocmirea unui Proiect de dezvoltare a capacitatii administrative prin crearea unei Asociatii locale (zonale) impreuna cu localitatea vecina Recea, pentru:
 - exploatarea sit-urilor naturale prin crearea de trasee amenajate ce pot fi parcurse cu bicicleta sau pe jos pentru a vedea pasarile si plantele in mediul lor natural;
 - prelucrare centralizata a fructelor de padure, a ciupercilor, a fructelor de padure, a plantelor medicinale etc.;
 - valorificarea a creatiei artizanale, mestesuguri populare, arhitectura populara din zona;
 - realizare a unui Calendar/program cu manifestarilor folclorice din

localitatile asociate;

- o crearea unei baze de date comune, care sa fie pusa la dispozitia potentialilor investitori de catre autoritatea locala pentru desfasurarea unei activitati private sau proiecte comune;
- Intocmirea unui Program de colaborare cu batranii satului, de identificare a unor obiecte de cult, costume populare, unelte agricole si mestesugaresti vechi pentru pregatirea unor colectii muzeale capabile sa conserve peste ani identitatea culturala a comunei.
- Lansarea Programul „Fiii comunei“ prin care sunt identificati toti cetatenii plecati, intrarea in corespondenta cu ei, organizarea unor intalniri anuale, implicarea acestora in dezvoltarea local;
- Realizarea unui Grup local format din specialisti si voluntari pentru efectuarea (continuarea) cercetarilor si (re)scrierea Monografiei comunei;

Axa 2 Dezvoltarea turismului local si integrarea acestuia in strategia Turismului regional

2.1 Infrastructura publica de turism (– drumuri de acces la obiective turistice, trasee turistice, marcaje, panouri, amenajari turistice specifice, puncte de observare, foisoare)

- Fructificarea potentialului schiabil prin realizarea in parteneriat public – privat de partii de schi si facilitati de cazare, servirea mesei si agrement
- Reabilitarea taberelor scolare (eventual reprofilarea acestora ca tabere tematice, de echitatie si de creatie artistica pentru elevi) si a satelor de vacanta
- Infiintarea unui centru de informare turistica si promovarea localitatii si obiectivelor turistice care sa vizeze:
 - o identificarea obiectivelor istorice si naturale in vederea valorificarii turistice;
 - o montarea unor harti cu amplasamentele si caile de acces la obiectivele turistice;
 - o crearea unui cadru de colaborare cu caracter permanent cu cele mai importante agentii de turism din judet ;
 - o realizarea de pliante si folosirea mass-media articole publicitare;
 - o utilizarea unui link de promovare potentialului turistic si a Centrului local de informatii turistice in in presa de pe on-line (internet);
- Posibilitatea (analiza) integrarii intr-un Sistem regional de retele turistice; de exemplu integrarea in reseaua de turism cultural si ecumenic, prin valorificarea bisericilor, masura propusa in Programul judetean de dezvoltare a turismului cultural si valorificare a monumentelor istorice; de asemenea, localitatea se preteaza la introducerea intr-un circuit de turism ecologic (bird watching)
 - o Masuri de stimulare a activitatilor turistice la nivelul comunei – facilitati fiscale la nivel local pentru firmele – persoanele care dezvolta activitati de turism, intermediere la nivelul administratiei locale pentru ocuparea unitatilor de cazare, activitati sustinute de promovare in interes turistic a localitatii
- Sprijinirea asociatiilor familiale, proprietarilor de pensiuni si microintreprinderilor (minifirme dispunand de posibilitati de cazare si masa) pentru a oferi diverse produse si servicii turistice care promoveaza specificul zonei; cu produse traditionale;
- valorificarea potentialului cinegetic, piscicol al zonei:
 - o pescuit sportiv; terenurile naturale - forestiere, cu vegetatie florala sau cu luciu de apa vor fi pastrate pe cat posibil sau integrate in parcuri;

- Identificarea si atragerea de noi si inedite posibilitati agrement (cu detalieria unor obiective ce ar putea mobila un parc de "distractii")
- Dezvoltarea conceptului de eco-turism – centru de informare ecologica, masuri de informare si educare a populatiei, reglementari in plan local

Axa 3 Dezvoltare durabila

3.1. Implementarea conceptului de dezvoltare durabila

- realizarea Planului Local de Gestionare a Deseurilor comunei Lisa, in vederea gestionarii corespunzatoare, cu respectarea principiilor strategice si a minimizarii impactului asupra mediului si sanatatii umane;
- pregatirea (educarea) cetatenilor pentru reintroducerea solutiilor naturiste in productia agricola pentru eliminarea utilizarea ierbicidelor, pesticidelor, fungicidelor, insecticidelor; sprijin pentru obtinerea certificatelor eco;
- promovarea si stimularea compostarii individuale, in gospodarii concomitent cu interzicerea la depozitare a deseurilor organice;
- realizarea unui Studiu pentru relizarea unor microstatii de epurare;

3.2. Modernizarea infrastructurii de mediu – paduri, drumuri de acces forestier, lacuri, cursuri de apa

- combaterea eroziunii solului si alunecari de teren:
 - imbunatatiri funciare (amenajari hidrotehnice); realizarea de studii de fezabilitate si identificarea de surse de finantare pentru corectarea torentilor si regularizarea paraielor
- realizarea unui studiu pentru folosirea surselor alternative de obtinerea a energiei utilizand biogazul provenit din deseurile animaliere si agricole sau energia eoliana;

3.3. Conservarea habitatelor si protejarea speciilor avifaunistice si de plante

- crearea unui habitat care sa asigure calitatea vietii, a unui ecosistem sanatos si a unor facilitati la standarde europene:

3.4. Valorificarea durabila a infrastructurii de mediu in interes economic

Axa 4. Eficientizarea activitatii administratiei publice locale si maximizarea ordinii publice

4.1. Management local si instrumente administrative de planificare si coordonare

- implicare mai puternica in dezvoltarea economico-sociala si de mediu a comunei:
 - finalizarea de urgenta a atribuirii titlurilor de proprietate
 - o mai buna valorificare administrarii domeniului public si privat al comunei
 - evaluarea si imbunatatirea/eficientizarea utilizarii resurselor financiare si umane;
 - multiplicarea si imbunatatirea gestionarii serviciilor furnizate catre cetateni;
 - imbunatatirea cooperarii interinstitutionale pe plan intern;
- imbunatatirea actului administrativ:
 - mai mare implicare a cetatenilor in actul de administrativ, formare si utilizare a bugetului;
 - publicarea tuturor proiectelor de hotarari ale CL pe Site-ul primarie pentru informare, dezbatere;

- sustinerea unor Rapoarte periodice de catre primar pentru cunoasterea situatiei de la nivelul localitatii de catre cetateni si postarea acestora pe site-ul primariei;

4.2. Ordine publica

- Actualizarea Planului de Urbanism General (PUG)
 - fixarea unor reguli de utilizare rationala a terenurilor pentru toate proiectele de dezvoltare ca baza si instrument de planificare spatiala;
 - Promovarea unui program de reabilitare a fatadelor cladirilor din comuna
 - orientarea strazilor si plasamentul cladirilor vor contribui la cresterea eficientei energetice.
 - Introducerea si extinderea iluminatului decorativ al cladirilor si institutiilor reprezentative;

- asigurarea Serviciu de Paza, Situatii de Urgenta si Protectie civila

Protectia civila va fi asigurata prin Serviciul Public Voluntar de Paza, Situatii de Urgenta si Protectie civila al comunei, format din voluntari si persoane salarizate;

- desfasurarea de actiuni de informare si instruire privind cunoasterea regulilor si masurilor de aparare impotriva dezastrelor;
- verificarea modului de aplicare a normelor, dispozitiilor si masurilor care privesc apararea impotriva dezastrelor;

Pentru schitarea viziunii generale de dezvoltare s-au avut in vedere cateva elemente cheie, menite sa contureze intreaga paleta de problematice a Strategiei. Aceste elemente cheie pentru dezvoltarea integrata sunt:

- revigorarea economiei rurale, a infrastructurii, mediului, culturii si societatii;
- crearea conditiilor pentru oferirea de bunuri si servicii utilizand mestesugurile si intelectualitatea rurala, incurajarea dezvoltarii de intreprinderi mici si mijlocii;
- sporirea valorilor rurale pozitive: traditii de familie, intarirea identitatii locale; pastrarea specificului istoric si cultural al regiunilor rurale;
- aplicarea bunelor practici pentru dezvoltare durabila, cum ar fi principiile de utilizare rationala si durabila a resurselor naturale
- pozitia geografica, structura administrativa, raportarea la zona;
- se va avea in vedere dezvoltarea durabila, uniforma si in stransa legatura cu zona, judetul si regiunea, diversitatea si complementaritatea resurselor;
- Strategia va trebuie sa tina seama de diversitatea si complementaritatea resurselor (naturale, culturale, umane);
- se va profita de diversitate, in masura in care fiecare element este relevant, apelandu-se la varianta complementaritatii unde este cazul (nu se vor repeta investitii existente in localitati foarte apropiate din zona, perfect exploatabile de catre cetatenii comunei, accentul in aceste cazuri fiind pus pe complementaritate, respectiv investitii aditionale, ori compensatorii, care nu exista in zona,
- cadrul natural si patrimoniul cultural; sunt elemente care la nivelul intregului judet Brasov prezinta potential de exploatare,
- realizarea de noi investitii moderne, cu potential ridicat de profit.

- **Societate civila: Parteneriate si relatii cu alte unitati administrative, institutii, ONG-uri, cetateni**

- Pana in prezent, datorita nevoii de actiuni colective, pentru un plus de forta si eficienta, administratia locala a fost implicata, din proprie initiativa, ori la solicitarea altor institutii, intr-o serie de parteneriate, precum:

- Parteneriat cu comuna Beclean in vederea fructificarii potentialului turistic in cadrul Centrului de informare turistica din Beclean

- Asocierea in Asociatia "Valea Sambetei", pentru elaborarea unei strategii de dezvoltare a zonei

- Apartenenta la Agentia de Dezvoltare Durabila a Judetului Brasov

- Exceptand Agentia de Dezvoltare Durabila a Judetului Brasov, avand ca membri 40 de localitati si Consiliul Judetean Brasov, in calitate de leader, parteneriatele au fost initiate ca parteneriate de proiect, dovedindu-si, raportat la conjunctura si scopul initial al constituirii, eficienta in rezolvarea unor probleme comune ale localitatilor implicate, cu consecinte pozitive in costurile investitiilor. Totusi, experienta arata ca parteneriatele mari, cu implicarea unui numar mare de localitati, cu caracteristici diferite si decalaje de dezvoltare, cum este cazul Initiativei fagarasene (11 localitati) sau ADDJB (40 localitati), sunt mai dificil de exploatat pe termen lung. Apar probleme de comunicare, lipsa de interes pentru anumite obiective, probleme de orgoliu privind conducerea proiectelor. De aceea, astfel de parteneriate vor fi initiate, in functie de necesitati, pe termen scurt, pentru proiecte de interes comun, in masura sa asigure mobilizarea tuturor fortelor pentru implementarea respectivelor proiecte.

- **In privinta formalizarii si exploatarii pe termen lung**, se va pune accent pe **zonele omogene de dezvoltare**, formate din 3...4 localitati vecine, cu caracteristici geografice, sociale, economice si grade de dezvoltare comparabile. Aceste mici parteneriate pe zone de dezvoltare omogene pot conduce la rezultate superioare, datorita intereselor comune si a usurintei de corelare a obiectivelor si a unui management mai usor. **Concret, se propune formalizarea parteneriatului cu localitatile Recea si Beclean.**

- Propunere de masuri pentru dezvoltarea parteneriatelor inter-institutionale si posibilitati de formalizare

- discutii cu primarii localitatilor vecine, avand aceleasi caracteristici geografice si socio-economice in vederea infiintarii unei zone omogene de dezvoltare, structura in cadrul careia localitatile partenere sa-si acorde sprijin reciproc in rezolvarea problemelor comune (s-a detaliat la raspunsul aferent sectiunii 2.4. de ce se prefera un astfel de parteneriat pe zona omogena); posibilitatea de formalizare este infiintarea unei Asociatii cu localitatile respective Recea si Beclean).

- propunerea infiintarii la nivelul Consiliului Judetean a unui serviciu pentru relatia cu localitatile, fiecare zona din judet fiind in sarcina unui responsabil de zona; prin intermediul acestui serviciu se poate tine o legatura permanenta cu toate localitatile judetului si se pot colecta informatii si propuneri intr-un mod operativ, astfel incat si la nivel de judet sa se poate adopta documente programatice viabile, care sa cuprinda toate localitatile si sa tina cont de asteptarile si propunerile acestora

- crearea unui Grup de initiativa al oamenilor de afaceri din localitate, fermieri, proprietari de magazine, proprietari de pensiuni (daca va exista dorinta si liberul consimtamant al acestora se poate infiinta si o Asociatie), Grup care sa faciliteze relatia si cu alte structuri ale oamenilor de afaceri

- infiintarea in timpul derularii proiectului si incercarea de mentinere a structurii, a unui Grup de initiativa al locuitorilor

- se va promova un parteneriat activ cu ONG-uri locale si judetene ce promoveaza dezvoltarea economico-sociala sub diferite forme; aceste parteneriate cu ONG-urile vor fi

informale, eventual de proiect, conjuncturale; un numar prea mare de parteneriate nu poate fi gestionat si fructificat corespunzator

- tot parteneriate informale sau de proiect se vor dezvolta si cu alte localitati din judet si din zona

III. 2. OBIECTIVE STRATEGICE DE ATINS, CU PROGRAMARE IN TIMP PE TERMEN SCURT (ORIZONTUL DE TIMP 1 AN), PE TERMEN MEDIU (2009-2013), PE TERMEN LUNG (2013-2020)

Orizontul de timp	Actiunea
2010-2013	A. Cantitatea si calitatea apei potabile pentru toti locuitorii UAT Lisa; - Extinderea si reparatii la reseaua de apa curenta; - Realizarea de sisteme de canalizare si epurare ape uzate menajere pentru toate localitatile apartinatoare UAT Lisa; - Analizarea posibilitatii de introducere de Microstatii de epurare; B. Activitati (actiuni) necesare pentru atingerea tintelor si obiectivelor Planului Judetean de Gestionare a Deseurilor (conform cu Capitolul 22 Mediu) - Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 75 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen: 2010. - Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 50 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen:2013. C. Centru de colectare si distributie pentru cartofi; D. Centru de colectare si vanzare produse forestiere nelemnoase; E. Studiu general de biodiversitate pentru cele trei Situri Natura 2000, aflate pe suprafata administrativa a UAT Lisa, cu zonare precisa a arealului de habitare al speciilor si a habitatelor protejate in sit si cu recomandari si masuri de protectie si conservare. In acest fel se va putea realiza o zonare a suprafetei protejate si identificarea zonelor de dezvoltare durabila pe care

	se vor putea realiza obiective de investitii „prietenoase” mediului, ex.:realizare de alei de acces, trasee tematice, centre de vizitare si observare a pasarilor si animalelor, piste de ciclism, pensiuni ecoturistice, stane turistice, tarsee de iarna de schi fond, etc Introducerea etichetei ecologice F. Centru de informare ecologica
2013-2020	Infiintarea de: ➤ centru de colectare a laptelui; ➤ herghelie in scop de turism ecvestru, sport, agrement si pentru vanzarea de cai de rasa; ➤ realizarea, procesarea si desfacerea produselor tip BIO; <i>Reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile depozitate la 35 % din cantitatea totala, produsa in anul 1995 in comuna Lisa. Termen: 2016;</i>

III. 3. PRIORITATI DE ACTIUNE, MASURI URGENTE, NECESAR FINANCIAR DE URGENTA

Tinand cont de proiectele propuse si de bugetele estimate la Cap. III.1, s-a realizat o sinteza a proiectelor de implementat in termen scurt, cu resursele financiare necesare.

Nr crt.	Proiectul	Orizontul de timp	Necesar financiar
1	Reabilitarea si extinderea alimentarii cu apa la toate gospodariile, a sistemului si realizarea sistemului de canalizare	2010-2011	2.500.000 euro
2	Program de masuri pentru atragerea investitorilor	2010-2011	-
3	Sedinte publice de informare privind beneficiile infiintarii de Asociatii agricole si prezentarea oportunitatilor de finantare pentru infiintarea Asociatiilor	2010-2011	-
4	Montarea pe marginea drumurilor si in centrul Comunei, de harti cu amplasamente ale principalelor obiective turistice	2010-2011	50.000 euro
5	Realizarea planului local de gestiune a deseurilor	2010-2011	10.000 euro
	Realizarea unui studiu pentru folosirea surselor alternative de obtinerea a energiei utilizand biogazul		

	deseurile animaliere si agricole sau energia eoliana		
7	Infiintarea Grupului de dezvoltare locala	2010-2011	
8	Actualizarea Planului de Urbanism General (PUG)	2010-2011	150.000 euro
9	Infiintarea unei asociatii a romilor din Comuna Lisa	2010-2011	1000 euro
	TOTAL	2010-2011	2.741.250,00

III. 4. RESURSE DE FINANTARE PLAN DE ACTIUNE

ACTIUNI DETALITATE PENTRU PERIOADA 2010-2020

Axa 1 Agricultură și dezvoltare rurală

Modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă, epurare a apelor uzate, drumuri și alimentare cu energie electrică					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Extindere și reabilitare rețea alimentare cu apă și realizare rețea de canalizare menajeră și stație de	• Primire finanțare • Realizare lucrare	• proiect ce ar putea fi depus pentru finanțare pe Ordinul 7/2006;	Termen mediu	2010-2013	2.500.000 €
Program de reabilitare și modernizare a Drumurilor locale	• Realizarea unui studiu de fezabilitate și a unui program de reabilitare și modernizare a Drumurilor locale • Aplicare program	Propunere	Termen mediu	2010 -2015	20.000 € 3.000.000 €
Reabilitarea drumurilor forestiere	• Realizarea unui studiu de fezabilitate și a unui program de reabilitare și modernizare a Drumurilor locale • Aplicare program – masura 1.2.5.	Acțiune inițiată	Termen mediu	2010-2013	1.200.000 €

1.2. Infrastructură – patrimoniul natural

	Investiții de infrastructură pentru valorificarea patrimoniului natural
--	--

Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Deschiderea unui punct de colectare si prelucrare a ciupercilor, a fructelor de padure si a plantelor medicinale	• Realizare studiu de fezabilitate • Identificare sursa de finantare • Realizare lucrare	• propunere	Termen mediu	2010-2013	300.000 €

1.4. Implicarea APL in activitati generatoare de venit – centre publice de colectare/distributie lapte, cartofi, fructe de padure si centre colective de prelucrare realizate la standarde europene

Centre publice de colectare lapte, fructe de padure si centre colective de prelucrare realizate la standarde europene					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Centru zonal de colectare si prelucrare a laptelui	• Analiza posibilitatilor, context legislativ • Studiu de fezabilitate • Realizare centru	• propunere;	Termen mediu	2010-2015	1.000.000 €
Centru zonal pentru colectarea si distributia cartofului	• Analiza posibilitatilor, context legislativ • Studiu de fezabilitate - Realizare centru	• propunere	Termen mediu	2010-2015	500.000 €

Retea locala de mestesuguri traditionale	• Identificare mestesugari • Plan de actiune • Identificare surse de finantare • Documentatie pentru finantare	• propunere;	Termen mediu	2010-2015	2.500.000 €
Amenajare piata publica – centru comercial al Comunei	• Realizarea unui studiu de fezabilitate • Eventual parteneriat public / privat (investitorul sa realizeze investitia, sa incaseze taxele de piata, sa asigure curatenia) • Realizare piata	Propunere	Termen mediu	2010 -2013	20.000 € 3.000.000 €

1.4. Sprijinirea sectorului privat – consiliere, sprijin administrativ

Consiliere, sprijin administrativ					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Realizarea unei baze de date complete pentru investitori	• Baza de date cu terenuri libere, de vanzare, de concesionat • Informatii privind mediul, SIT-ul natura 2000, limite, etc • Oferte locale • Cereri de oferta	• propunere;	Termen mediu	2010-2013	20.000 €
Program de masuri pentru atragerea investitorilor	• Initierea la nivelul administratiei locale a unui program pentru atragerea investitorilor	• propunere;	Termen scurt	2010-2011	0 €

Centru de consultanta – incubator de afaceri	• Studiu de fezabilitate • Infiintarea centrului unde cetatenii comunei sa fie informati cu privire la oportunitati de finantare, sa fie consiliati cu privire la posibilitatile de desfasurare a unei activitati economice pe cont propriu, cursuri periodice	• propunere;	Termen mediu	2010-2015	300.000 €
---	---	--	--------------	-----------	-----------

1.5. Stimularea asocierii

Intrarea in structuri asociative, sprijinirea unor structuri asociative ale populatiei					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Realizarea unui parteneriat zonal – Lisa – Recea - Beclean – pentru dezvoltarea de proiecte comune	• Initierea parteneriatului • Identificarea de proiecte comune • In fiintarea structurii asociative	• propunere;	Termen mediu	2010-2015	5000€

Sedinte publice de informare privind beneficiile infiintarii de Asociatii agricole si prezentarea oportunitatilor de finantare pentru infiintarea Asociatiilor	• Informarea cetatenilor	• propunere;	Termen scurt	2010-2011	0 C
Infiintarea Asociatiei romilor din comuna	• Identificarea fondatorilor • Redactarea documentelor • Infiintarea Asociatiei	• propunere	Termen scurt	2010-2011	1000 €

Centre publice de colectare lapte, fructe de padure si centre colective de prelucrare realizate la standarde europene					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget estimativ
Centru zonal de colectare si prelucrare a laptelui	- Analiza posibilitatilor, context legislativ - Studiu de fezabilitate - Realizare centru	propunere;	Termen mediu	2010-2015	1.000.000 €
Retea locala de mestesuguri traditionale	- Identificare mestesugari - Plan de actiune - Identificare surse de finantare - Documentatie pentru finantare	propunere;	Termen mediu	2010-2015	2.500.000 €
Amenajare piata publica – centru comercial al Comunei	- Realizarea unui studiu de fezabilitate - Eventual parteneriat public / privat (investitorul sa realizeze investitia, sa incaseze taxele de piata, sa asigure curatenia) - Realizare piata	Propunere	Termen mediu	2010 -2013	20.000 € 3.000.000 €

Axa 2 Dezvoltarea turismului local si integrarea acestuia in strategia Turismului regional

Infrastructura publica de turism (– statiunea de schi, drumuri de acces la obiective turistice, trase turistice, marcaje, centre de informare, panouri, amenajari turistice specifice, puncte de observare, foisoare)					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget
Construirea infrastructurii de inceput a statiunii de schi – 2 partii, teleschi, drum de acces	- Identificarea partenerilor - Studiu de fezabilitate - Incheierea unui parteneriat-public privat - Demararea lucrarilor – primele partii de schi	• Propunere	Termen lung	2010-2017	14.000.000 €
Centru de informare turistica	- Studiu de fezabilitate s documentatie de finantare pentru Masura 3.1.3. - Depunere cerere de finantare	• Propunere, a fost identificat amplasamentul	Termen mediu	2010-2013	200.000 €
Montarea de harti cu amplasamente ale principalelor obiective turistice	Studiu de fezabilitate pentru realizarea unui program integrat de marcare a obiectivelor turistice	• Propunere	Termen scurt	2010-2011	50.000 €

Piste de ciclism intre localitatile Lisa, Recea, Sambata	• Studiu de fezabilitate • Realizare piste pentru toate categoriile de utilizatori – piste plane si de mountain-bike, prin paduri, printre stanci, pe dealuri etc., realizare de popasuri pe traseu, dotate cu mese, scaune si in masura in care sunt izvoare in apropierea traseelor, cu surse de apa potabila captate de la izvoare si spatii pentru fitness in aer liber	• Propunere	Termen lung	2010-2017	5.000.000 €
Trasese de observare a pasarilor – Bird watching, cu foisoare, puncte de fotografiere, cabana din lemn pentru innoptare	• Studiu de fezabilitate • Identificare surse de finantare • Realizare investitie	Propunere	Termen mediu	2010 -2015	700.000 euro
Dezvoltarea conceptului de eco-turism – centru de informare ecologica, masuri de informare si educare a populatiei, reglementari in plan local					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget
Centru de informare si educatie ecologica	• Studiu de fezabilitate • Identificare surse de finantare • Realizare centru – centru va fi un mix intre muzeu si centru de conferinte, avand ca scop educarea in spirit ecologic, centrat pe productie ecologica, eco-turism, protectia mediului	• Propunere	Termen lung	2010-2020	1.000.000 €

Axa 3 Dezvoltare durabila

Implementarea conceptului de dezvoltare durabila					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget
Realizarea unui studiu pentru folosirea surselor alternative de obtinerea a energiei utilizand biogazul provenit din deseurile animaliere si agricole sau energia eoliana	Realizare studiu	Propunere	Termen scurt	2010-2011	30.000 €
Realizarea planului local de gestiune a deseurilor	Realizarea planului local de gestiune a deseurilor	Propunere	Termen scurt	2010-2011	10.000 €
Modernizarea infrastructurii de mediu – paduri, drumuri de acces forestier, lacuri, cursuri de apa					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget

Lucrari de reabilitare a drumurilor forestiere (utilizate atat pentru exploatare cat si pentru lucrari de intretinere si regenerare a fondului forestier) corectare a torentilor pentru prevenirea viiturilor (care au distrus un 2009 drumul ce leaga centrul administrativ al Comunei de Zona turistica Lisa	- Realizare studiu de fezabilitate - Depunere documentatie de finantare in cadrul Masurii 1.2.5. PNDR - Identificarea, daca este cazul de surse alternative de finantare - Realizarea lucrarilor	S-au contactat proiectanti si s-a demarat realizarea proiectului faza SF	Termen scurt	2010-2011	1.300.000 €
---	---	--	--------------	-----------	-------------

Axa 4. Eficientizarea activitatii administratiei publice locale si maximizarea ordinii publice

Management local si instrumente administrative de planificare si coordonare					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget
Finalizarea atribuirii titlurilor de proprietate	Finalizarea acordarii titlurilor de proprietate catre cetateni, ca principal mijloc de stimulare a productiei agricole	In curs	Termen scurt	2010-2011	
Infiintarea Grupului de dezvoltare locala	Se infiinteaza Grupul de dezvoltare locala, format din diverse categorii de cetateni, cu rol de interfata intre cetateni si administratie	Propunere	Scurt	2010-2011	0

Ordine publica					
Proiect	Descriere	Stadiu	Termen	Perioada de implementare	Buget
Actualizarea Planului de Urbanism General (PUG)	Realizarea actualizarii PUG	Propunere – obligatie legislativa	Termen scurt	2010-2011	150.000 €

Pentru ducerea la indeplinire a proiectelor selectate, si in consecinta atingerea obiectivelor-tinta ale prezentei Strategii este necesara cunoasterea diferitelor oportunitati de finantare, pentru ca, in functie de proiect, conjunctura, cadru legislativ, sa se aleaga diferite variante: buget local, guvern, granturi externe, parteneriat public privat, emisiune de obligatiuni.

De asemenea, in programarea cheltuielilor si definirea perspectivelor de accesare a diferitelor surse de finantare se va tine seama si de actualele tendinte din economia nationala si evolutia preturilor ,pentru a putea evalua corect costurile economice ,sociale si de mediu , taxele locale si fiscalitatea ,resursele umane ,consumurile de energie ,poluarea ,precum si posibilitatile oferite de eventualele subventii

Sursele de finantare posibile pentru realizarea obiectivelor vizate de strategie sunt:

- Fonduri alocate de la bugetul de stat si bugetele locale destinate programelor de investitii pentru dezvoltare,avand obiective similare celor cofinantate din fondurile comunitare.
- Contributia UE prin instrumentele structurale (Fondul European pentru Dezvoltare Regionala, Fondul Social European, Fondul de Coeziune) pentru obiectivul „Convergenta” si obiectivul „Cooperare teritoriala Europeana”si cofinantarea nationala publica (buget de stat, bugete locale, credite externe, alte surse publice) si privata aferenta.
- Fondurile de tip structural ale UE (Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurala, Fondul European de Pescuit) si cofinantarea nationala aferenta din surse publice si private.
- Credite externe pentru investitii din partea institutiilor financiare internationale (Banca Europeana de Investitii – BEI, Banca Europeana pentru Reconstructie si Dezvoltare – BERD, Banca Mondiala etc.) precum si din alte surse (fonduri suverane, fonduri private cu profil investitional etc.)
- Alte instrumente financiare (incurajarea, in continuare a investitiilor straine directe, utilizarea mai activa a pietei de capital, in speta prin lansarea de oferte publice initiale (IPO) de obligatiuni ,economisirii interne, concesionarea unor proiecte de infrastructura si utilitati publice, promovarea parteneriatelor public-privat etc.).

Exista si posibilitati de finantare suplimentara a obiectivelor Strategiei prin accesarea pe baze competitive ale altor fonduri cum ar fi :

- Programul „Progres: ocuparea fortei de munca si solidaritatea sociala” pentru sustinerea introducerii sporurilor si facilitatilor pentru reducerea somajului, combaterea discriminarii, incurajarea egalitatii de sanse si promovarea incluziunii sociale
- Fondul de Solidaritate al UE, care are ca obiectiv asigurarea asistentei financiare in cazul producerii unor calamitati, inclusiv ca efect al schimbarilor climatice,
- Programul „Marco Polo II”, care sprijina interconectarea diferitelor modalitati de transport, imbunatatirea performantelor de mediu in transporturi si decongestionarea traficului in orase precum si pe retelele rutiere trans-europene.
- Programul pentru competitivitate si inovare, care sprijina obiectivele de sustenabilitate a productiei si consumului,
- Fondul european de ajustare la globalizare pentru sustinerea reconversiei profesionale si repositionarii pe piata fortei de munca a angajatilor afectati de schimbarile survenite in comertul global .
- Programul „Lifelong learning” (invatare pe tot parcursul vietii) pentru facilitarea mobilitatii cadrelor didactice si intarirea legaturilor dintre institutiile de invatamant si cele de formare profesionala continua prin intermediul „Comenius”, „Erasmus”, „Leonardo da Vinci”si „Grundtvig”.

Pe langa aceste programe ale UE, Romania mai poate sa acceseze fondurile alocate prin Mecanismul Financiar al Spatiului Economic European constituit de statele Europei Occidentale care nu sunt membre ale UE (Islanda, Lichtenstein, Norvegia) destinate in principal intaririi capacitatii institutionale si administrative si proiectelor in domeniul protectiei mediului sau formarii profesionale, cu o alocare financiara in valoare de 50,5 milioane euro pentru perioada 2008-2011, atribuirea fondurilor facandu-se sub forma de grant in proportie de 60-90%.

La aceste fonduri se adauga cele acordate in cadrul asistentei bilaterale de statele membre UE sau alte state europene (Norvegia, Elvetia).

Pentru sustinerea unor obiective ce fac parte din strategia de dezvoltare si care presupun infiintarea sau dezvoltarea unor intreprinderi/companii de interes local exista posibilitati de finantare prin intermediul fondurilor cu capital de risc.

Fondurile de Investitii de Capital de Risc (Private Equity) reprezinta un instrument financiar pe termen mediu si lung, care presupune achizitia unei cote din capitalul unei companii.

Fondurile realizeaza infuzii de capital companiilor nelistate pe bursa, asigurand o sursa vitala de finantare pentru afacerile cu potential de dezvoltare, care poate fi folosita pentru lansarea de noi produse si servicii, achizitii, sau pentru eficientizarea parametrilor financiari.

Fondurile de investitii de capital de risc sunt deosebit de active dpdv investitional in Romania iar majoritatea celor mai puternice fonduri globale si regionale au deschis birouri de reprezentare si in Romania.

Un fond de investitii are in general o durata de viata de circa 8-10 ani intr-o companie. In primii 2-3 ani se realizeaza investitiile, in urmatorii 3-4 ani se concentreaza pe cresterea afacerilor, iar in ultimii ani se incearca exitul din companie prin rascumpararea actiunilor de catre actionariatul autohton.

Obligatiunile municipale- surse de finantare

Piata de Capital

Segment important al pietei de capital, emisiunea de Obligatiuni Municipale a contribuit activ la dezvoltarea pietei.

Dupa 4 ani de la primele emisiuni municipale piata acestor produse financiare este in crestere accelerata stimulata fiind de nevoia de fonduri precum si de posibilitatile oferite de cadrul legislativ mult mai flexibil si permisiv. Criza financiara si economica a diminuat totusi cerinta bancilor comerciale si institutiilor financiare pentru titlurile de imprumut obligatar.

Pe termen mediu si lung, obligatiunile, reprezinta sursa cea mai ieftina pentru a mobiliza fondurile necesare in vederea finantarii proiectelor mai ales in domeniul infrastructurii.

Fata de celelalte tari Est-Europene, Romania are avantajul celor mai multe emisiuni de obligatiuni vindute prin Oferta Publica

In Polonia, spre exemplu, emisiunile de obligatiuni se fac prin metoda plasamnetului privat.

Un avantaj important pentru investitori il reprezinta posibilitatea listarii si tranzactionarii obligatiunilor emise, pe piata secundara adica pe Bursa de Valori Bucuresti.

Sursele de finantare ale Municipalityatilor/Primariilor

Pentru sustinerea proiectelor de investitii, conform cadrului legislativ privind finantele publice locale, administratiile locale au acces la titlurile de valoare si imprumuturile bancare.

Dintre cele doua surse prezentate mai sus, imprumuturile obligatate sunt mai avantajoase atat din punct de vedere al costurilor cit si al perioadei de rambursare

Pina in prezent 35 de municipalitati au apelat la emisiunea de obligatiuni ca sursa de finantare a unor proiecte in special pentru refacerea drumurilor. Valoarea totala a tuturor emisiunilor efectuate pina in prezent se ridica la aproape 1.000 miliarde lei

Maturitatea obligatiunilor emise de municipalitati :

- Obligatiuni pe termen scurt 1,5-2 ani
- Obligatiuni pe termen lung 5-6 ani

Municipalitati cum sunt :

- -Oradea
- -Bacau
- -Alba-Iulia
- -Cluj
- -Deva

au emis deja a doua serie de obligatiuni . In judetul Brasov singura municipalitate care a emis doua serii de Obligatiuni este Predealul.

Cea mai importanta emisiune de obligatiuni a fost lansata in iunie 2004 de catre municipiul Oradea pentru realizarea obiectivului de

Realizare si Modernizare a strazilor Municipiului Oradea.

Valoarea emisiunii este de 105 miliarde lei iar termenul de maturitate este cel mai indelungat pina in prezent ,respectiv anul 2010

Obligatiunea

Obligatiunea este valoare mobiliara emisa cu dobinda sau cu discount prin care emitentul se obliga sa plateasca proprietarului ,persoana fizica sau juridica, la anumite intervale de timp o suma de bani (cupon) reprezentind o dobinda (rata cuponului) precum si sa restituie la scadenta (maturitate) valoarea integrala sau ramasa a imprumutului (principalul) .

Principalul poate avea o valoare unica ,atunci cind exista o singura rambursare ,sau o valoare curenta in cazul unor rambursari anticipate . Solutia unor rambursari anticipate a fost aleasa de majoritatea Municipalitatilor emitente.

De obicei plata sumelor datorate din dobinzi (cupoane) se platesc la 3 luni ,6 luni sau mai rar la 1 an

Rata cuponului (dobinda),data fiind inflatia din Romania este variabila si se calculeaza in functie de evolutia BUBOR si BUBID

Obligatiunea reprezinta un titlu de creanta de prim ordin asupra emitentului Pentru investitor reprezinta un titlu cu venit fix (cuponul)

urmind sa recupereze investitia (principalul) .

Spre deosebire de imprumuturi ,creantele sub forma de obligatiuni pot fi tranzactionate la Bursa de Valori .

Pretul unei obligatiuni pe piata secundara este stabilit de cerere si oferta si este influentat de rata dobinzilor oferite de banci pentru depozite .Relatia intre dobinzile pietii si pretul obligatiunilor este invers proportional. Data fiind scaderea dobinzilor bancare pe piata se poate presupune ca investitorii institutionali cit si publicul larg vor fi mult mai interesati de produse financiare cu randament superior cum sunt obligatiunile.

Plata principalului si a cupoanelor in cazul obligatiunilor municipale este garantata de administratiile publice locale prin puterea lor de taxare ,deci ,cu veniturile lor viitoare provenind din taxe si impozite.

Evaluarea obligatiunilor romanesti

Obligatiunile reprezinta instrumente extrem de important pe pietele financiare dezvoltate. Metoda standard de evaluare a unei obligatiuni pe asemenea piete se realizeaza prin calcularea valorii prezente a tuturor fluxurilor de numerar viitoare (dobanzi+principal) pe

care le genereaza obligatiunea. Astfel, pretul de tranzactionare al unei obligatiuni pe o piata matura este dat de aceasta valoare prezenta a fluxurilor de numerar viitoare. In Romania, pretul inregistrat in tranzactii cu obligatiuni este invariabil 100.00 (adica egal cu valoarea nominala a obligatiunii). Recentele tranzactii cu obligatiuni au urmat regula consacrata pe pietele financiare mature .

Valoarea prezenta a unui flux de numerar viitor adica valoarea actualizata poate fie exemplificata astfel : daca investim astazi o suma de 1.000 de lei pentru un an de zile, cu o dobanda de 15%/an, la sfarsitul anului vom dispune de 1.150 lei (calculati ca si $1.000 \cdot (1+0.15)$). Deci valoarea viitoare a 1.000 lei (investiti pe un an cu 15%/an) este de 1.150 lei. Daca privim operatiunea din sens invers, atunci putem spune ca valoarea prezenta a 1.150 lei primiti peste un an de zile este de 1.000 lei, calculul fiind $1150/(1+0.15)$; rata de 15% utilizata in acest calcul se cheama rata de discount. Astfel, valoarea prezenta a unei obligatiuni este data de suma valorilor prezente ale tuturor cupoanelor de dobanda, la care se adauga valoarea prezenta a principalului rambursat la maturitate. Aceasta valoare ar trebui sa reprezinte de fapt pretul de tranzactionare al obligatiunii; calculul este posibil intrucat o obligatiune genereaza un flux previzibil de numerar, spre deosebire de o actiune, a carei rentabilitate este legata de profitabilitatea emitentului.

In cazul obligatiunii exista intotdeauna riscul de neplata al emitentului adica al Consiliului / Primariei . Acesta nu este neglijat in aplicarea metodei de mai sus, ci reprezinta un element important in determinarea ratei de discount folosite pentru calcule. Revenind la exemplul de mai sus: daca investim 1.000 de lei in titluri de stat pe o perioada de un an de zile, atunci vom avea 1.150 lei dupa o perioada de un an (randament 15%); daca investim 1.000 de lei pe aceeasi perioada, dar in titlurile emise de o societate comerciala, atunci riscul investitiei creste, deci vom cere o dobanda mai mare 25%, spre exemplu -, iar peste un an vom dispune de 1.250 lei.

Dupa cum am mai mentionat, de regula in Romania valoarea unei obligatiuni este foarte apropiata de valoarea nominala, la care se adauga dobanda calculata din momentul platii cuponului anterior pana la data tranzactiei (sau pana la data curenta).

O tranzactie cu obligatiuni ar aduce vanzatorului un randament spectaculos pentru un instrument cu venit fix iar cumparatorului (la scadenta emisiunii de obligatiuni) o valoare aproape dubla fata de dobanzile acordate de banci pentru depozitele la termen.

O modalitate similara se poate aplica si pentru obligatiunile municipale. Astfel, pentru emisiunea CLJ03, care a inregistrat doua tranzactii la pretul "obisnuit" de 100.00 pe data de 28 mai, valoarea unei obligatiuni este de 50.309, sau 100.62 exprimata ca procent din valoarea nominala. Aceasta valoare este rezonabila, tinand cont de scadenta apropiata a acestei emisiuni. Pentru aceasta emisiune am utilizat o rata de discount de numai 17.5%, tinand cont de riscul mai redus al unei obligatiuni municipale in comparatie cu una corporatista. O metoda similara se poate utiliza pentru evaluarea celorlalte emisiuni de obligatiuni municipale tranzactionate in Romania.

Concluzii

Obligatiunile Municipale reprezinta instrumente avantajoase atat din perspectiva investitorilor cit si a emitentilor.

Pentru Administratia Publica Locala recurgerea la solutii moderne de finantare a programelor proprii prin emiterea de Obligatiuni asigura :

- Realizarea proiectelor beneficiind de fluxuri financiare cu costuri inferioare celor bancare
- Monitorizare mai buna a surselor
- Vizibilitate si imagine deosebite asigurate de media financiara si intrarea in „clubul „ municipiilor emitente (Cluj ,Timisoara ,Oradea ,etc)

- Satisfactia cetatenilor referitorare la Institutia Primariei, a Primarului si a Consiliului Municipal

Finantarea investitiilor prin Fonduri cu Capital de Risc

1 Fondurile cu capital de risc s-au extins la nivelul tarilor emergente, cea mai mare expansiune remarcandu-se in cazul tarilor in tranzitie la economia de piata din Europa Centrala si de Est. Aparitia si dezvoltarea acestor fonduri au fost sustinute atat de Corporatiile Financiare Internationale, cat si de Banca Europeana pentru Reconstructie si Dezvoltare. Ratiunea acestor fonduri de investitii este data de oferta inadecvatata de capital a institutiilor financiare si cererea mare de fonduri pentru firmele noi sau cele cu un risc ridicat, dar care prezinta si un mare potential de dezvoltare.

Capitalul de risc (venture capital) asigura finantarea intr-un prim stadiu sau finantarea expansiunii acestor companii. Investitiile realizate prin fondurile cu capital de risc se materializeaza in detinerea unor pachete de actiuni, imbinand caracteristicile investitiilor directe cu cele ale investitiilor de portofoliu. Astfel, pe langa fluxurile financiare pe care le implica aceste investitii, fondurile acord si consultanta in domeniul marketingului, controlului financiar, managementului, strategiei de afaceri. Fondurile se implica in firma in care au investit atat pentru protejarea capitalului avansat cat si pentru cresterea valorii acestuia, avand in vedere obiectivul predeterminat: vanzarea pachetului de actiuni pentru obtinerea unui profit in orizontul de timp pentru investitie (2-5 ani). Din punct de vedere al nevoilor de finantare a companiilor, functie de strategia de dezvoltare, se disting: finantarea pentru primele stadii, finantarea pentru stadii avansate si finantarea pentru situatii speciale. Initial, fondurile cu capital de risc urmaresc satisfacerea nevoilor companiilor tinere pentru capitalul de samanta (capital seed) si pentru capitalul initial (start-up financing). Capitalul samanta este directionat in activitatile de cercetare-dezvoltare pentru noi produse si tehnologii, inainte de demararea productiei comerciale de scara. Valoarea fondurilor este limitata, investitia are un orizont de timp mare, riscul de faliment este foarte mare, iar finantarea ulterioara pentru productie este considerabila. Capitalul initial este utilizat pentru finantarea demararii de noi afaceri si implicit investitii in active fixe si circulante, pentru care intreprinzatorul nu are suficient capital. Capitalul de dezvoltare include finantarea de expansiune (expansion finance) si finantarea de inlocuire (expansion replacement). Finantarea de expansiune asigura capital de lucru sau active fixe care sunt necesare firmelor nelistate pe o piata bursiera si care au ca obiective cucerirea de noi piete, dezvoltarea gamei de produse si imbunatatirea tehnologica a proceselor de productie. Finantarea de inlocuire consta in cumpararea de catre intreprinzatori a actiunilor asociatilor lor care doresc sa-si realizeze (sa-si vanda) partial sau total investitia fara a apela la piata de capital. Fondurile cu capital de risc finanteaza si companii mature care au nevoi speciale cum ar fi si management buy-ins care implica finantarea achizitionarii unei firme de catre conducere (din interiorul sau afara companiei). Etapa finala a investitiilor realizate de fondurile cu capital de risc o constituie iesirea din firma in care s-a investit. Momentul si modalitatea de iesire sunt deosebit de importante pentru inregistrarea unui profit cat mai mare. Modalitatile de iesire sunt: vanzarea pachetului de actiuni prin oferta publica secundara de vanzare, vanzarea catre un investitor, ca raspuns la oferta publica de cumparare lansata de acesta, care considera firma vizata ca o oportunitate pentru afacerile sale (cea mai utilizata modalitate), vanzarea catre managementul firmei sau firma; contractul initial dintre fond si societate prevazand aceasta posibilitate si definind conditiile de cumparare a actiunilor. In functie de specificul societatii in care s-a investit (inchisa sau deschisa) se acord drept de preemtiune actionarilor existenti. Iesirea fondului din societatea in care a investit se realizeaza, de obicei, dupa cel putin 5 ani, in caz contrar rentabilitatea obtinuta ar fi redusa raportat la riscul foarte ridicat. Avand in vedere ca profitul realizat prin aceste investitii, depinde de modalitatea de iesire, dezvoltarea pietei locale de capital este esentiala. Practica a

demonstrat ca pietele de capital inactive se caracterizează prin cursuri foarte mici pentru acțiunile tranzactionate). Pe măsura dezvoltării pietelor bursiere locale, activitatea fondurilor s-a intensificat ca urmare a creșterii lichidității investițiilor. Această tendință este valabilă și în cazul României, primul fond cu capital de risc devenind operational după înființarea Bursei de Valori București,

Aceste fonduri pot fi clasificate în fonduri regionale, fonduri finanțate de instituții guvernamentale sau internaționale.

Plecând de la aceste oportunități diverse de finanțare, s-a realizat un montaj de finanțare coroborat cu proiecția în timp a principalelor investiții propuse a fi realizate la nivelul Comunei Lisa.

Fonduri structurale

Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală –

FEADR, adresat măsurilor de dezvoltare rurală durabilă devenită al doilea pilon al aplicării PAC după reforma din 2003 și cu o pondere tot mai importantă în finanțarea prin bugetul comunitar.

Atenția principală a administrațiilor publice locale din mediul rural trebuie orientată către oportunitățile de finanțare prin FEADR, instrumentul cel mai bine adaptat nevoilor de dezvoltare a comunităților rurale și care asigură un context unitar și coerent de susținere europeană a strategiilor locale de dezvoltare. Conform Reglementării Consiliului EC 1698/2005, transpusă în legislația românească prin Ordinul 243/aprilie 2006, Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală este structurat pe 4 axe de finanțare. Fiecare axă include mai multe măsuri cu rolul de a promova proiecte specifice care să contribuie la realizarea obiectivelor generale ale Politicii Agricole Comune, în concordanță cu programul național de dezvoltare rurală și cu strategiile locale.

Schematic, finanțările FEADR vor urmări:

A. prin Axa I – Creșterea competitivității sectoarelor agricol și silvic:

- promovarea cunoașterii și ameliorarea capitalului uman prin acțiuni de pregătire profesională și informare, difuzarea de cunoștințe științifice și practici inovatoare, promovarea pensionarilor tineri și a stabilirii tinerilor fermieri în mediul rural, utilizarea serviciilor de consultanță și crearea de servicii în sprijinul agenților economici agricoli și silvici);

- restructurarea și dezvoltarea capitalului fizic, prin modernizarea exploatarelor agricole, creșterea valorii economice a pădurilor, creșterea valorii adăugate a produselor agricole și silvice, dezvoltarea de noi produse și tehnologii, îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii, acțiuni de prevenire și revigorare a potențialului productiv distrus de dezastre naturale;

- măsuri de tranziție, specifice noilor state membre (sprijinirea exploatarelor agricole de semi-subsistență, sprijinirea înființării grupurilor de producători, servicii de consiliere și consultanță;

B. prin Axa II - "Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural", măsuri pentru utilizarea durabilă a terenurilor agricole și silvice, prin plăți compensatorii pentru handicap natural, acțiuni de agromediu, prime de împădurire, plăți "Natura 2000";

C. prin Axa III "Calitatea vieții în spațiul rural și diversificarea economiei rurale":

- măsuri pentru diversificarea economiei rurale, prin diversificarea activităților nonagricole, sprijin pentru crearea și dezvoltarea microintreprinderilor, încurajarea activităților turistice;

- măsuri de îmbunătățire a calității vieții, prin dezvoltarea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală (cu rolul de a crește atractivitatea satelor), renovarea și dezvoltarea satelor, conservarea și îmbunătățirea mostenirii rurale (spre exemplu, planuri de protecție și administrare asociate cu siturile Natura 2000, măsuri pentru revigorarea și întreținerea siturilor de mare valoare naturală, precum și a mostenirii culturale);

D. prin Axa IV LEADER, acțiuni privind elaborarea de strategii de dezvoltare locală, dezvoltarea de parteneriate public-privat, proiectarea și implementarea strategiilor, finanțarea programelor de cooperare.

Administratia publica are responsabilitatea sa se implice la nivelul tuturor axelor, fie ca solicitant, fie ca partener, fie ca institutie de sprijin si coordonare prin actiuni complementare de informare, consultanta, diseminare, etc. Responsabilitatea ca promotor revine insa pe un numar redus de masuri, in principal vizand:

1. pe axa I, investitii pentru modernizarea infrastructurii agricole si silvice;
2. pe axa III, investitii pentru renovarea satelor, conservarea si imbunatatirea mostenirii rurale si in promovarea de actiuni pentru organizarea si dezvoltarea parteneriatelor public – privat;
3. pe axa IV, functionarea Grupurilor de Actiune Locala (parteneriatele public privat din cadrul programului LEADER) si implementarea proiectelor incluse in strategia de dezvoltare locala.

In mod concret, ca portofoliu posibil de proiecte, pot fi avute in vedere:

1. pe axa I: constructii sau modernizari de drumuri agricole, inclusiv sisteme de marcarea, semnalizare; modernizarea sistemelor de irigatii si desecare; asigurarea surselor de apa si energie electrica; retele de alimentare cu energie electrica a exploatatiilor agricole; lucrari de protectie a terenurilor impotriva inundatiilor; amenajari de drumuri forestiere de utilitate privata; constructia si consolidarea digurilor si paraielor din zone cu risc; lucrari hidrotehnice; (toate lucrarile trebuie incadrate in planul de urbanism general si in planul de urbanism zonal);
2. pe axa III: retele de aprovizionare cu apa potabila, cu gaz; sisteme de canalizare si epurare a apei; retele de drumuri comunale, strazi, drumuri de acces la obiective turistice; alei pietonale, amenajari de piete comerciale, parcuri; constructii si amenajari de locuri de recreere (spatii de joaca, terenuri de sport); renovari de constructii cu valoare arhitecturala, culturala sau istorica; investii in servicii culturale si ale bibliotecilor (echipamente, dotari); amenajarea centrelor de informare turistica; promovare si informare turistica, alte investitii cu caracter public avand rolul de conservare si valorificare a mostenirii culturale si traditionale sau investii socio-culturale cu rol de ameliorare a conditiilor de viata;
3. pe axa IV: constituirea si functionarea Grupurilor de Actiune Locala, elaborarea si implementarea strategiilor de dezvoltare locala, implementarea proiectelor de cooperare (intre teritorii ale aceluasi stat, intre teritorii apartinand unor state diferite). Proiectele propuse vor avea la baza parteneriate public privat (public maxim 50%) care sa asigure un nivel ridicat de valorizare a patrimoniului natural si cultural endogen, intarirea competitivitatii si crearea de locuri de munca, precum si ameliorarea capacitatii organizationale a comunitatilor locale in cadrul unor strategii de dezvoltare rurala integrata si durabila.

III. Complementaritati cu fondurile structurale aferente Politicii Regionale

Politica Regionala a Uniunii Europene este constituita dintr-un ansamblu de instrumente si proceduri vizand diminuarea decalajelor de dezvoltare intre tarile si regiunile tarilor membre. In principal, este o politica de redistribuire a unei parti din bugetul Uniunii (in prezent, aproximativ 35%) catre regiunile cele mai putin prospere ale UE (maxim 75% din PIB-ul mediu), prin ceea ce Regulamentele UE numesc Obiectivul 1 de finantat. Pe noile perspective financiare europene se adauga alte doua obiective – competitivitate/ocupare si cooperare teritoriala (aproximativ 20% din fonduri), pentru a raspunde unor prioritati strategice ale Uniunii.

Avand in vedere ca toate regiunile de dezvoltare ale Romaniei tin de obiectivul de finantat, exista un imens potential de a corela cele aproximativ 13 miliarde euro finantare primita prin Politica Agricola Comuna cu cele 19 miliarde primite prin Politica Regionala (sistemul fondurilor structurale si de coeziune) pentru a promova si sustine strategii de dezvoltare rurala integrata. Dincolo de efectele de dinamica si integrare ce vor rezulta din proiectele realizate la nivel national si trans-national sau din proiectele operatorilor regionali si locali, administratia publica rurala poate aplica direct pe Programele Operationale (PO). Acestea reprezinta instrumentele de implementare a Politicii Regionale si definesc managementul

finantarilor prin fondurile structurale si de coeziune: FEDER – Fondul European de Dezvoltare Regionala, FSE – Fondul Social european si FC – Fondul de Coeziune.

Sistemul Programelor Operationale cuprinde: Programul Operational Dezvoltarea Resurselor Umane, Programul Operational Cresterea Competitivitatii Economice, Programul Operational Transport, Programul Operational Mediu, Programul Operational Dezvoltarea Capacitatii Administrative, Programul Operational Regional si Programul Operational Asistenta Tehnica. Fara a intra in detalii privind axele si masurile specifice fiecarui program (acestea pot fi, de altfel, consultate pe site-urile autoritatilor de management sau pe www.fonduristructurale.ro), ne propunem totusi sa atragem atentia asupra celor mai importante dintre masurile unde administratia publica rurala poate juca un rol esential, fie ca promotor, fie prin actiuni de sprijin (informare, parteneriat) pentru a obtine finantari complementare in implementarea unor strategii integrate de dezvoltare:

A. prin Programul Operational Regional:

- Axa 3 Imbunatatirea infrastructurii sociale (infrastructura de sanatate, infrastructura serviciilor sociale, infrastructura educationala);

Axa 4 Sprijinirea dezvoltarii mediului de afaceri regional si local (dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor pentru a promova transferul de tehnologie, produse si procese de productie nepoluante, cooperarea tehnologica prin crearea de retele integrate);

- Axa 5 Dezvoltarea durabila si promovarea turismului (pe masura 5.1 Restaurarea si valorificarea durabila a patrimoniului cultural, precum si crearea/modernizarea infrastructurilor conexe si 5.2. Crearea/dezvoltarea/modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabila a resurselor naturale si pentru cresterea calitatii serviciilor turistice);

B. prin Programul Operational Cresterea Competitivitatii Economice:

- Axa 1 Un sistem inovativ si eco-eficient de productie (sprijin in dezvoltarea antreprenoriatului pentru alte domenii decat cele finantabile prin FEADR);

- Axa 3 Tehnologia informatiei si comunicarii pentru sectoarele public si privat (sustinerea utilizarii noilor tehnologii in informare si comunicare, dezvoltarea si eficientizarea serviciilor publice electronice);

- Axa 4 Cresterea eficientei energetice si a sigurantei in aprovizionare, in contextul combaterii schimbarilor climatice;

C. Programul Operational Mediu

- Axa 1 Extinderea si modernizarea sistemelor de apa/apa uzata;

Axa 2 Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deseurilor si reabilitarea siturilor contaminate;

Axa 4 Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protectia naturii;

Axa 5 Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale in zonele cele mai expuse la risc;

D. prin Programul Operational Dezvoltarea Resurselor Umane:

Axa 2 Corelarea invatarii pe tot parcursul vietii cu piata muncii

Axa 5 Promovarea masurilor active de ocupare

Axa 6 Promovarea incluziunii sociale

E. Programul Operational Dezvoltarea Capacitatii Administrative;

- pe toate cele 3 axe, fie ca beneficiari, fie ca grup tinta, pe masuri specifice care vizeaza implementarea reformei functiei publice, dezvoltarea capacitatii de imbunatatire a performantei serviciilor in administratia locala, intarirea capacitatii de management strategic si de planificare a actiunilor, rationalizarea furnizarii serviciilor locale si intarirea managementului resurselor umane.

Fiecare program complement cuprinde detalii pe masuri privind obiectivele, tipurile de operatiuni, durata, clasificarea interventiilor, valoarea grantului si nivelul co-finantarii, criteriile de eligibilitate, criteriile de selectie/evaluare, solicitantii si grupurile tinta, principiile aplicate.

În corelarea diferitelor măsuri reținem principiul evitării dublei finanțări, conform căruia un proiect poate fi finanțat dintr-o singură sursă a fondurilor europene.

I. 5. RESURSE UMANE ȘI IMPLICAREA COMUNITĂȚII LOCALE

Resurse umane necesare pentru implementarea strategiei

Personal administrativ;

Personal existent

- Primar – fost consilier județean;
- Viceprimar – fost primar;
- 11 consilieri locali;
- 43 de persoane din aparatul executiv:
 - 2 persoane la „Urbanism și dezvoltare durabilă”,
 - 3 persoane „Taxe și Impozite”,
 - 8 persoane la „Cadastru și Birou agricol”,
 - 4 persoane la contabilitate,
 - 2 persoane la „Situatii de urgență”,
 - 22 de persoane la asistența socială.

Cetățeni

Cetățenii se pot implica și se recomandă să se implice, prin intermediul Grupului de dezvoltare locală, ce va funcționa în regim de voluntariat pe lângă Compartimentul de politici publice. Acest grup de dezvoltare este o reformulare a Sfatului bătrânilor, prin introducerea în grup a unor personalități ale comunei, reprezentanți ai diferitelor segmente profesionale și de vârstă, inclusiv bătrânii comunei care doresc să își spună cuvântul în rezolvarea problemelor comunitare.

Pentru facilitarea relațiilor cu administrația locală, grupul va desemna o echipă de conducere formată din 5 oameni, care va prezenta executivului și legislativului local analizele, propunerile și sugestiile cetățenilor. Se recomandă ca echipa de conducere sau cel puțin liderul acesteia să participe cu rol consultativ la ședințele de consiliu locale.

II. 6. SUSTENABILITATE

Strategia elaborată va fi aprobată în Consiliul Local și va fi documentul programatic al comunei.

Rolul programatic se va traduce prin obiectivele strategiei, fiecare decizie fiind subordonată acestor obiective, în vederea unei dezvoltări durabile și armonioase.

Cu ajutorul deciziei CL se poate interveni administrativ în cazul suprasaturării pe o direcție de dezvoltare în detrimentul altora, sau se poate împiedica punerea în practică a unei investiții care intră în contradicție cu obiectivele strategiei.

Strategia va fi implementată pe plan local prin proiecte și planuri de afaceri, elaborate în baza priorităților stabilite, pe etape: etapă 1: 2009 -2013 – etapă 2 2013 - 2020.

Consiliul Local va aproba doar acele proiecte și planuri care corespund strategiei sub toate aspectele.

Nu în ultimul rând, se vor avea în vedere corecții, adaptări legislative și upgradări ale strategiei, ori de câte ori se impune, astfel încât actul administrativ să se desfășoare eficient și în concordanță cu normele și legislația în vigoare și cu evoluția în timp a factorilor determinanți ai strategiei.

De asemenea, se recomandă înființarea în cadrul CL Lisa a unei unități de politici publice, sub forma unui compartiment specializat, având rolul de a coordona procesul de implementare a politicilor publice, implicit a strategiei de dezvoltare locală.

Rolul acestui compartiment este de a coordona procesul de implementare a politicilor publice, implicit a strategiei de dezvoltare locala, de a intari sistemul de consultare cu cetatenii, cu autoritatile publice ierarhic superioare si intern, intre diferitele structuri administrative, precum si de a dezvolta programe in parteneriat cu organisme ale administratiei locale ori cu societatea civila.

Se vor implementa conceptele monitorizarii si evaluarii performantei in activitatea administratiei locale, care se vor materializa prin:

- Intarirea codificarii si formularii unui sistem de indicatori de rezultate pentru serviciile locale;
- Dezvoltarea indrumarii catre bunele practici si a documentatiei de procedura pentru monitorizare si evaluare, inclusiv asigurarea suportului tehnic pentru coordonarea acestor activitati la nivelul comunei;
- Dezvoltarea sistemului culegerii de date si a instrumentelor de raportare;
- Formularea si implementarea unei initiative de evaluare acoperind eficienta programelor majore furnizate cu sprijinul administratiei locale;
- Studii pentru formularea si contractarea sistemelor informatice pentru sprijinul activitatilor de monitorizare si evaluare;
- Training pentru administratia locala in planificarea strategica si evaluarea programelor;
- Peer review al activitatilor de evaluare;
- Sprijin pentru colaborare tehnica intre judetele din Romania si echivalentele acestora in statele membre privind performanta serviciilor si problemele de evaluare.

IV. MODALITATI ADMINISTRATIVE DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Modul de legiferare a strategiei

Legiferarea strategiei se va realiza prin hotarare de Consiliu Local. Planul strategic propus, amendat de catre consilieri si cetateni in cadrul unei sedinte de Consiliu Local si in cadrul dezbaterii publice, va deveni principalul document programatic in plan local, de care se va tine seama la initierea oricarui al administratiei locale sau al cetatenilor, in cazul in care s-a stabilit necesitatea unei aprobari din partea APL.

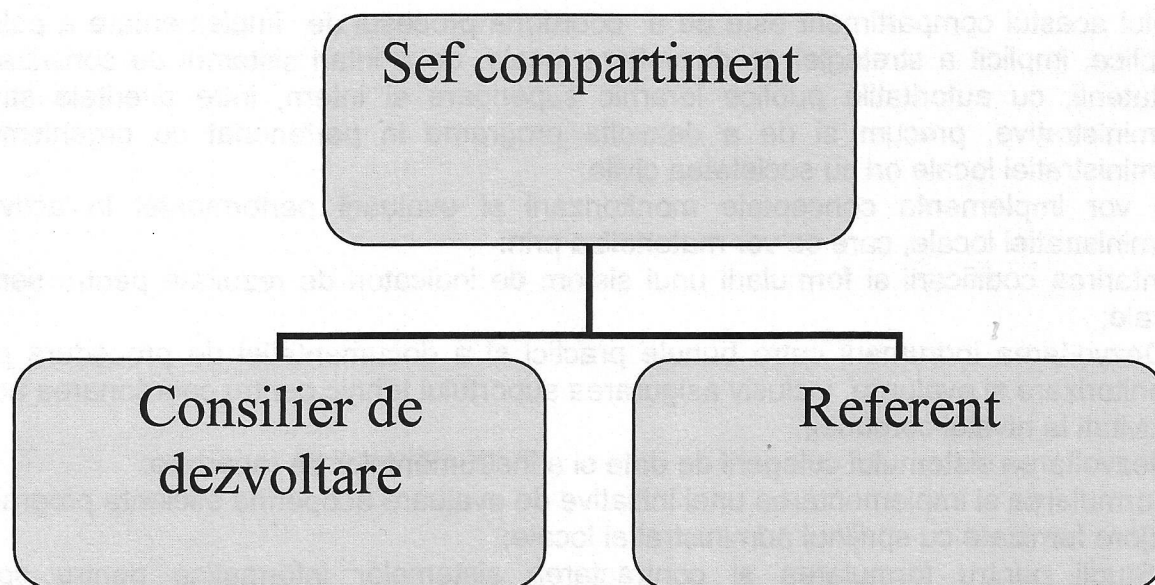
Adoptarea unei strategii locale de dezvoltare si legiferarea acesteia creaza premisele dezvoltarii capacitatii administrative prin **redefinirea rolului administratiei locale, de la indeplinirea unor functii minimale de asigurare a unor servicii publice si de intretinere/realizare a infrastructurii rutiere si de apa-canal, la functii manageriale si de coordonare a procesului de dezvoltare a localitatii.**

Aceste noi functiuni sunt in stransa legatura cu capacitatea de a gestiona strategii de dezvoltare coerente, bazate pe experienta si sfaturile unor experti, analisti, manageri cu care se va conlucra pe viitor prin intermediul compartimentului de politici publice infiintat la finalul implementarii proiectului. Aceasta conlucrare se va realiza printr-un dialog permanent, transparenta decizionala, consultare publica si parteneriate publice-private.

Schema de personal administrativ (Organigrama) implicata in punerea in practica a Strategiei, modalitate de dialog cu cetatenii;

Se recomanda infiintarea, in cadrul Primariei, a unei unitati de politici publice, sub forma unui **compartiment specializat**, avand rolul de a coordona procesul de implementare a politicilor publice, implicit a strategiei de dezvoltare locala, de a intari sistemul de consultare cu cetatenii, cu autoritatile publice ierarhic superioare si intern, intre diferitele structuri administrative, precum si de a dezvolta programe in parteneriat cu organisme ale administratiei locale ori cu societatea civila.

Structura compartimentului va fi, la momentul infiintarii, urmatoarea:

Compartimentul va fi subordonat Primarului.

Aceste persoane vor coordona, sub conducerea Primarului si Viceprimarului si in colaborare stransa cu sefii altor servicii sau compartimente si cu Grupul de dezvoltare locala alcatuit din cetateni, implementarea strategiei.

Pe masura aplicarii strategiei de dezvoltare structura va fi adaptata nevoilor si eventual compartimentul va fi transformat in serviciu avand, daca se justifica, o componenta mai numeroasa.

Prin compartimentul de politici publice se face practic tranzitia de la activitatile minimale de servicii publice la cea de lider local, prin coordonarea indeplinirii strategiei si prin unirea eforturilor tuturor actorilor locali in directia punerii in practica a respectivei strategii. Aceste tendinte trebuie sa fie instituite cat mai rapid, la ora actuala, la nivel mondial, punandu-se un accent deosebit pe capitalul social, definit ca si capacitatea de a mobiliza actorii sociali in vederea indeplinirii unor obiective comune si eficientizarea in acest mod a activitatii administratiei locale.

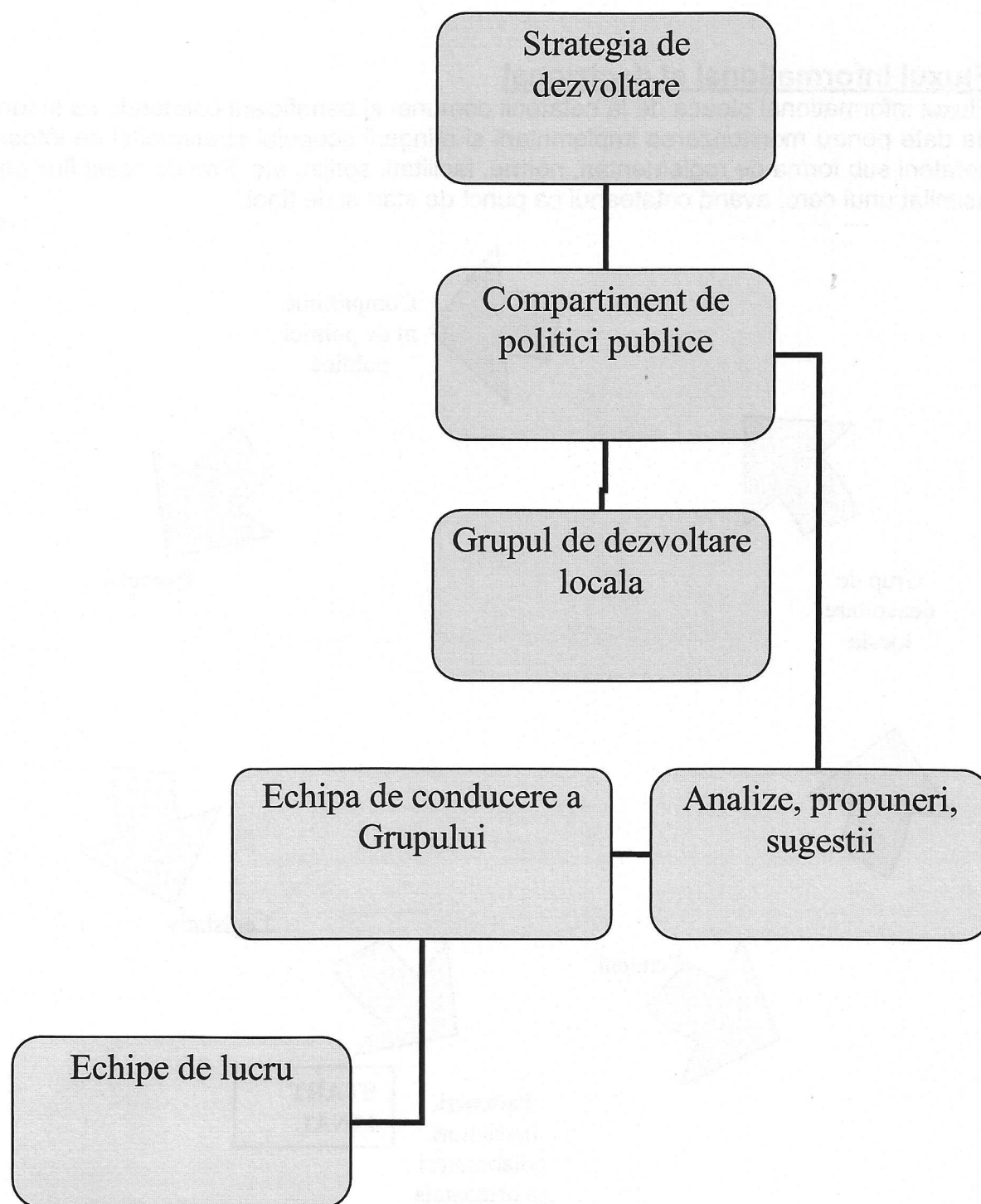
Modalitati de dialog cu cetatenii

Pentru realizarea implicarii actorilor locali in activitatea administrativa, se va promova un serviciu de voluntariat pe langa unitatea de politici publice, voluntariat ce presupune participarea, cu rol consultativ, a unor manageri de firma, cadre didactice, reprezentanti ai locuitorilor comunei la procesul decizional. Se va supraveghea in acest mod concordanta activitatii cu obiectivele strategice definite si se va incerca eliminarea oricaror efecte negative asupra populatiei. O astfel de "monitorizare publica" a activitatii ar putea fi un factor de eficientizare a activitatii administrative.

De asemenea se va promova un parteneriat informal activ cu ONG-uri locale si judetene ce promoveaza dezvoltarea economico-sociala sub diferite forme.

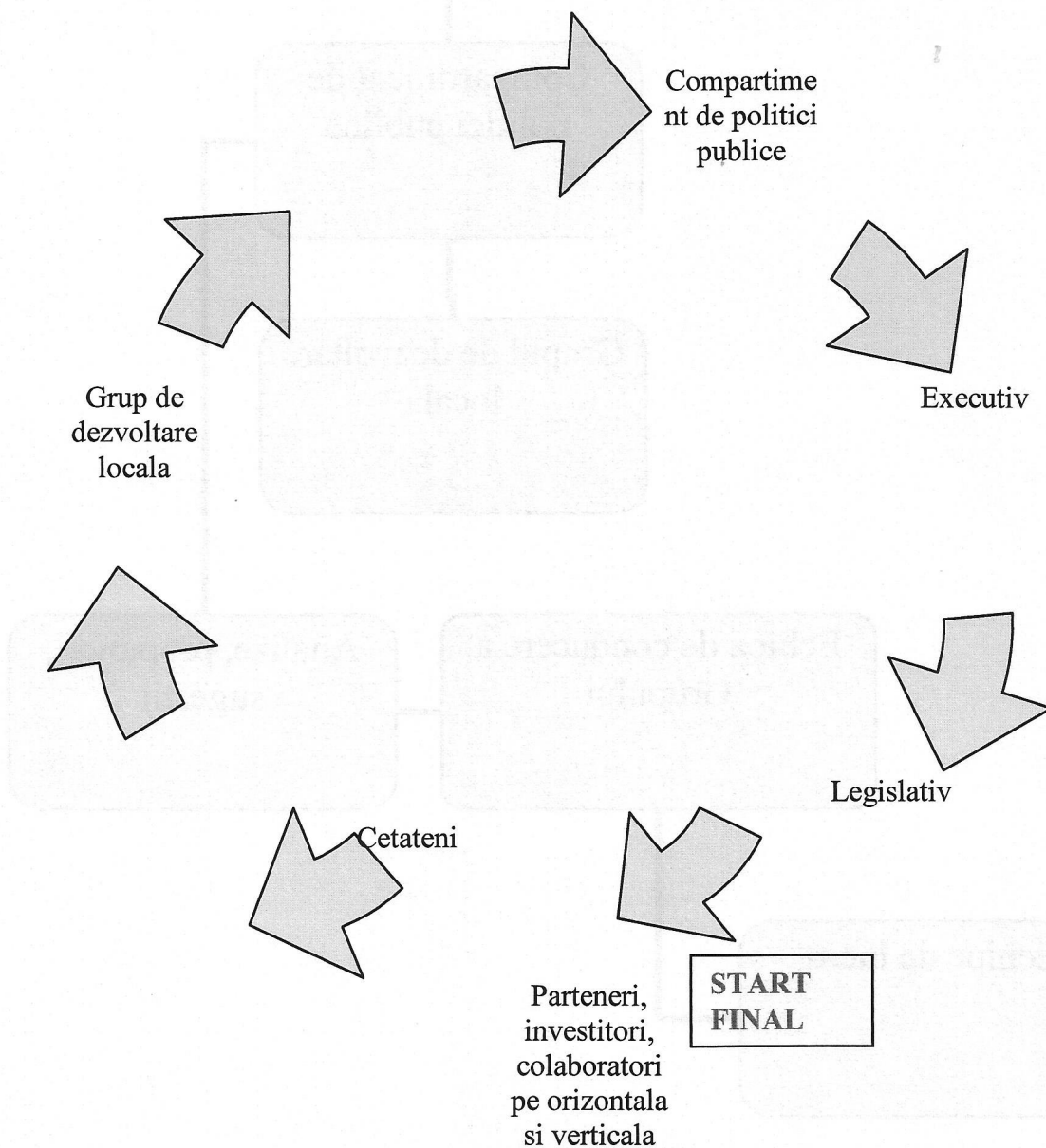
Pe langa Compartimentul de politici publice se va dezvolta un serviciu de voluntariat – materializat sub forma unui grup de dezvoltare locala - in vederea supervizarii de catre actorii locali implementarii strategiei, a actualizarii strategiei si propunerii de masuri corective pe parcurs, in cazul in care nu se obtine rezultate.

Schema de functionare a parteneriatului cu cetatenii organizati in Grupul de dezvoltare locala

Fluxul informational si decizional

Fluxul informational pleaca de la cetatenii comunei si beneficiarii colaterali, ca si furnizori de date pentru monitorizarea implemntarii si atingerii scopului strategiei si se intoarce la cetateni sub forma de reglementari, norme, facilitati, sprijin, etc. Practic acest flux poate fi asimilat unui cerc, avand cetateanul ca punct de start si de final.

Pentru materializarea rolului cetateanului ca furnizor de date si beneficiar al activitatii administratiei locale, este necesara consultarea permanenta a acestuia.

Consultarea se poate face prin reprezentanti, constituiti sub forma Grupului de dezvoltare locala, sau direct, in cadrul unor dezbateri publice.

Pentru implicarea beneficiarilor colaterali, se vor promova parteneriatele si coparticiparea la programe comune cu diverse localitati, cu diverse structuri de putere, institutii si organizatii non-guvernamentale.

Intrucat dezvoltarea locala presupune un sir coerent de proiecte, pentru care este necesara sustinere materiala si umana si sprijin administrativ.

In functie de proiectele programate, in Bugetul anual se vor prevedea sumele necesare elaborarii documentatiilor necesare finantarii si/sau realizarii investitiilor, cofinantarile

pentru diferitele variante de granturi, sumele necesare realizării din resurse proprii acolo unde este cazul.

Se va stabili o valoare investitionala anuala minimala, cheltuirea banilor de investitii si indeplinirea planului anual fizic si valoric fiind obligatorie.

De asemenea, la bugetul local vor fi prevazute sume necesare monitorizării proiectului: evaluări ale indicatorilor de output si result, întocmirea de rapoarte anuale, actualizări, corectii.

V. MONITORIZARE IN TIMP A INDEPLINIRII OBIECTIVELOR STRATEGICE SI A CONSECINTELOR – TEHNICI, MIJLOACE, RECOMANDARI

Pentru ca strategia de dezvoltare sa fie operationala, eficienta si durabila, este necesar un sistem flexibil de mentenanta.

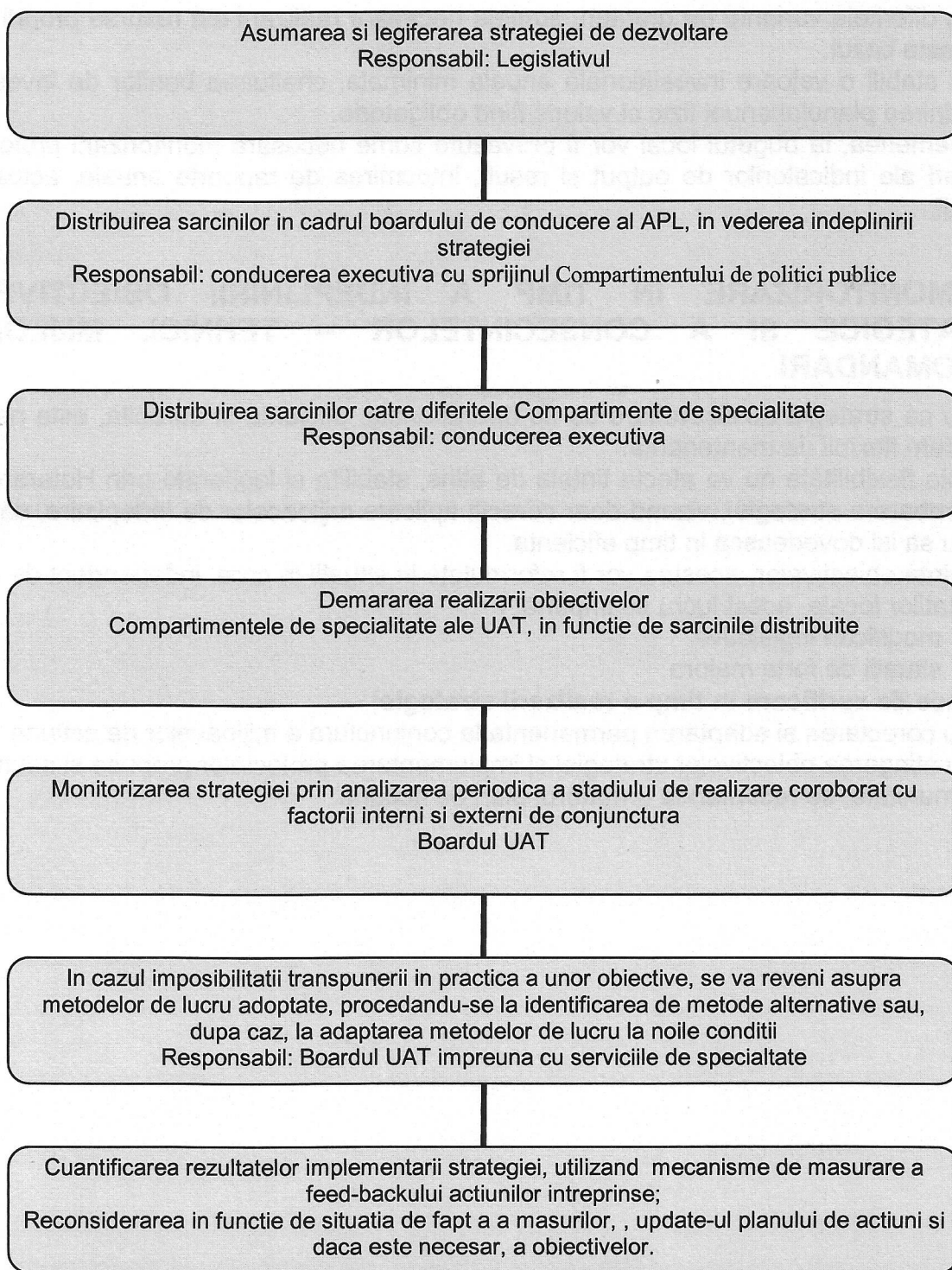
Aceasta flexibilitate nu va afecta tintele de atins, stabilite si legiferate prin Hotararea CL de aprobare a strategiei, vizand doar corectii aplicate mijloacelor de indeplinire, care pot sau nu sa isi dovedeasca in timp eficienta.

In privinta obiectivelor, acestea vor fi reformulate in situatii in care, independent de vointa autoritatilor locale, acest lucru se impune:

- modificari legislative
- situatii de forta majora

Mijloace de verificare in timp a realizării strategiei

Pentru corectarea si adaptarea permanenta la conjunctura a mijloacelor de actiune pentru atingerea obiectivelor strategiei si implementarea proiectelor propuse si asumate de comunitate, se recomanda urmatorul plan de actiune:

Modul de cuantificare a rezultatelor strategiei

In vederea cuantificarii rezultatelor strategiei, se vor evalua indicatori cantitativi si calitativi dupa cum urmeaza:

Indicatori cantitativi

- Dinamica populatiei
- Gradul de ocupare a fortei de munca
- Numarul si volumul investitiilor noi
- Numarul agentilor economici
- Numarul de turisti si numarul de innoptari
- Numarul de locuinte noi
- Veniturile colectate la bugetul local

➤ Indicatorii de mediu

Indicatori calitativi

- Gradul de satisfactie al cetatenilor
- Gradul de satisfactie al investitorilor
- Gradul de durabilitate a investitiilor

Urmărirea indicatorilor masurabili va ajuta administratia locala sa cuantifice efectele aplicarii strategiei, sa opereze reglaje, sa ia decizii si sa isi sporeasca eficienta manageriala.

VI. MENTENANTA

Mijloace de mentinere in actualitate a Strategiei

Pentru evidentiarea elementelor de schimbare si a actualizarii parametrilor proiectati, anual, Compartimentul de politici publice va realiza anual Rapoarte de stare privind implementarea strategiei, avand urmatorul continut:

- 1) Introducere, consideratii generale
- 2) Schimbari ale conditiilor generale ce necesita adaptarea Strategiei de dezvoltare
- 3) Progresul implementarii, rezultate in perioada de raportare
Indicatorii de output si result pe perioada raportarii
- 4) Raport financiar privind cheltuielile facute de institutie pentru aplicarea strategiei
Tabele detaliate pe fiecare investitie/actiune promovata la nivel local
- 5) Concordanta cu politicile judetene, regionale, nationale si europene a proiectelor realizate si a proiectelor programate in perioada urmatoatoare
- 6) Teme colaterale
- 7) Opinii, sugestii din partea partenerilor din diferitele forme de asociere formala si informala
- 8) Consultari publice, daca este cazul
- 9) Plan de masuri de actualizare

Stabilirea periodicitatii actualizarii Strategiei

In baza rapoartelor anuale se va decide daca este cazul operarii unor modificari asupra strategiei.

Prin actualizare se inteleg acele masuri de:

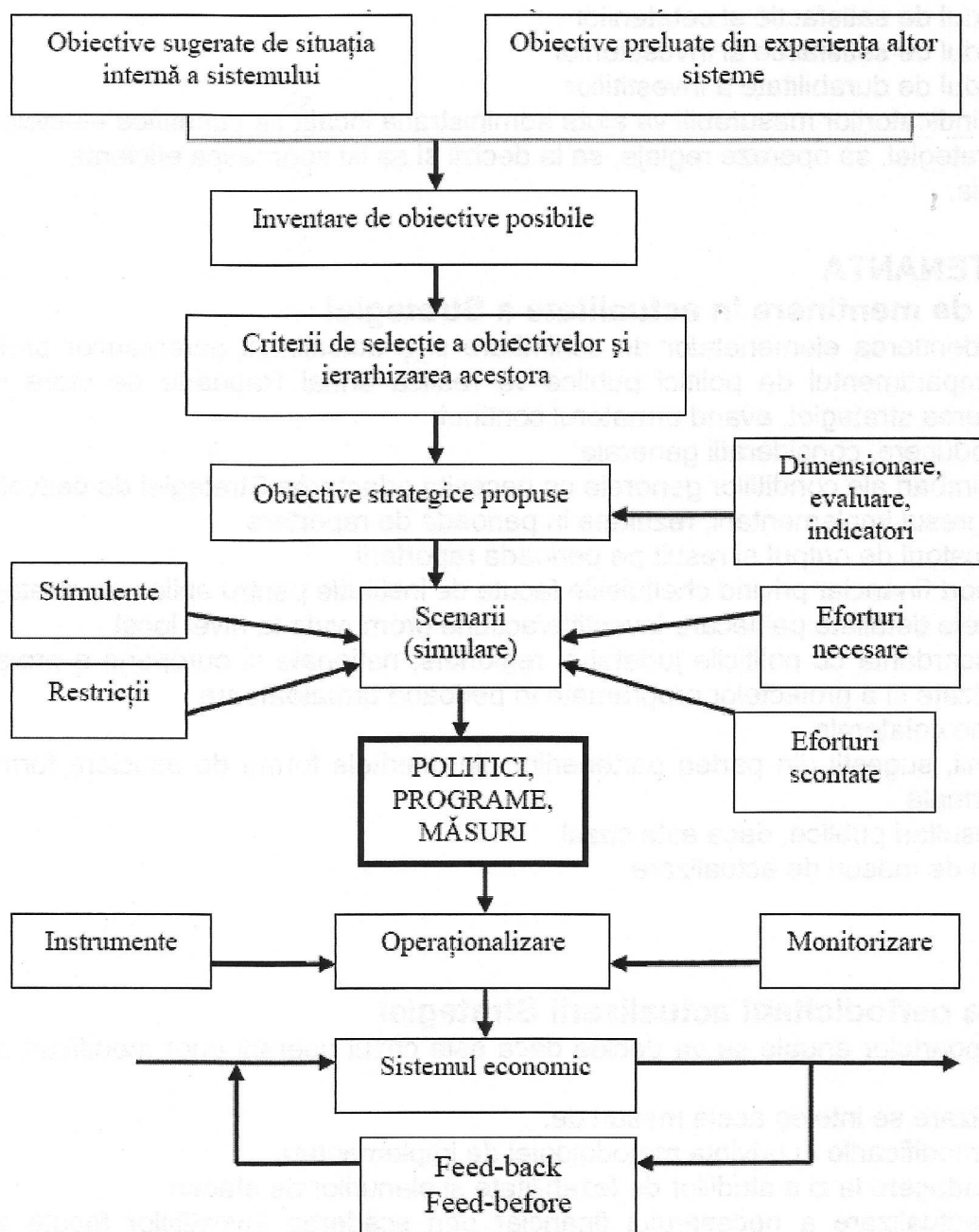
- modificarile in privinta metodologiei de implementare
- aducere la zi a studiilor de fezabilitate si planurilor de afaceri
- actualizare a necesarului financiar prin scaderea investitiilor facute si prin aducerea la zi a sumelor ramase de cheltuit (prin corectii in functie de rata inflatiei, cursul valutar, indicele de crestere a preturilor la produse, servicii, lucrari)

Aceste masuri se vor lua anual sau in cazul aparitiei unor urgente.

Actualizarea nu va determina schimbarea sensului dezvoltarii, a principalelor axe si obiective, decat daca acest lucru este impus de modificari legislative ori de situatii de forta majora. Daca nu intervin astfel de situatii, se recomanda analize radicale la 5 ani, cand, in functie de rezultatele concrete, se recomanda interventii de substanta. Interventii la perioade scurte asupra directiilor de dezvoltare fac imposibila transpunerea in practica a unui plan coerent de dezvoltare.

VII. PLAN SINTETIC DE ACTIUNE

Flux al activitatilor propuse pentru realizarea, completarea, adoptarea si implementarea Strategiei:

VIII. Concluzii finale

Aceasta secțiune prezintă principalele concluzii ale documentelor elaborate - Studiu sociologic, analiza SWOT și Strategie de dezvoltare -, prezentând sintetic principalele direcții de acțiune.

Din Analiza SWOT și documentarea efectuată s-a desprins drept concluzie principală faptul că principalele puncte tari ale comunei sunt: cadrul natural de excepție, amplasarea la poalele Munților Făgăraș, existența în zona de înalțimi care se pretează la construirea de partii de ski și pentru alte sporturi de iarnă, existența unor ruinelor Cetății lui Negru Voda, a Muzeului „La Vători”, a foseșilor tabere și sate de vacanță din Lisa și Breaza, a căror reabilitare este nominalizată de către cetățenii Comunei printre proiectele prioritare, existența de ape curgătoare și băi care pot fi utilizate în scop

piscicol, potentialul de crestere a vacilor de lapte si bivolitelor, acupatie traditionala, precum si dorinta cetatenilor comunei de a se implica in dezvoltarea localitatii.

Intrucat peisajul este deosebit, acesta trebui conservat prin diverse masuri care sa contribuie la conservarea si sporirea calitatii.

Pe aceasta constatare s-a construit schema de dezvoltare cu principalele recomandari aferente, centrate pe ecologie si conservarea cadrului natural deosebit:

- statiunea ecologica de schi
- eco-turism si investitii conexe – centru de informare si educatie ecologica, pista de biciclete, trasee de observare a speciilor de pasari si animale, prevazute cu foisoare, puncte de observare si fotografiere,
- valorificarea in scop turistic a vestigiilor Cetatii lui Negru Voda, valorificarea superioara a Muzeului „La Valtori”, a traditiilor si mai ales valorificarea cadrului natural deosebit
- promovarea turistica a zonei prin infiintarea unui Centru de Informare Turistica, pentru care s-a identificat un spatiu in zona centrala, care se preteaza la o astfel de activitate
- valorificarea apelor in scop piscicol, prin multiplicarea pastrvariilor existente
- valorificarea produselor forestiere nelemnoase
- centru local de dezvoltare a afacerilor

Pentru conservarea acestor elemente naturale, impuse si de legislatia europeana si romaneasca, sunt necesare decizii viitoare corecte ale administratiei locale, in concordanta cu aceasta situatie aparte. Principalele probleme care afecteaza mediul trebuie sa fie luate in considerare in deciziile care implica dezvoltarea si utilizarea terenurilor, activitatile economice desfasurate.

De la acest punct central de dezvoltare, obligatoriu si prioritar, s-au trasat celelalte directii de urmat.

In sinteza, aspectele principale privind dezvoltarea zonei pot fi rezumate si clasificate pe domenii dupa cum urmeaza:

Schimbarile climatice

- reducerea cauzelor schimbarilor climatice prin intermediul energiei regenerabile, care va fi introdusa atat in sistemul public cat si in sistemul privat: energia solara
- se va adopta o carta locala a zonelor verzi

Infrastructura

- rezolvarea problemei apelor uzate prin realizarea sistemului de canalizare si introducerea de statii de epurare, obiectiv pentru care s-a intocmit deja proiect tehnic si s-a depus o cerere de finantare in cadrul Programului National de Dezvoltare Rurala , Masura 322

Constructii, urbanism

- actualizarea PUG-ului localitatii
- adoptarea Regulamentului Urbanistic Local
- intarirea disciplinei in constructii si conservarea specificului local; se impune realizarea unui cadru general in constructii incepand cu materialele utilizate si pana la regim de inaltime, aspect, CUT, POT, deschidere la strada, etc.
- se va promova integrarea in peisaj a oricarei constructii

Petrecerea timpului liber si turismul

- dezvoltarea infrastructurii de acces;
- statiunea de schi
- echitatie,

➤ pista de cicclism

Dezvoltarea economica integrata, bazata pe durabilitate

Initiativa comunitatii

Se recomanda sa se incurajeze implicarea comunitatii in actul administrativ si in implementarea strategiei de dezvoltare, direct sau prin intermediul Grupului de dezvoltare locala, promovarea initiativei locale de jos in sus, astfel incat rezultatele care se rasfrang direct asupra cetenilor, sa fie dorite si acceptate.

Acestea ar fi principalele concluzii asupra situatiei si drumului de urmat, schitate in prezentul document ce va fi supus dezbaterii Comisiilor de specialitate din CL, CL si cetatenilor in cadrul unei dezbateri publice.

La baza prezentului material au stat urmatoarele premise:

- dezvoltarea durabila este un obiectiv global, de maxima prioritate; dezvoltarea comunei nu trebuie sa se faca pe seama deteriorarii mediului
- caracterul distinctiv al cadrului natural trebuie sa stea la baza fundamentarii directiilor si tendintelor de dezvoltare
- trebuie planificata judicios dezvoltarea urbanistica, tinand cont de cadrul natural si de specificul local
- politicile viitoare in diferite domenii trebuie sa fie clare, precise, orientate in timp si sa aiba caracter de obligativitate
- pentru ca politicile adoptate sa fie respectate sunt necesare intelegerea, acordul si asumarea de catre cetateni a obiectivelor strategice; in acest scop se vor realiza informari si se va formaliza implicarea cetatenilor in actul decizional

**Fondul Social European
PROGRAMUL OPERAȚIONAL
"Dezvoltarea
Capacității Administrative"**

**Titlul programului: DEZVOLTARE STRATEGICĂ, O CALE
CĂTRE BUNĂSTARE**

Editorul materialului: PRIMĂRIA COMUNEI LISA

Data publicării: MAI 2011

**Conținutul acestui material nu reprezintă în mod
obligatoriu poziția oficială a
Uniunii Europene sau a Guvernului României**

